

«ҚазТрансОйл» АҚ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

*2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен*

EY

**Building a better
working world**

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	3-4
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	5-6
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	7
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	8-72

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«ҚазТрансОйл» АҚ-ның акционерлеріне және «ҚазТрансОйл» АҚ-ның Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз «ҚазТрансОйл» АҚ мен оның еншілес ұйымдарының (бұдан әрі «Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық елеулі аспектілерде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы мен шоғырландырылған қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) сәйкес Топқа қатысты біз тәуелсізбіз және біз БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің шешуші мәселелері

Аудиттің шешуші мәселелері – біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген мәселеге қатысты тиісті мәселенің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстінде келтіріледі.

Біз есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселеге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедураларымыздың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселені қарастыру барысында орындалған процедуралардың нәтижелері қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің шешуші мәселесі

Негізгі құралдардың әділ құны

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар Топ активтерінің елеулі бөлігін құрайды.

Топтың негізгі құралдары Топтың есеп саясатына сәйкес қайта бағалау күнінен кейін танылған жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған залалды шегеріле отырып, әділ құн бойынша көрсетіледі. Әр есеп беру күніне Топ негізгі құралдардың әділ құны олардың баланстық құнынан қаншалықты ерекшеленетінін талдайды.

Магистральді Водоводтың негізгі құралдарынан басқа мамандандырылған активтердің әділ құнындағы ауытқуларды бағалау үшін Топ басшылығы негізгі құралдарды пайдаланудан күтілетін болашақ ақша ағындарының дисконтталған құнын анықтайды.

Магистральді Водоводтың мамандандырылған активтерінің әділ құнындағы ауытқуларды бағалау үшін Топ басшылығы активтердің қалпына келтіру құнын анықтайды.

Мамандандырылмаған активтердің әділ құнындағы ауытқуларды бағалау үшін Топ басшылығы ұқсас активтердің нарықтық бағаларын анықтайды.

Негізгі құралдардың баланстық құнының елеулігіне және басшылықтың негізгі құралдардың әділ құнындағы өзгерістерді талдау кезінде кәсіби пайымдаулар мен бағалаулардың маңызды қолданылуына байланысты, бұл аудит мәселелерінің ең маңыздысы болып табылады.

Негізгі құралдардың әділ құнындағы өзгерістерді талдау туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 5-ескертпесінде ашылып көрсетілді.

Тиісті шешуші мәселе ретінде аудитіміздің барысында қарастырылды

Біз Топ басшылығынан негізгі құралдардың әділ құнындағы ықтимал өзгерістеріне талдау алдық.

Негізгі құралдарды пайдаланудан түсетін болжамды ақша ағындарының дисконтталған құнын талдау кезінде біз басшылық пайдаланған деректерді Топтың соңғы бизнес жоспарларымен салыстырдық. Біз қолданылған болжамдарды бағалап, оларды тарихи деректермен салыстырдық. Біз есептеулерде пайдаланылған дисконттау мөлшерлемесін және өсімнің ұзақ мерзімді қарқындыларын қолжетімді сыртқы ақпаратпен салыстырдық.

Біз болашақ ақша ағындарының құнын есептеудің математикалық дәлдігін тексердік.

Индексацияны пайдалана отырып қайта бағаланған активтер үшін біз индекстердің есептеулерін бағаладық және әділ құнды есептеу кезінде пайдаланылған индекстерді қолжетімді сыртқы ақпаратпен салыстырдық.

Ұқсас активтердің нарықтық бағаларын талдау кезінде біз басшылық қолданған бағаларды ұқсас позициялар бойынша нарықтық деректермен салыстырдық. Активтердің қалпына келтіру құнын қарастыру кезінде біз баға индексіне қатысты болжамдарды талдадық және құрылыс-монтаж жұмыстарына қатысты баға индексіне қолда бар ақпаратты пайдалана отырып, қалпына келтіру құнын қайта есептедік.

Біз активтердің қалпына келтіру құны мен жинақталған амортизация есептеулерінің математикалық дәлдігін тексердік.

Топтың 2020 жылғы Жылдық есебіне қосылған басқа да ақпарат

Басқа да ақпаратқа Топтың 2020 жылғы Жылдық есебінде қамтылған ақпарат жатады, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік пен сол туралы біздің аудиторлық есебіміз жатпайды. Басқа да ақпарат үшін жауапкершілікті басшылық көтереді. 2020 жылдық есеп бізге осы аудиторлық есеп берілген күннен кейін беріледі деп күтілуде.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа таралмайды және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін тұжырымды ұсынбаймыз.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке аудитті жүргізуімізге орай біздің міндетіміз бізге қол жетімді болған кезде жоғарыда көрсетілген басқа ақпаратпен танысу және бұл ретте басқа да ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есептіліктің немесе аудит барысында ие болған біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің болуы және басқа да ақпарат өзге елеулі бұрмалануларды қамтымайтындығы мәселесін қарастыру болып табылады.

Басшылықтың және Директорлар кеңесінің Ішкі аудит жөніндегі комитетінің шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Топты таратқысы келген, оның қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Директорлар кеңесінің Ішкі аудит жөніндегі комитеті Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық айқындаған бухгалтерлік бағалау және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірді білдіру үшін ұйымның қаржылық ақпаратына және Топ ішіндегі шаруашылық қызметке қатысты жеткілікті болатын лайықты аудиторлық дәлелдерді аламыз. Біз жалпы басшылық ету, бақылау және аудиттің жүргізілуі үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін жеке дара жауапты болып табыламыз.

Біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетіне тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және бұл тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген түрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда - қауіп-қатерлерді немесе қабылданған сақтық шараларын жою үшін қабылданған іс-шаралар туралы хабардар еттік.

Біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің шешуші мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындаймыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлануынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебінің шығуына себепкер болған аудитті жүргізуге жауапты жетекші - Адиль Сыздықов.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Адиль Сыздықов
Аудитор

Аудитордың 2013 жылғы 23 желтоқсандағы
№ 0000172 біліктілік куәлігі

050060, Алматы қ., Қазақстан
Әл-Фараби даңғылы, 77/7,

2021 жылғы 4 наурыз

Рустамжан Саттаров
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
2005 жылғы 15 шілдеде берген сериясы
МФЮ-2 № 0000003 болатын Қазақстан
Республикасында аудиторлық қызметпен
айналысуға арналған мемлекеттік лицензия

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2020 жылғы 31 желтоқсанға	2019 жылғы 31 желтоқсанға
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	6	667.480.058	734.421.997
Пайдалану құқығы түріндегі активтер	7	2.547.819	3.902.044
Материалдық емес активтер	8	7.167.364	7.728.097
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар	9	63.422.815	55.015.339
Негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	10	74.922	898.475
Өтелуге жататын ҚҚС	14	2.047.148	1.958.523
Өзге де ұзақ мерзімді дебиторлық берешек	12	983.401	1.128.626
Банк салымдары	16	3.569.402	2.139.767
Облигацияларға инвестициялар	19	913.746	919.511
Өзге де ұзақ мерзімді активтер		90.917	11.866
		748.297.592	808.124.245
Ағымдағы активтер			
Қорлар	11	8.234.956	6.278.501
Сауда және өзге де дебиторлық берешек	12	4.266.802	5.858.238
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	13	724.318	1.258.565
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		1.350.911	1.823.885
Өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	14	8.014.017	7.121.095
Өзге де ағымдағы активтер	15	8.285.445	6.859.636
Банк салымдары	16	27.342.909	45.960.400
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	17	52.014.612	28.649.091
		110.233.970	103.809.411
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	18	630.839	879.814
		110.864.809	104.689.225
Активтер жиыны		859.162.401	912.813.470

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескертпе	2020 жылғы 31 желтоқсанға	2019 жылғы 31 желтоқсанға
Меншікті капитал және міндеттемелер			
Меншікті капитал			
Жарғылық капитал	20	61.937.567	61.937.567
Акцияерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	20	(9.549)	(9.549)
Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	20	221.632.815	299.585.499
Есептілік валютасын қайта есептеу бойынша резерв	20	38.325.342	37.737.309
Капиталдың өзге де резервтері	20	(5.999.468)	(1.893.432)
Үлестірілмеген пайда		336.631.554	305.621.572
Меншікті капитал жиыны		652.518.261	702.978.966
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	21	21.559.008	15.756.306
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер	36	62.221.923	80.564.703
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв	27	33.688.837	27.780.887
Болашақ кезеңдер кірістері	22	8.693.200	8.141.994
Жалдау бойынша міндеттемелер	24	1.415.473	2.891.445
		127.578.441	135.135.335
Ағымдағы міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ағымдағы бөлімі	21	693.235	658.941
Төленуге жататын табыс салығы		1.057.326	1.187.559
Сауда және өзге де кредиторлық берешек	23	22.352.736	15.183.124
Жалдау бойынша міндеттемелер	24	1.994.823	1.912.220
Алынған алғытөлемдер	25	20.815.865	18.478.982
Төлемге өзге де салықтар	26	5.418.739	5.697.566
Резервтер	27	1.269.350	306.553
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның жарғылық капиталына салымы бойынша міндеттеме	9	—	5.000.000
Өзге де ағымдағы міндеттемелер	28	25.463.625	26.274.224
		79.065.699	74.699.169
Міндеттемелер жиыны		206.644.140	209.834.504
Меншікті капитал мен міндеттемелер жиыны		859.162.401	912.813.470
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	20	1.678	1.808

2021 жылғы 4 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.К. Сармағамбетова

Есеп саясаты және 8-72 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2020 жылғы	2019 жылғы
Түсім	29	235.222.082	239.625.950
Өткізімнің өзіндік құны	30	(163.016.593)	(159.871.851)
Жалпы пайда		72.205.489	79.754.099
Жалпы және әкімшілік шығыстар	31	(16.614.132)	(17.878.396)
Өзге де операциялық кірістер	32	3.167.990	1.558.451
Өзге де операциялық шығыстар	33	(3.603.608)	(3.706.953)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануын қалпына келтіру/(құнсыздануы), нетто	6, 8	14.020	(13.185.067)
Операциялық пайда		55.169.759	46.542.134
Бағамдық айырмадан болған кіріс, нетто		4.910.340	103.827
Қаржылық кірістер	34	3.054.504	2.675.477
Қаржылық шығындар	35	(3.775.306)	(3.884.190)
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың кірісіндегі үлесі	9	9.730.312	13.638.401
Салық салғанға дейінгі пайда		69.089.609	59.075.649
Табыс салығы бойынша шығыстар	36	(13.135.711)	(13.954.211)
Есепті жылдағы таза пайда		55.953.898	45.121.438
Акцияға пайда (теңгемен)	20	145	117

Есеп саясаты және 8-72 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2020 жылғы	2019 жылғы
Өзге де жиынтық залал			
<i>Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жататын өзге де жиынтық кіріс/(залал)</i>			
Топтың шетел бөлімшелерінің есептілігін қайта есептеу кезіндегі бағамдық айырмашылық		588.033	(1.835.455)
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жататын таза өзге де жиынтық кіріс/(залал)		588.033	(1.835.455)
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық (залал)/кіріс			
Топтың негізгі құралдарының құнсыздануы және қайта бағалануы , нетто	6	(65.719.882)	91.146.458
Табыс салығының әсері	36	13.143.976	(18.231.513)
		(52.575.906)	72.914.945
Топ бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервін есептеу			
	27	(4.516.118)	(3.334.156)
Табыс салығының әсері	36	903.224	666.831
		(3.612.894)	(2.667.325)
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар бойынша негізгі құралдардың қайта бағалануы			
		–	9.005.755
Табыс салығының әсері		–	(1.801.151)
	9	–	7.204.604
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу резервін есептеу			
		(1.652.105)	(662.878)
Табыс салығының әсері		330.421	132.576
	9	(1.321.684)	(530.302)
Топ қызметкерлеріне сыйақылар бойынша актуарлық залалдар			
	21	(4.220.893)	(1.872.560)
Табыс салығының әсері	36	116.009	51.467
		(4.104.884)	(1.821.093)
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның қызметкерлеріне сыйақылар бойынша актуарлық залалдар			
		(1.440)	(242)
Табыс салығының әсері		288	49
	9	(1.152)	(193)
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын таза өзге де жиынтық (залал)/кіріс			
		(61.616.520)	75.100.636
Салықтарды шегергендегі өзге де жиынтық (залал)/кіріс жиыны			
		(61.028.487)	73.265.181
Есепті жылға салықтарды шегергендегі жиынтық (залал)/кіріс жиыны			
		(5.074.589)	118.386.619

2021 жылғы 4 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

(Signature)
Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

(Signature)
М.Қ. Сармағамбетова

Есеп саясаты және 8-72 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2020 жылғы	2019 жылғы
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Салық салынғанға дейінгі пайда		69.089.609	59.075.649
Салық салынғанға дейінгі таза ақша ағындарымен салыстыруға арналған ақшалай емес түзетулер			
Тозу және амортизация	30, 31	54.791.095	53.890.388
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың пайдасындағы үлесі	9	(9.730.312)	(13.638.401)
Бағамдық айырмадан түскен пайда, нетто		(4.910.340)	(103.827)
Қаржы шығындары	35	3.775.306	3.884.190
Қаржы кірістері	34	(3.054.504)	(2.675.477)
Өтеуге жататын ҚҚС-ты есептен шығару бойынша шығыстар	31, 33	2.024.266	964.398
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерді бағалауды (қалпына келтіру)/есептеу және қайта қарау, нетто	32, 33	(1.112.046)	1.445.338
Еңбек қызметі аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақылар, ағымдағы және өткен кезеңдердегі қызметтер құны	30, 31	1.023.026	352.387
Өзге де қысқа мерзімді резервтерді есептеу, нетто	30, 31, 33	1.021.404	224.398
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті есептеу, нетто	31	289.261	206.260
Болашақ кезеңдегі кірістердің амортизациясы	32	(267.758)	(246.812)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануы	33	232.631	960.743
Актуарлық залалдар	33	188.150	77.964
Ескірген қорлар бойынша резервті есептеу	31	177.757	201.231
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығуынан болған залал, нетто	33	118.644	73.809
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің шығуынан болған кіріс, нетто	32	(63.446)	(34.624)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануын (қалпына келтіру)/есептеу, нетто	6, 8	(14.020)	13.185.067
Қорларды кіріске алудан кірістер	32	(8.512)	(74.338)
Өзге де		(19.982)	(39.611)
Айналым капиталының өзгерісіне дейінгі операциялық қызметтен түскен ақша ағындары		113.550.229	117.728.732
Операциялық активтердегі (ұлғаю)/азаяу			
Қорлар		(3.352.128)	(2.270.498)
Сауда және өзге де дебиторлық берешек		1.534.858	(306.580)
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер		542.323	(514.466)
Өтеуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алғытөлемдер		(3.073.474)	(319.360)
Өзге де қысқа мерзімді активтер		(1.377.045)	876.057
Операциялық міндеттемелердегі ұлғаю/(азаяу)			
Сауда және өзге де кредиторлық берешек		1.510.905	(530.083)
Алынған алғытөлемдер		2.320.518	(2.180.689)
Төлемге өзге де салықтар		(166.796)	(609.939)
Өзге де ағымдағы және ұзақ мерзімді міндеттемелер және қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		(1.782.731)	(767.696)
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары		109.706.659	111.105.478
Төленген табыс салығы		(16.528.263)	(18.777.492)
Алынған пайыздар		2.326.147	2.035.120
Операциялық қызметтен түскен таза ақша ағындары		95.504.543	94.363.106

Есеп саясаты және 8-72 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2020 жылғы	2019 жылғы
Инвестициялық қызметтегі ақша ағындары			
Банк салымдарын алу		56.416.891	58.141.587
Негізгі құралдарды және сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен түсім		218.487	1.929.361
Облигацияларды қайта сатып алудан түскен түсім	19	227.749	74.177
Банк салымдарын орналастыру		(37.281.605)	(78.395.261)
Негізгі құралдарды сатып алу		(41.795.781)	(38.955.906)
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның жарғылық капиталына салымдар	9	(5.000.000)	(100.000)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(35.659)	(30.366)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(27.249.918)	(57.336.408)
Қаржылық қызметтегі ақша ағындары			
Төленген дивидендтер	20	(45.386.116)	(40.001.322)
Жалдау міндеттемелері бойынша төлемдер	24	(2.047.939)	(1.851.566)
Қаржы қызметінде пайдаланылған таза ақша ағындары		(47.434.055)	(41.852.888)
Ақша қаражаттарындағы және олардың баламаларындағы таза өзгерістер		20.820.570	(4.826.190)
Таза бағамдық айырма		2.534.462	207.858
Күтілетін несиелік шығындар резервіндегі өзгерістер	17	10.489	(11.420)
Жылдың басына ақша қаражаттары және олардың баламалары		28.649.091	33.278.843
Жылдың аяғына ақша қаражаттары және олардың баламалары	17	52.014.612	28.649.091

2021 жылғы 4 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.К. Сармағамбетова

Мың теңгемен	Жарғылық капитал	Акционер- леден қайта сатып алынған меншікті акциялар	Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	Есептілік валютасын қайта есептеу бойынша резерв	Капиталдың өзге де резервтері	Үлестірілме- ген пайда	Жиыны
2019 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	299.585.499	37.737.309	(1.893.432)	305.621.572	702.978.966
Есепті жылдағы таза пайда	—	—	—	—	—	55.953.898	55.953.898
Өзге де жиынтық залал	—	—	(57.510.484)	588.033	(4.106.036)	—	(61.028.487)
Бір жылға жиынтық залал жиыны	—	—	(57.510.484)	588.033	(4.106.036)	55.953.898	(5.074.589)
Қайта бағаланған негізгі құралдардың амортизациясы	—	—	(20.442.200)	—	—	20.442.200	—
Дивидендтер (20-ескертілме)	—	—	—	—	—	(45.386.116)	(45.386.116)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	221.632.815	38.325.342	(5.999.468)	336.631.554	652.518.261
2018 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	243.588.977	39.572.764	(72.146)	280.398.586	625.416.199
Есеп саясатындағы өзгерістер	—	—	—	—	—	(822.530)	(822.530)
2019 жылғы 1 қаңтарға (қайта есептелген)	61.937.567	(9.549)	243.588.977	39.572.764	(72.146)	279.576.056	624.593.669
Есепті жылдағы таза пайда	—	—	—	—	—	45.121.438	45.121.438
Өзге де жиынтық кіріс	—	—	76.921.922	(1.835.455)	(1.821.286)	—	73.265.181
Бір жылға жиынтық кіріс жиыны	—	—	76.921.922	(1.835.455)	(1.821.286)	45.121.438	118.386.619
Қайта бағаланған негізгі құралдардың амортизациясы	—	—	(20.925.400)	—	—	20.925.400	—
Дивидендтер (20-ескертілме)	—	—	—	—	—	(40.001.322)	(40.001.322)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	299.585.499	37.737.309	(1.893.432)	305.621.572	702.978.966

Д.Ғ. Досанов

Есеп саясаты және 8-72 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептің ажырамас бөлігі болып табылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Мұнай және Газ Көлігі» ұлттық компаниясы» ЖАҚ (бұдан әрі – «МГК») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 2 мамырдағы қаулысына сәйкес құрылды. Осы қаулының негізінде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ акцияларына меншік құқығын МГК-ға берді, осының нәтижесінде «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» ЖАҚ болып қайта тіркелді және қайта аталды.

Бірігу арқылы қайта құрылған «Қазақойл» ұлттық мұнай-газ компаниясы» және «Мұнай және газ тасымалдау» ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамдары негізінде Қазақстан Республикасы Президентінің 2002 жылғы 20 ақпандағы Жарлығымен «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамы құрылды, ол «ҚазТрансОйл» ЖАҚ-тың жалғыз акционері болды.

2004 жылғы 31 мамырда Қазақстан заңнамасының талаптарына сай «ҚазТрансОйл» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» АҚ (бұдан әрі – «Компания») болып қайта тіркелді.

2020 жылдың 31 желтоқсанына Компания акцияларының 10%-ы «Халықтық IPO» бағдарламасы аясында сатып алған миноритарлық акционерлерге тиесілі. «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «ҚМГ») немесе «Бас компания») Компанияның ірі акционері болып табылады, оған Компанияға қатысудың 90% бақылау үлесі тиесілі. ҚМГ акцияларының 90%-ы «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») тұлғасында Үкіметке тиесілі. ҚМГ акцияларының 10%-ы Қазақстан Республикасының Ұлттық банкіне тиесілі.

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның келесі ұйымдарда қатысу үлесі болды:

	Тіркелген жері	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
			2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
«МұнайТас» ЖШС (бұдан әрі – «МұнайТас»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	51%	51%
«Қазақстан – Қытай Құбыры» ЖШС (бұдан әрі – «ҚҚҚ»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	50%	50%
«Батуми Мұнай Терминалы» ЖШҚ (бұдан әрі – «БМТ»)*	Грузия	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау, теңіз кемежайын пайдалану	100%	100%
«Petrotrans Limited» (бұдан әрі – «PTL»)	Біріккен Араб Әмірліктері	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау	100%	100%
«Магистралдық Суағызғысы» ЖШС (бұдан әрі – «Магистралдық Суағызғысы»)	Қазақстан	Су тасымалдау	100%	100%

* БМТ «Батуми Теңіз Кемежайы» ЖШҚ-ның (бұдан әрі – «БТК») 100% үлесін басқаруға айрықша құқыққа ие.

Компания және оның еншілес ұйымдары бұдан әрі мәтін бойынша «Топ» ретінде каралады.

Компанияның бас кеңсесі Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қаласы, Тұран даңғылы, 20 мекенжайы бойынша орналасқан.

Компанияның Қазақстан Республикасының Маңғыстау, Атырау, Батыс Қазақстан, Ақтөбе, Қарағанды, Павлодар, Түркістан, Солтүстік Қазақстан облыстары мен Шымкент қаласында орналасқан өндірістік нысандары, Алматы қаласында (Зерттеулер және әзірлемелер Орталығы) және Нұр-Сұлтан қаласында (Мұнайды тасымалдауды басқару Орталығы) орналасқан филиалдары және Ресей Федерациясында (Мәскеу, Омбы және Самара) өкілдік кеңселері бар.

Компания Қазақстан Республикасының магистралды мұнай құбыры бойынша ұлттық операторы болып табылады. Топтың ұзындығы 5.372 км магистралды мұнай құбырлары және ұзындығы 1.945 км суағызғылар желілері бар.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**

Компания магистральдық мұнай құбырлары бойынша мұнай тасымалдау, қазақстандық мұнайды басқа мемлекеттердің құбырлары бойынша көлік экспедициясы қызметтерін, өзге ұйымдардың, соның ішінде Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарының магистральдық мұнай құбырларын пайдалану және техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтерді көрсетеді. Топтың МұнайТас және ҚҚҚ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындары негізінде Қазақстан мұнайын, сондай – ақ ресей мұнайын Қытайға транзитпен тасымалдау үшін пайдаланылатын Кеңкияк – Атырау, Кеңкияк – Құмкөл және Атасу – Алашаңқай құбырларына иелік етеді.

Компания табиғи монополист болып табылады және тиісінше Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитетінің (бұдан әрі – «ТМРК») реттеу нысаны болады. ТМРК тариф есеп-қисабының әдіснамасын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ішінде мұнай тасымалдау тарифтік ставкаларын бекіту үшін жауапты.

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттеу мақсатында магистралдық құбырлармен мұнай тасымалдау қызметі және Қазақстан Республикасы төңірегінен шет аймаққа экспорттау табиғи монополиялық реттеу саласына кірмейді.

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап ішкі нарыққа мұнай айдау жөніндегі уақытша тариф 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 4.109,50 теңгені (2019 жылғы 1 қаңтардан 31 тамызға дейін 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 4.721,72 теңге; 2019 жылғы 1 қыркүйектен 31 желтоқсанға дейін 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 4.716,62 теңге) құрайды.

2018 жылғы 1 сәуірден бастап 2020 жылғы 29 ақпанға дейін қолданылатын Қазақстан Республикасынан тыс жерге экспортқа мұнай айдау тарифі – 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 6.398,92 теңгені құрады. 2020 жылғы 1 наурыздан бастап аталған қызмет тарифі 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 7.358,76 теңгеге дейін өсті.

2018 жылғы 1 сәуірден бастап «Тұймазы – Омбы – Новосібір-2» қазақстандық магистральдық мұнай құбырының учаскесі арқылы транзит мақсатында мұнайды айдау тарифі 1.000 километрге тонна үшін 4.292,4 теңгені құрайды.

2019 жылғы 1 қаңтардан бастап ресей мұнайын Қазақстан Республикасы аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына Ресей Федерациясының шекарасы – Қазақстан Республикасының шекарасы (Прииртышск) – Атасу (Қазақстан Республикасы) – Алашаңқай (Қытай Халық Республикасы) бағыты бойынша қолданыстағы тасымалдау тарифі 1 тоннаға 4,23 АҚШ долларын құрайды (Прииртышск – Атасу учаскесінде).

2020 жылдың 27 қарашасындағы ТМРК-нің №71-ОД бұйрығына сәйкес ішкі нарыққа мұнайды айдаудың бекітілген тарифі 2021-2025 жылдар аралығында ҚҚС-сыз 1 тонна үшін 4.355,57 теңгені құрайды.

Негізінде тарифтер іске қосылған активтерге капитал құнын қайтаруға негізделеді. Қазақстан Республикасының табиғи монополиялардың қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес тарифтер қызметтерді көрсету үшін қажетті шығындардың құнынан төмен бола алмайды және табиғи монополия субъектісінің тиімді қызмет көрсетуін қамтамасыз ететін пайда алу мүмкіндігін есепке алу керек.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті Компанияның Директорлар Кеңесінің ішкі аудит Комитеті басып шығаруды мақұлдады және бас директор мен бас бухгалтер 2021 жылдың 4 наурызында қол қойды.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілігі Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына (бұдан әрі – «ҚЕХС») сәйкес Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары кеңесі (бұдан әрі – «ҚЕХС жөніндегі кеңес») бекіткен редакцияда дайындалған.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік қайта бағаланған құны бойынша есептелетін негізгі құралдарды және есеп саясатында және осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ескертпелерінде көрсетілген басқа баптарды қоспағанда бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалған.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен берілген, ал барлық сома басқаша көрсетілген жағдайларды қоспағанда, тұтас мыңдыққа дейін дөңгелектеп алынған.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте алдыңғы кезең үшін салыстырмалы ақпарат берілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ШОҒЫРЛАНДЫРУ НЕГІЗІ**

Шоғырландырылған қаржылық есептілік Компанияның және оның еншілес кәсіпорындарының 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық есептілігін қамтиды. Бақылау Топтың инвестиция объектісіне қатысудан түсетін кірістің өзгерісіне байланысты тәуекелге ұшыраған немесе осындай кірістерді алуға құқығы, сондай-ақ инвестиция объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін жүзеге асыру арқылы кіріске ықпал етуге мүмкіндігі болған жағдайда жүзеге асырылады.

Атап айтқанда, Топ инвестиция объектісін мына шарттар орындалған жағдайда ғана бақылайды:

- Топтың инвестиция объектісіне қатысты өкілеттігі болғанда (яғни инвестиция объектісінің маңызды қызметін басқарудың ағымдағы мүмкіндігін қамтамасыз ететін құқығы болған);
- Топта инвестиция объектісіне қатысудан түсетін кірістің өзгеруіне байланысты шығынға ұшырағанда немесе осындай кірісті алуға құқығы болғанда;
- Топта инвестиция объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін жүзеге асыру көмегімен кіріске ықпал етуге мүмкіндігі болғанда.

Топта инвестиция объектісіне қатысты басым дауыс құқығынан кем немесе ұқсас құқық болған жағдайда, Топ осы инвестиция объектісіне қатысты өкілеттіктің болуын бағалау кезінде барлық акылға қонымды фактілерді және жағдаяттарды ескереді:

- инвестиция объектісінде өзге де дауыс беру құқығын ұстаушылармен келісім;
- басқа келісімдермен негізделген құқықтар;
- Топқа тиесілі дауыс құқығы және ықтимал дауыс құқығы.

Егер фактілер мен жағдаяттар бақылаудың үш құраушысының біреуінің немесе бірнешеуінің өзгергенін білдірсе, Топ инвестиция объектісіне қатысты бақылаудың болуын қайта талдайды. Еншілес мекемені шоғырландыру Топ еншілес компанияны бақылауды алған кезден басталады және Топ еншілес мекемені бақылауды жоғалтқан кезде доғарылады.

Еншіліс мекеменің жыл ішінде сатып алған немесе шығарылған активтері, міндеттемелері, кірістері мен шығыстары Топ бақылауды алған күннен бастап шоғырландырылған қаржылық есептілікке кіргізіледі және Топ еншілес мекемеге бақылауды жоғалтқан күнге дейін көрсетіледі.

Пайда немесе залал және өзге де жиынтық табыстың әр құраушысы, егер бұл бақыланбайтын қатысу үлестерінің теріс сальдосына әкелген жағдайдың өзінде де Топтың бас компаниясының меншігі және бақыланбайтын қатысу үлесі болып табылады. Қажет болған жағдайда еншілес компаниялардың қаржы есептілігі Топтың есеп саясатымен сәйкестікке келтіру үшін осындай компаниялардың есеп саясаты түзетіледі. Топ ішінде операцияларды жүзеге асыру нәтижесінде туындайтын барлық топ ішіндегі актив пен міндеттеме, капитал, кірістер, шығыстар мен ақша ағындары шоғырландыру кезінде толық алынып тасталады.

Бақылауды жоғалтпағанда еншілес кәсіпорындағы қатысу үлесінің өзгерісі капиталмен операция ретінде ескеріледі. Егер Топ еншілес кәсіпорынға бақылауды жоғалтса, ол тиісті активтер мен міндеттемелерді (оның ішінде гудвилді), бақыланбайтын қатысу үлестерін және капиталдың өзге де құралымдарын тануды тоқтатады және туындаған пайданы немесе залалды пайда мен залал құрамында таниды. Қалған инвестицияларды әділ құны бойынша таниды.

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ**4.1 Бірлескен қызметке қатысу**

Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар нысанында бірлескен қызметке қатысу үлесі бар.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорын – бұл бірлескен қызмет туралы келісім, оған сай келісімге бірлескен бақылауды жүзеге асырушы тараптардың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың таза активтеріне құқығы бар. Бірлескен бақылау – шартпен негізделген бірлескен бақылауды жүзеге асыру, бұл маңызды қызметке қатысты шешім қабылдау бірлескен бақылауды жүзеге асырушы тараптардың бірауызды келісімін талап ететін жағдайларда орын алады.

Бірлескен бақылауды анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес компанияларға бақылаудың болуын айқындау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.1 Бірлескен қызметке қатысу (жалғасы)**

Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялары үлестік қатысу әдісі бойынша ескеріледі. Үлестік қатысу әдісіне сәйкес бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар бастапқы құны бойынша танылады. Инвестициялардың теңгерімдік құны бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың таза активтеріндегі сатып алу күнінен кейін туындайтын өзгерістердегі үлесті тану салдарынан артылады немесе кемітіледі.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға қатысты гудвилл инвестициялардың теңгерімдік құнына кіреді және амортизацияланбайды, сондай-ақ құнсыздану мәніне жеке тексеруге ұшырамайды.

Шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есеп Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорын қызметінің қаржылық нәтижелеріндегі үлесін көрсетеді. Осындай объектілердің өзге де жиынтық табысындағы өзгерістер Топтың өзге де жиынтық табысының құрамында ұсынылады. Сонымен бірге, егер бірлескен кәсіпорынның меншік капиталында тікелей танылған өзгерістер орын алса, Топ осындай өзгерістердегі өз үлесін мойындайды және бұл меншік капиталдың өзгерістері туралы есепте қолданылатын болса, осы фактіні ашады. Топтың бірлескен кәсіпорындармен операциялары бойынша туындайтын іске асырылмаған пайда мен залалдар Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорынға қатысу үлесі болатын дәрежеде алынып тасталады.

Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның пайдасындағы немесе залалындағы үлесі операциялық пайда шегінен тыс тікелей шоғырландырылған жиынтық табыс туралы есепте берілген. Ол бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның салық салуды есепке алғаннан кейінгі пайдасын немесе залалын көрсетеді.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың қаржылық есептілігі Топтың қаржылық есептілігі сияқты есепті кезең үшін жасалады. Қажет болған ретте есеп саясатын Топтың есеп саясатымен сәйкестікке келтіру мақсатында оған түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісін қолданғаннан кейін Топ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға Топтың инвестициялары бойынша құнсызданудан болған қосымша залалдарды тану қажеттілігін айқындайды. Топ әр есепті күнге бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар құнсыздануының объективті айғақтарының болуын анықтайды. Осындай айғақтар болған жағдайда, Топ құнсыздану сомасын бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның өтеу құны мен оның теңгерімдік құны арасындағы айырма ретінде есептейді және осы соманы «Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардағы пайда/залалдардағы үлес» бабы бойынша шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте таниды.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынға елеулі әсерді жоғалтқан жағдайда, Топ әділ құны бойынша қалған инвестицияны бағалайды және таниды. Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның бірлескен бақылауды жоғалту кезінде теңгерімдік құны мен қалған инвестициялардың әділ құны және есептен шығудан болатын түсімдер арасындағы айырма пайда немесе залал құрамында танылады.

4.2 Шетел валютасын қайта есептеу

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі теңгемен берілген. Топтың әр компаниясы өзінің қызмет ететін валютасын айқындайды және әр компанияның қаржылық есептілігіне кіргізілген баптар осы қызмет ететін валютада бағаланады. Компанияның, «Магистралдық Суағызғысы» ЖШС-ның және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың МұнайТас пен ҚҚҚ атқарымдық валютасы теңге болып табылады. РТЛ және БМТ-ның атқарымдық валютасы АҚШ доллары болып табылады, БТК-ның атқарымдық валютасы грузин лариі.

Операциялар мен қалдықтар

Топ компаниялары шетел валютасындағы операцияларды бастапқыда өздерінің қызмет ететін валютасында операция тану көрсеткіштеріне қанағаттандыратын күнге қолданылатын валюта бағамы бойынша есептейді.

Шетел валютасында бейнеленген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданыстағы қызмет ететін валюта спот-бағамымен қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу және қайта есептеу кезінде туындайтын барлық бағамдық айырма шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепке кіргізіледі.

Тарихи құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Әділ құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын пайда мен залал баптың әділ құны (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жиынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған пайдалар немесе залалдар да тиісінше өзге де жиынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған пайданы немесе залалды тану қағидаттарына сәйкес есептеледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.2 Шетел валютасын қайта есептеу (жалғасы)***Топ компаниялары*

Шоғырландыру кезінде шетелдік бөлімшелердің активтері мен міндеттемелері есепті күніне қолданыстағы бағам бойынша теңгемен қайта есептеледі, осындай бөлімшелердің пайдасы мен залалдары орташа бағам бойынша қайта есептеледі. Осындай қайта есептеу кезінде пайда болатын бағамдық айырма өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Шетел бөлімшесі шыққан кезде осы шетел бөлімшесіне жататын өзге жиынтық кіріс құрамдастары пайда немесе залал құрамында танылады.

Шетелдік бөлімшені сатып алған ретте пайда болатын гудвил және активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құны олардың әділ құнына дейін шетелдік бөлімшенің активтері мен міндеттемелері ретінде ескеріледі және есепті күнге қолданыстағы валюта бағамы бойынша қайта есептеледі.

Валюта айырбастау бағамдары

Қазақстан қор биржасында (бұдан әрі – «ҚҚБ») белгіленген орташа өлшенген айырбас бағамдары Қазақстан Республикасындағы ресми айырбас бағамдары ретінде пайдаланылады.

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін орташа өлшенген айырбас бағамдары келесіні құрады:

<i>Теңге</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2020 жылғы	2019 жылғы
АҚШ доллары	413,46	382,87
Ресей рублі	5,73	5,92
Еуро	472,05	428,61
Грузин лариі	134,02	136,8

31 желтоқсанға ҚҚБ белгілеген валюта айырбастау бағамдары келесіні құрады:

<i>Теңге</i>	2020 жыл	2019 жыл
АҚШ доллары	420,91	382,59
Ресей рублі	5,62	6,16
Еуро	516,79	429
Грузин лариі	128,92	134,48

4.3 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімдіге жіктеу

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте Топ активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді жіктеу негізінде көрсетеді. Актив айналымды болып табылады, егер:

- оны іске асыру болжанса немесе ол сатуға немесе қарапайым операциялық кезең аясында тұтынуға арналса;
- ол негізінен сату мақсатына арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде іске асыру болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін, оны айырбастауға немесе пайдалануға қатысты шектеулерді қоспағанда, ақша қаражаттарын немесе олардың баламаларын білдірсе.

Барлық өзге активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны калыпты операциялық кезең аясында өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда мақсатында ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде өтеуге жатса; немесе
- Топта есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу мерзімін ұзарту сөзсіз құқығы болмаса.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.3 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімдіге жіктеу (жалғасы)**

Топ өзге барлық міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Мерзімі ұзартылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

4.4 Айналымнан тыс активтер, сатуға арналған деп жіктелген активтер және токтатылған қызмет

Топ айналымнан тыс активтерді және шығатын топтарды, егер олардың теңгерімдік құны негізінен оларды ұзақ пайдалану нәтижесінде емес, оларды сату арқылы өтелуге жатса, сату үшін жіктейді. Айналымнан тыс активтер және шығу топтары, сатуға арналған деп жіктелген, мына екі мәннің – теңгерімдік құнның және сатуға арналған шығындарды шегергендегі әділ құнның кішісі бойынша бағаланады. Сатуға арналған шығындар қосымша шығындар болып табылады, тікелей активтердің шығарылуына жататын (немесе топтың шығарылуы), өзіне қаржы шығындарын және пайдаға салынатын салық бойынша шығыстарды қамтымайды.

Объектіні сату үшін ұсталатын ретінде жіктеу өлшемі, егер сату мүмкіндігі жоғары, ал актив немесе шығу тобы өзінің ағымдағы күйінде жедел сатылуы мүмкін болған жағдайда сақталған болып есептеледі. Сатуды жүзеге асыру үшін қажетті іс-әрекеттер сатуға байланысты елеулі өзгерістердің, сондай-ақ сатуды болдырмаудың шағын мүмкіндігін көрсетуі тиіс. Басшылық активтерді сату жоспарын іске асыру үшін жауапкершілікті өз мойнына алу керек және сатудың жіктелу күнінен бастап бір жыл ішінде аяқталатындығына ниеті болуы керек.

Сатуға арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизациялауға жатпайды.

Сатуға арналған ретінде жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржы жағдайы туралы есепте айналымды/қысқа мерзімді баптар ретінде жеке ұсынылады.

Шығатын топ токтатылған қызмет ретінде мына жағдайда жіктеу өлшемдерін қанағаттандырады, егер шығып қалған ұйымның құрамдасы болса не сатуға арналған ретінде жіктелсе және:

- қызметтің жеке негізгі бағыты немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді білдірсе;
- қызметтің жеке негізгі бағытын немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді шығаруды жүзеге асыру жөніндегі бірыңғай үйлестірілген жоспарға енгізілген; не
- тек қана қайта сату үшін сатып алынған еншілес ұйым болса.

Токтатылған қызмет жалғастырылатын қызмет нәтижелерінен шығарылады және шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте токтатылған қызметтен салық салудан кейінгі пайда немесе залал ретінде жеке бап болып көрсетіледі.

Қосымша ақпаратты ашу *18-ескертпеде* ұсынылған. Шоғырландырылған қаржылық есептілікке қатысты барлық өзге ескертпелер өзіне ағымдағы қызметке жататын соммасын қамтиды, егер басқасы көрсетілмесе.

4.5 Әділ құнды бағалау

Әділ құн бағалау күніне нарық қатысушылары арасында қалыпты тәртіпте жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле келесі түрде болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Топ негізгі немесе неғұрлым қолайлы нарыққа қол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жорамалдарды пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық қатысушылары өзінің озық мүдделерінде әрекет етеді.

Қаржылық емес актив әділ құнының бағасы не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде нарық қатысушысының экономикалық пайдасын еселеу мүмкіндігін ескереді. Топ бағалаудың пайда болған жағдаяттарында қолайлы және әділ құнын бағалау үшін жеткілікті деректерге қол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бақыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бақыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.5 Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Әділ құны шоғырландырылған қаржылық есептілікте бағаланатын немесе шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған сатылары аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – барабар активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленуі бойынша (кандай да бір түзетулерсіз);
- 2-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама бақыланатын болып табылатын баға үлгісі;
- 3-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта бақыланабайтын болып табылатын баға үлгісі.

Шоғырландырылған қаржылық есептілігінде кезеңдік негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайтадан талдай отырып Топ оларды саты көздері деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін анықтайды.

Әр есепті кезеңге Топтың есеп саясатына сәйкес қайта талдау және қайта бағалау қажет болатын активтер мен міндеттемелер құнының өзгерістерін Топ талдау жүргізеді. Осындай талдау аясында Топ соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді бағалау кезінде пайдаланылатын акпаратты шарттармен және өзге де орынды құжаттармен салыстыру жолымен тексереді. Топ және сыртқы бағалаушылар әр актив пен міндеттеменің әділ құнының өзгерісін өзгерістің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы дереккөздермен салыстырады.

Әділ құн туралы акпаратты ашу мақсатында Топ активтер мен міндеттемелерді олардың сипаты, оларға тән сипаттама мен тәуекелдер, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген әділ құн көздері сатысының қолданылатын деңгейі негізінде жіктейді. Негізгі құралдардың әділ құнын талдау және оны анықтау әдістері туралы қосымша акпарат 5-ескертпеде келтірілген.

4.6 Негізгі құралдар

Негізгі құралдар бастапқыда өзіндік құны бойынша есепке алынады. Кейінгі есепке алу жинақталған амортизацияны (жерден, технологиялық мұнайдан және аяқталмаған құрылыстан басқа) және қайта бағалау болған жағдайда, және танылған құнсызданудан болатын залалдарды шегергендегі әділ құны бойынша жүргізіледі.

Топ артық технологиялық мұнай анықтағанда, нәтижесінде алынған объект актив анықтамасын қанағаттандыратындылығын анықтайды, және егер солай болса, пайда болған активті негізгі құрал ретінде таниды. Бастапқы тану кезінде негізгі құрал нөлдік құн бойынша бағаланады және әрбір есепті күнге қайта бағаланады.

Топ кезеңімен өзінің негізгі құралдарының орнын толтыру құнын нарықтық құнына дейін қайта бағалау жүргізу үшін тәуелсіз сарапшыларды тартады. Негізгі құралдарды қайта бағалау есебін жүргізу саясатына сәйкес әр 3 жылда (әділ құнның өзгеруіне байланысты кезең бойында қайта бағаланатын технологиялық мұнайды қоспағанда) қайта бағаланған активтің әділ құны оның теңгерімдік құнынан елеулі айырмашылығы болмағанына сенімділікті қамтамасыз ету үшін жүзеге асырылады.

Қайта бағалаудан құнның өсуі өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі және меншік капиталдың құрамына кіретін активтерді, оның осы активтің құнын қайта бағалау салдарынан болған және пайда немесе залал құрамында бұрын жасалған қайта бағалау салдарынан танылған мұндай активтерді қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіретін бөлікті қоспағанда, активтерді қайта бағалау резерві қорының артуына жатады. Қайта бағалаудан болатын залал оның бұрын активті қайта бағалау резерві қорының құрамында танылған осы актив бойынша оның қайта бағалауын тікелей кемітетін бөлігін қоспағанда пайда немесе залал құрамында танылады.

Активтің қайта бағаланған теңгерімдік құны негізінде есептелген амортизация мен активтің бастапқы құны негізінде есептелген амортизация арасындағы айырмашылық активтерді қайта бағалау резервінен жыл сайын бөлінбеген пайдаға ауыстырылады. Сонымен қатар қайта бағалау күніне жинақталған амортизация және құнсыздану активтің жалпы теңгерімдік құнын бір мезгілде азайта отырып алынып тасталады және одан кейін таза сома активтің қайта бағаланған құнына дейін жете бағаланады. Актив шығарылған кезде нақты шығарылатын активке жататын қайта бағалау резерві бөлінбейтін пайдаға көшіріледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.6 Негізгі құралдар (жалғасы)**

Негізгі құралдардың құнына капиталдандыру белгісі орындалатын жабдықтар бөліктерін ауыстыру құны және ұзақ мерзімді құрылыс жобалары бойынша қарыз жөніндегі шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың маңызды құраушыларын ауыстыру қажет болған жағдайда, Топ осындай құраушыларды өздеріне сәйкес дербес пайдалы қолдану мерзімдері бар жеке активтер ретінде таниды. Солай сияқты басты техникалық тексеріс кезіндегі шығыстардың тану критерийлері болса, жабдықтарды ауыстыру ретінде негізгі құралдардың теңгерімдік құны бойынша танылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге арналған өзге барлық шығын пайда немесе залал құрамында танылады.

Актив пайдаланылғаннан кейін оны пайдаланудан шығару бойынша күтілетін шығындардың келтірілген бағасы келешек шығындарға резервті тану критерийлері орындалатын болса тиісті активтің бастапқы бағасына қосылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу бойынша танылған резерв туралы толық ақпарат 5 және 27-ескертілелерде көрсетілген.

Амортизация желілік әдіспен активтерді пайдалы қолданудың бағалау мерзімі ішінде келесі түрде есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыс	5-50
Машиналар мен жабдық	3-30
Құбырлар жүйесі	15-30
Өзге де көлік активтері	5-12
Өзге де	2-10

Топтың Есеп саясатына сәйкес технологиялық мұнай, аяқталмаған құрылыс және жер амортизацияланбайды.

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құрауыштарын тануды доғару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін пайдаға және залалға кіргізіледі.

Таратылу құны, активтерді пайдалы қолдану мерзімі және негізгі құралдардың амортизациялау әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің аяғында талданады және қажетіне қарай келешекті негізде түзетіледі.

4.7 Материалдық емес активтер

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру кезінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніндегі әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған жинақталған залалды шегергенде (олар болған ретте) бастапқы құны бойынша есептеледі. Топ ішінде жүргізілген материалдық емес активтер өнім әзірлеуге арналған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, капиталдандырылмайды және тиісінше шығыс туындаған есепті кезең үшін пайда мен залал құрамында көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қолдану мерзімі шектеулі.

Пайдалы қолдану шектеулі мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзім ішінде амортизацияланады және егер осы материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Амортизация активтер қызметінің бағаланған пайдалы мерзімі үшін тік желілік әдіс негізінде есептеледі. Материалдық емес активтер негізінен жеті-он жыл ішінде амортизацияланады. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес актив үшін амортизацияны есептеу кезеңі мен әдісі кем дегенде әр есепті кезеңнің аяғында қайта қаралады. Активке кіргізілген келешек экономикалық тиімділікті пайдалы қолданудың болжалды мерзімінің немесе тұтынудың болжалды құрылымының өзгерісі тиісінше амортизация кезеңін немесе есептеу әдісін өзгертеді және есепке алу бағаларының өзгерісі ретінде ескеріледі. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активтің амортизациясына арналған шығындар шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активтерді танудың тоқтатылуынан болатын кіріс немесе шығыс активтің шығуынан болатын таза түсім және активтің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық ретінде өлшенеді және осы активті тану тоқтатылған кездегі шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.8 Қаржы емес активтердің құнсыздануы**

Әрбір есепті кезеңге Топ активтің мүмкін болатын құнсыздану белгілері болуын айқындайды. Егер осындай белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Топ активтің өтеу құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ақша ағынын туындатушы бөлімше (бұдан әрі – «ААТБ») өтеу құны – мына шамалардың ең үлкені: сатуға арналған шығындарды шегергенде активтің (ААТБ) әділ құны және активті (ААТБ) пайдалану құндылығы.

Актив негізінен басқа активтер немесе активтер тобы тудыратын ағындарға тәуелсіз ақша қаражаты ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда, өтеу құны жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе ААТБ-ның теңгерімдік құны оның өтеу құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтеу құнына дейін есептен шығарылады. Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағындары активке тән ақшаның және тәуекелдің уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады.

Сатуға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер ескеріледі (егер ондайлар орын алса). Олар болмаған ретте бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, акциялардың нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Топ құнсыздану сомасын Топтың жеке активтер жатқызылатын әр ААТБ үшін жеке дайындалатын нақты жоспарлар және болжау есептерін ескере отырып айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжау есептері әдетте бес жылға жасалады. Неғұрлым ұзақ кезеңдер үшін өсудің ұзақ мерзімді қарқыны есептеледі, ол бесінші жылдан кейінгі келешек болжауды ақша ағындарына қатысты қолданылады.

Жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан (қорлардың құнсыздануын қоса есептегенде) болатын залалдар қайта бағалау өзге де шоғырландырылған жиынтық кіріс құрамында танылған, гудвилді қоспағанда, бұрынғы қайта бағаланған негізгі құралдарды қоспағанда, құнсызданған актив қызметіне сәйкес шығыстар санаты құрамындағы шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есебінде танылады. Бұл жағдайда құнсызданудан болған залалдар да бұрын жүргізілген қайта бағалау сомасы шегінде өзге де жиынтық кіріс құрамында танылады.

Әрбір есепті күнге Топ бұрын активтің құнсыздануынан болған деп танылған залалдардың енді жоқ екендігінің немесе қысқарғандығының белгілері бар не жоқ екендігін анықтайды. Егер мұндай белгі бар болса, Топ активтің немесе ААТБ-ның өтелу құнын есептейді. Кейінгі құнсызданудан болған деп танылған залалдардан бері активтің өтеу құнын анықтау үшін қолданылған жорамалдар өзгерілген жағдайда ғана бұрын құнсызданудан болған деп танылған залалдар қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің теңгерімдік құны оның өтеу құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда теңгерімдік құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, теңгерімдік құны бойынша танылуы мүмкін. Құнды бұлайша қалпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, пайдалар мен залалдарда танылады. Соңғы жағдайда, құнды қалпына келтіру құнның қайта бағалаудан болған өсуі ретінде ескеріледі.

Қаржы емес активтердің құнсыздануы туралы ақпарат 5, 6 және 8-ескертпелерде ашылған.

4.9 Қаржы активтері***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық активтер бастапқы тану кезінен кейін амортизацияланған құн бойынша, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктеледі.

Бастапқы тану кезінде қаржылық активтерді жіктеу қаржылық актив бойынша ақша ағыны шартымен көзделген сипаттамаға және осы активтерді басқару үшін Топ қолданатын бизнес-үлгіге байланысты болады. Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Топ практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Топ бастапқыда қаржылық активтерді пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржылық активтер жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құн бойынша бағалайды. Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Топ практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешек «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес айқындалған мәміле бағасы бойынша бағаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.9 Қаржы активтері (жалғасы)***Бастапқы тану және бағалау (жалғасы)*

Қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша жіктеу және бағалау үшін бұл активтің шарттық талаптары қарыздың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер» болып табылатын ақша ағынын алуды қарастыруы қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әр құрал деңгейінде жүзеге асырылады.

Топ қаржылық активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель ақша ағындарын өндіру мақсатында Топ өзінің қаржылық активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағыны шартпен көзделген ақша ағынын алу, қаржылық активтерді сату немесе екеуінің де салдары бола алатындығын айқындайды.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта қабылданған қағидалармен («стандарттық жағдайлардағы» сауда) белгіленетін мерзімде активтерді жеткізуді талап ететін қаржылық активтерді сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер мәміле жасалған күнге, яғни Топ активті сатып алу немесе сату міндеттемесін өзіне алған күнге танылады.

Топтың қаржылық активтері ақша қаражаттарын, банк салымдарын, сауда және өзге де дебиторлық берешекті және облигацияларға инвестицияны қамтиды.

Кейінгі бағалау

Кейінгі бағалау мақсатында қаржылық активтер төрт санатқа жіктеледі:

- амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- тану токтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар);
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Бұл санат Топ үшін ең орындысы болып табылады. Топ мынандай екі шарт орындалғанда қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша бағалайды:

- қаржылық активтер шартпен қарастырылған ақша ағынын алу мақсатында ұстап қалу болып табылатын бизнес-модель аясында ұсталынатын; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер кейін тиімді проценттік мөлшерлеме әдісін пайдаланумен бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе залал активті, оның модификациясын тану токтатылған немесе құнсызданған жағдайда пайда немесе залал құрамында танылады.

Топ амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санатына сауда және өзге де дебиторлық берешекті және кредит мекемелеріндегі құралдарды (банк салымдары, ақша қаражаттары және олардың баламалары) жатқызады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санаты саудаға арналған қаржылық активтерді, Топтың қалауы бойынша бастапқы тануда пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша немесе міндетті түрде әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтерді қамтиды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.9 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (жалғасы)

Қаржылық активтер жақын болашақта сату мақсатында сатып алынған болса, онда олар саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Туынды құралдар, жеке кіріктірме туынды құралдарды қоспағанда, олар Топтың қалауы бойынша тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Ақша ағындары қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер болып табылмайтын қаржылық активтер пайдаланылған бизнес-үлгіге қарамастан пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша жіктеледі және бағаланады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте ескеріледі, ал олардың әділ құнын таза өзгерту пайда немесе залал туралы есепте танылады.

Топ бұл санатқа «DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС-ның облигацияларын жатқызады (19-ескертіме).

Жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Топ келесі екі шарт орындалғанда борышқорлық құралдарды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалайды:

- мақсаты шартпен қарастырылған ақша ағынын алу да қаржылық активтерді сату да болып табылатын бизнес-модель аясында қаржылық актив ұстап қалығанда; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар жағдайында проценттік кіріс, валюталық бағамдарды қайта бағалау және құнсызданудан залалдар немесе осындай залалдарды қайта қалпына келтіру пайда немесе залал туралы есепте танылады және амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер жағдайындағыдай есептеледі. Әділ құнын қалған өзгерістері өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Тану тоқтатылған жағдайда өзге жиынтық кіріс құрамында танылған әділ құн өзгерісінің жинақталған сомасы пайда немесе залал құрамында қайта жіктеледі.

Топта бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

Тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар)

Бастапқы тану кезінде Топ өз қалауы бойынша, кейін одан бас тарту құқығысыз, егер инвестицияларды үлестік құралдар «Қаржы активтері: ұсыну» ҚЕХС (IAS) 32 сай меншік капиталдың мәніне сәйкес келсе және сатуға арналмаса оларды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеу туралы шешім қабылдауы мүмкін. Осындай жіктеу туралы шешім әр құрал бойынша бөлек қабылданады.

Осындай қаржы активтері бойынша пайда мен залалдар ешқашан пайда немесе залал құрамына қайта жіктелмейді. Егер дивидендтерді алу құқығы белгілі болса, Топ осындай түсуден қаржы активі құнының бөлігін өтеп беру ретінде алатын пайданы қоспаған жағдайда дивидендтер пайда немесе залал туралы есепте өзге кіріс ретінде құпталады. Бұл жағдайда мұндай пайдалар өзге жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Топтың қалауы бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелген үлестік құралдар, құнсыздану мәніне бағаланбайды.

Топта бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.9 Қаржы активтері (жалғасы)***Тануды тоқтату*

Қаржы активінің (немесе қолданылу ретіне қарай – қаржы активінің бөлігі немесе осындай қаржы активтері тобының бөлігі) тануы доғарылады (яғни Топтың қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есебінен шығарылады), егер:

- активтен акша ағынын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Топ активтен акша ағынын алуға өзінің құқығын берсе не алынатын акша ағынын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша айтарлықтай кідіртусіз үшінші тарапқа төлеуге өзіне міндеттеме алса; және не (а) Топ активтен болатын барлық тәуекел мен табысты берсе, не (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, бірақ осы активке бақылауды берсе.

Егер Топ активтен акша ағынын алуға өзінің барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды.

Егер Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, берілген актив Топ берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде әрі қарай танылады.

Бұл жағдайда Топ сонымен қатар тиісті міндеттемені таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады. Берілген активке кепілдік нысанындағы жалғасқан қатысу активтің бастапқы теңгерімдік құны немесе Топтан талап етілуі мүмкін төлемнің ең жоғары сомасы өлшемдердің ең кішісі бойынша танылады.

4.10 Қаржы активтерінің құнсыздануы

Сондай-ақ қаржы активтерінің құнсыздануы туралы толық ақпаратты ашу мына ескертпелерде берілген:

- маңызды есепке алу пайымы, бағалау мәндері жорамалдар (5-ескертпе);
- сауда дебиторлық берешек (12-ескертпе);
- банк салымдары (16-ескертпе);
- акша қаражаттары және олардың баламалары (17-ескертпе).

Топ пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланбаған барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржылық активтер бойынша күтілетін несиелік шығындардың (КНШ) бағалау резервін көрсетеді. КНШ келісімшарт бойынша ұйымға тиесілі күтілетін акша ағыны мен Топпен алынатын барлық акша ағындарының арасындағы айырма ретінде есептеледі. КНШ кредиттік рейтингісімен ұқсас құрал үшін бастапқы тиімді проценттік мөлшерлемеге тең келетін мөлшерлеме бойынша дисконтталады.

КНШ екі кезеңде танылады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғаймаған қаржы құралдары үшін келесі 12 ай ішінде (12 айлық КНШ) дефолт салдарынан пайда болуы күтілетін несиелік шығындарға қатысты шығындар үшін бағалық резерв жасалады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғайған қаржы құралдары үшін дефолттың басталу мерзіміне қарамастан осы қаржы құралының қалған қолдану мерзімінің ішінде күтілетін несиелік шығындарға қатысты (барлық мерзімге КНШ) залалдар үшін бағалық резерв жасалады.

Топ шарт бойынша сауда дебиторлық берешектер мен активтерге қатысты КНШ-ты есептеген кезде жеңіл тәсіл қолданады. Яғни, Топ несиелік тәуекелдің өзгеруін бақыламайды, оның орнына барлық мерзімге КНШ-ға тең сомада шығындар үшін әр есептік күнге бағалау резервін мойындайды. Топ несиелік шығындардың пайда болуындағы бұрынғы тәжірибені ескеріп дайындалған, қарыз алушы үшін өзгеше факторларды және жалпы экономикалық жағдайларды ескере отыра түзетілген бағалау резервінің үлгісін қолданды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (акша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Топ 12 айлық кезең ішінде күтілетін несиелік шығындарды есептеді. 12 айлық күтілетін несиелік шығындар – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын күтілетін несиелік шығындарды білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының несиелік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындарға тең сомада бағаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.10 Қаржы активтерінің құнсыздануы (жалғасы)**

Топ, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, несиелік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Топ, егер ішкі немесе сыртқы акпарат, Топтың қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Топ келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

4.11 Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық міндеттемелер пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, несиелер және қарыз, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралы ретінде айқындалған туынды құралдар бастапқы тану кезінде қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі. Топ қаржылық міндеттемелерді бастапқы тану кезінде жіктейді. Барлық қаржылық міндеттемелер бастапқыда олармен мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (қарыздар, несиелер және кредиторлық берешек жағдайында) әділ құны бойынша танылады.

Компанияның қаржылық міндеттемелері сауда және өзге де кредиторлық берешекті және жалдау бойынша міндеттемелерді қамтиды.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалауы олардың жіктелуіне байланысты:

Сауда және өзге де кредиторлық берешектер және жалдау бойынша міндеттемелер

Бастапқы танудан кейін сауда және өзге де кредиторлық берешектер және жалдау бойынша міндеттемелер тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып, амортизацияланған құндары бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып амортизация есептелуіне қарай танылады.

Тануды доғару

Егер міндеттеме өтелген, жойылған немесе оның қолданылу мерзімі біткен болса, қаржылық міндеттеменің тануы доғарылады.

Егер бар қаржылық міндеттеме елеулі айырмашылығы бар шарттарда сол кредитордың алдында басқа міндеттемемен ауыстырылатын болса немесе егер бар міндеттеменің шарттары елеулі өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерту бастапқы міндеттемені тануды доғару және жаңа міндеттемені тану ретінде ескеріледі, ал олардың теңгерімдік құнындағы айырма жиынтық кіріс туралы есепте кіріс немесе шығыс ретінде ескеріледі.

4.12 Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға, ал қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте берілген таза сома ұсынуға болады егер қазіргі кезде заңды қорғаумен қамтамасыз етілген танылған сомаларды өзара есепке алуға құқық болған кезде, сондай-ақ таза негізде есеп айырысуға не активтерді өткізіп, сонымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда жүзеге асырылады.

4.13 Қорлар

Қорлар екі өлшемнің ең азы бойынша бағаланады: бастапқы сатып алу құны және өткізудің таза құны.

Қорлардың бастапқы құны қорларды орнына жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты күнделікті қызмет барысында шеккен барлық шығынды өзіне қамтиды.

Сатудың таза мүмкін құны өндірісті аяқтауға арналған есепті шығыстар мен өткізуге кеткен есепті шығындарын шегеріп тастап, кәдімгі күнделікті қызмет барысында сатудың есепті бағасы ретінде анықталады.

Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісін пайдалану арқылы айқындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.14 Ақша қаражаттары және олардың баламалары**

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте ақша қаражаттары және олардың баламалары кассадағы қолма-қол ақшаны, банктердегі ақша қаражаттарын, қысқа мерзімді банк салымдары, өтеудің бастапқы мерзімі үш айдан аспайтын басқа да қысқа мерзімді жоғары өтімді инвестицияларды қамтиды.

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептің мақсаттары үшін ақша қаражаттары және олардың баламалары өтелмеген банкілік овердрафттарды шегеріп тастағанда, жоғарыдағы анықтамаға сай ақша қаражаттарынан және қысқа мерзімді банк салымдарынан тұрады.

4.15 Резервтер

Егер Топтың өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдық міндеттемесі болса (занды немесе тәжірибеден шыққан); осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Топ резервтің бір бөлігінің немесе барлығының өтемін алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу дербес актив ретінде танылады, бірақ тек өтеуді алу күмән туғызбайтын жағдайда. Резервке жататын шығыстар өтеуді шегеріп тастап, пайдалар мен залалдарда көрсетіледі.

Топ активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындарға қатысты резервті таниды. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу шығындары бойынша резервтер есепті ақша ағынын пайдалануды есеп алған міндеттемелерді реттеуге жұмсалатын күтілетін шығындардың дисконтталған бағасы бойынша ескеріледі және тиісті актив бағасының бөлігі ретінде танылады. Ақша ағындары активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконттау әсері пайда болуына қарай шығындар шотына қарайды және шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте қаржы шығындары ретінде танылады.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындар жыл сайын қайта қаралып отырады және қажеттілігіне қарай түзетіледі. Күтілетін болашақ шығындардағы немесе дисконттаудың қолданылатын мөлшерлемесіндегі өзгерістер актив бағасына қосылады немесе алынады (5, 27-ескертпелер).

4.16 Қызметкерлерге сыйақылар

Топ өз қызметкерлеріне Топ пен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шарттарға және Жұмыс істемейтін зейнеткерлер және мүгедектерді әлеуметтік қолдау қағидаларына сәйкес зейнеткерлікке шыққанға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы ұсынады. Ұжымдық шарттар, аталған қағидалар, зейнеткерлікке шыққанда біржолғы жәрдемақы төлеуді, еңбекке жарамсыздық, мерейтой және каза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді көздейді. Жәрдемақы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмысты жалғастыру қажеттігімен байланыстырылады.

Біржолғы жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша сыйақылар ұсыну құны «болжанатын шартты бірлік» әдісін пайдалана отырып айқындалады.

Актуарлық пайда мен залал актуарлық болжамдардағы өзгерістердің әсерін де, актуарлық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмашылықтарға байланысты өткен тәжірибенің әсерін де қамтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Зейнетақылық міндеттемелерді есепке алғанда қолданылған аса елеулі болжамдар – бұл дисконт мөлшерлемесі мен өлім-жітімді болжау. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша шегерім амортизациясы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте пайыздық шығыстар ретінде көрсетіледі. Өлім-жітімді болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін дисконтталады.

Актуарлық пайдалар мен залалдарды қамтитын қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалау нәтижелерін Топ былай көрсетеді:

- еңбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйақылар бойынша өзге де жинақталған кіріс арқылы. Одан кейінгі кезеңдерде қайта бағалау нәтижелері пайдалар мен залалдар құрамында қайта жіктеуге жатпайды;
- пайда мен залалдар арқылы өзге ұзақ мерзімді сыйақылар.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.16 Қызметкерлерге сыйақылар (жалғасы)**

Таза пайыздар белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелерге қатысты дисконттау ставкасын пайдалана отырып айқындалады. Топ жиынтық кіріс туралы есепте (функция бойынша жіктеле отырып) «Өткізімнің өзіндік құны», «Жалпы және әкімшілік шығыстар» және «Қаржылық шығындар» баптары құрамында белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза міндеттемелердегі көрсетілген өзгерістерді таниды:

- қызмет құны, ол өзіне ағымдағы қызмет құнын, өткен кезеңнің қызмет құнын камтиды;
- таза пайыздық шығындар немесе кірістер.

Қызметкерлерге берілетін сыйақылар, бір жолғы жәрдемақылардан басқа, басқа ұзақ мерзімді сыйақылар ретінде қарастырылады. Осы сыйақылар бойынша есептелген шығыстар белгіленген зейнетақы жоспарларын есептеу кезінде қолданылатын әдіснаманы пайдалана отырып, қызметкердің еңбек қызметі барысында есептеледі.

Мұндай міндеттемелер жыл сайын тәуелсіз білікті актуарийлер тарапынан бағаланады.

Толығырақ акпарат 5 және 21-ескертпелерде ашылған.

4.17 Түсімді және басқа да кірістерді тану

Топтың қызметі, негізінен, Қазақстан Республикасындағы магистральды мұнай құбырлары бойынша мұнай мен суды тасымалдауға, сондай-ақ Грузияда мұнай мен мұнай өнімдерін ауыстырып құюға байланысты.

Сатып алушылармен жасалған келісімшарттардан түсетін түсім тауарлар немесе қызметтерді бақылау сатып алушыға берілсе және Топ осындай тауарлар немесе қызметтерге айырбас құқығын алуды көздейтін өтемді көрсететін сомада бағаланады.

Топ пайда алуды көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма әлде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды.

Топ өз қызметтеріне комиссияны табыс ретінде танитын, Топ агент ретінде қатысатын көліктік экспедициялау шарттарын қоспағанда барлық осындай шарт бойынша (шарт бойынша өзіне міндеттеме алатын негізгі тарап болғандықтан шартпен байланысты пайда мен тәуекелдерді қабылдайды) принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді.

Шоғырландырылған қаржы есептілігінде Топ жалпы түсімді төмендегі түрлер бойынша таниды:

Тасымалдау бойынша қызметтер көрсету

Тасымалдау және ауыстырып құю қызметтерінен алынған кіріс есепті кезеңде тасымалданған мұнай мен судың нақты көлемі негізінде қызметтер көрсету кезінде белгілі бір уақыт мерзімінде танылады.

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтер көрсету

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтерден түсетін түсімдер кезең ішінде іске асу арқылы танылады, өйткені сатып алушы Топтың шарттық міндеттемелерін орындау барысында бір мезгілде тиімділікті алады және тұтынады.

Басқа да қызметтерді көрсету

Басқа да қызметтерді көрсетуден алынған кірістер оларды көрсету кезінде танылады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралы және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, сондай-ақ өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын пайыздық кіріс немесе залал тиімді пайыздық ставка әдісін пайдалана отырып танылады.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржы құралының болжалды пайдалану мерзімі бойына немесе егер бұл орынды болса қаржы активінің немесе міндеттемесінің таза теңгерімдік құнына дейінгі ұзақтығы кемдеу кезеңіне күтілетін келешек төлемдерді немесе акша қаражатының түсімін дәл дисконттайтын мөлшерлеме. Пайыздық кіріс шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан алынған табыс ретінде көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.17 Түсімді және басқа да кірістерді тану (жалғасы)***Дивидендтер*

Дивидендтерден алынған кіріс Топтың төлемді алуға құқығы белгіленгенде танылады (дивидендтер бекітілген күнге).

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс «айда немесе төле» шартында мұнай тасымалдау қызметтерін көрсетуге арналған шарттарға сәйкес танылады.

ҚЕХС (IFRS) 15 қолдану кезінде Топ келесіні назарға алады:

Ауыспалы өтеу

ҚЕХС (IFRS) 15 түсімнің көтеріңкі сомасын тануды болдырмау үшін есептік ауыспалы өтеуді шектеуді талап етеді.

Жеңілдіктердің, несиелердің, баға шегерімінің, ынталандырмалардың, нәтижелер үшін бонустардың немесе басқа ұқсас баптардың жоқтығына байланысты сатып алушылармен жасалған шарттарда өтеудің ауыспалы бөлігі жоқ. Бұл жаңарту түсімді тануға әсер етпейді.

Принципал немесе агент рөлі

ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес, Топ ескерілген тауарды немесе қызметті олар сатып алушыға/қызметтердің тапсырыс берушінің сатып алушысына тапсырылғанға дейін бақылайтындығын бағалауы қажет.

Топ түсім алуды көздейтін барлық шарттар бойынша принципал ретінде болатынын анықтады (себебі ол уәделескен қызметті оны тапсырыс берушінің немесе тапсырыс берушінің сатып алушысының қабылдауына дейін бақылайды), тек көлік экспедиторлық қызметтерін көрсету бойынша шарттарды қоспағанда, онда Топ қызметтерді сатып алушының қабылдағанына дейін оны бақыламайтынын анықтады. Демек, ол көлік жөнелту қызметтерін көрсету шарттары бойынша принципал емес, агент болып табылады.

Сатып алушылардан алынған алғытөлемдер

Сатып алушылардан алынған алғытөлемдер келісімшарт бойынша міндеттемелер болып табылады. Келісімшарт бойынша міндеттемелер – бұл сатып алушыдан алынған өтемақы үшін Топтың сатып алушыға тауар немесе қызметті жеткізу міндеттемесі. Егер Топ сатып алушыға тауар немесе қызметті жеткізуден бұрын, сатып алушы өтемақыны төлесе, төлем жасалу кезінде немесе төлем төленуге тиіс болған кезде келісімшарт міндеттемесі танылады (қайсысы бұрын болатынына қарай). Топ шарт бойынша өз міндеттемелерін орындаған кезде, келісімшарт міндеттемелері түсім ретінде танылады.

ҚЕХС (IFRS) 15-ке сәйкес Топ келісімшарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттерінің бар болуын бағалау тиіс.

Топ сатып алушылардан тек қысқа мерзімді аванс төлемдерін алады. Олар алынған аванстар құрамында көрсетіледі. Топ уәделескен қызметтерді сатып алушыларға беру уақытының аралығы мен сатып алушының осындай қызметтерді төлеу мезеті біршама қысқа деп анықтады. Осылайша Топ осы шарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттері жоқ деген қорытындыға келді.

Шоғырландырылған қаржы есептілігіне қойылатын талаптарға сәйкес Топ сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша танылған түсім туралы ақпараттың егжей-тегжейін түсім мен ақша ағынының пайда болу сипатына, көлеміне, мерзімдеріне және тұрлаусыздығына қалай әсер ететін экономикалық факторларды көрсететін категориялар бойынша талдады. Тегжейлі түсімдерді ашып көрсету 29-ескертпеде келтірілген.

Тану мен бағалауға 15 ҚЕХС (IFRS) талаптары қаржы емес активтердің (мысалы, негізгі құралдар мен материалдық емес активтер объектілерінің) шығуынан, егер осындай шығу қалыпты қызметтің нәтижесі болмаған жағдайда, пайдалар мен залалдарды тануға әрі бағалауға қатысты қолданылады. Бұл өзгерістер Топтың шоғырландырылған қаржы есептілігіне әсер етпеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.18 Салықтар***Ағымдағы табыс салығы*

Ағымдағы табыс салығы бойынша активтер және міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады.

Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері және салық заңнамасы бұл есепті күнге Топ өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын табыс алатын елдерде қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей меншік капиталда танылған баптарға жататын ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс пен залалда емес, меншік капитал құрамында танылады. Топ басшылығы салық декларацияларында көрсетілген көрсеткіштерді бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, тиісті салық заңнамасы оларға қатысты әртүрлі түсінілуі мүмкін, сөйтіп қажет болуына қарай резервтер жасалады.

Мерзімі ұзартылған салық

Мерзімі ұзартылған салық есепті күнге активтер мен міндеттемелердің салық базасы және олардың қаржылық есептілігі үшін теңгерімдік құны арасындағы уақыт айырмасын анықтау арқылы міндеттемелер әдісімен есепті күнге есептеледі. Мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мына жағдайларды қоспағанда танылады:

- мерзімі ұзартылған салық міндеттемесі гудвилді, активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде, бизнесті біріктіру емес мәмілелер барысында пайда болады және операцияларды жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға әсер етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Мерзімі ұзартылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды қоспағанда есептелуі мүмкін:

- шегерілетін уақыт айырмасына жататын мерзімі ұзартылған салық активі бизнесті біріктіру салдарынан тумаған болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты шегерілетін уақыт айырмаларына қатысты салық активтері таяу болашақта уақыт айырмашылықтары пайдаланылуы және салық салынатын пайда болуы мүмкін екендігі елеулі бар дәреже ғана танылады, уақыт айырмашылықтары оған қарсы пайдаланылуы мүмкін.

Мерзімі ұзартылған салық активтерінің теңгерімдік құны әрбір есепті күнге қайта қаралады және мерзімі ұзартылған салық активтерінің барлығы немесе бір бөлігі жеткілікті салық салынатын пайда деңгейінде кемітіледі. Танылмаған мерзімі ұзартылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда мерзімі ұзартылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беруі елеулі мүмкіндігі пайда болатын дәрежеде танылады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері және міндеттемелер есепті күнге жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған активтер өткізілген, ал міндеттеме өтелген есепті жылы қолданылуы мүмкін салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) бойынша бағаланады.

Пайда немесе залал құрамында танылмаған баптарға жататын мерзімі ұзартылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей меншік капитал құрамында танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.18 Салықтар (жалғасы)***Мерзімі ұзартылған салық (жалғасы)*

Мерзімі ұзартылған салық активтері және мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңдық бекітілген құқығы бар болса және мерзімі ұзартылған салықтар сол бір салық салынатын компанияға және салық органына жататын болса, бір-біріне қарама-қарсы есепке алынады.

Бизнесті біріктіру аясында сатып алынған, бірақ осы күнге жеке тану үшін өлшемді қанағаттандыра алмайтын салық пайдалары фактілер мен жағдаяттардың өзгерістері туралы жаңа ақпарат пайда болған жағдайда, кейін танылады. Түзету егер ол бизнесті сатып алудың бастапқы есебі аяқталғанға дейін жүзеге асырылған болса, гудвилдің азаюы (егер шамасы гудвил мөлшерінен аспаса) ретінде көрінеді, өзге жағдайларда ол пайда немесе залал құрамында танылады.

Қосылған құн салығы (ҚҚС)

Сату бойынша ҚҚС тауарларды жөнелту немесе қызметтер көрсету кезінде бюджетке төлеуге жатады. Сатып алу бойынша ҚҚС жеткізушіден салық шот-фактурасын алған кезде сату бойынша ҚҚС-пен бірге есептеуге жатады.

Түсім, шығыстар мен активтер активтерді немесе қызметтерді сатып алу бойынша пайда болған ҚҚС-ты салық органдары өтейтін жағдайларды қоспағанда, ҚҚС сомасы шегеріліп, танылады; бұл жағдайда ҚҚС тиісінше активті сатып алу шығыстарының бір бөлігі немесе шығыстар бабының бір бөлігі ретінде танылады.

Салық заңнамасы ҚҚС бойынша бюджетпен таза негізде есеп айырысу жүргізуге рұқсат етеді. Тиісінше, есепті күнге есеп айырысу жүргізілмеген сату және сатып алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте таза негізде көрсетіледі.

Салық заңнамасының және Топ қызметінің ерекшелігіне қарай өтеуге жататын ҚҚС-тың белгілі бір бөлігі кейінгі жылдарға ауыстырылуы мүмкін. ҚҚС-тың мұндай бөлігі ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі, құнсыздану мәніне бағаланады және бар ААТБ-ға бөлінген жеке актив ретінде қаралады.

Дебиторлық және кредиторлық берешек ҚҚС сомасы есебімен көрсетіледі.

Салық органы өтейтін немесе оған төленетін ҚҚС-тың таза сомасы өтелетін ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрінетін төлеуге жататын өзге де салықтар құрамына кіргізіледі.

4.19 Меншікті капитал*Жарғылық капитал*

Кәсіпорындарды біріктірген жағдайларды қоспағанда, жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші жактарға қызметтеріне ақы төлеу шығындары осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың кемуі ретінде өз капиталы құрамында көрсетіледі.

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар бастапқы құны бойынша танылады және меншікті капиталдан шегеріледі. Топтың меншікті үлестік құралдарын сатып алуға, сатуға, шығаруға немесе күшін жоюға байланысты пайда немесе залалда танылмайды. Қайта сатып алынған меншікті акциялардың баланстық құны мен оларды кейіннен сату үшін алынған өтем сомасы арасындағы айырма эмиссиялық кірістің бөлігі ретінде танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.19 Меншікті капитал (жалғасы)***Дивидендтер*

Топ акша қаражатын бөлу бекітілген және бұдан былай Компанияның қарау мәні болмағанда бас ұйым акционерлеріне бөлуге қатысты міндеттемені және акшасыз активтерді таниды. Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес бөлуді акционерлер бекітеді. Тиісті сома тікелей меншікті капитал құрамында танылады.

Ақшалай емес активтерді бөлу кезінде міндеттеменің теңгерімдік құны мен бөлінген активтердің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Дивидендтер есепті күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе бекітілсе (жарияланса), олар туралы ақпарат шоғырландырылған есептілікте ашып жазылады.

4.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары

Қабылданған есеп жүргізу саясаты 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне кірген төменде келтірілген жаңа немесе қайта қаралған Стандарттарды қоспағанда алдыңғы есеп беру жылында қолданылған есеп жүргізу саясатына сәйкес келеді.

Топ алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер

Кейбір стандарттар мен түзетулер алғаш рет 2020 жылы қолданылды. Әрбір жаңа стандарттың/түзетудің сипаты мен әсері төменде сипатталған:

ҚЕХС (IFRS) 3 «Бизнесті айқындауға» түзетулер

ҚЕХС (IFRS) 3-ке түзетулерде бизнес деп саналу үшін қызмет түрлері мен активтердің біріктірілген жиынтығы, ең болмағанда, бірге қайтарымды құруға айтарлықтай ықпал ете алатын салымды және қағидатты маңызды процесті қамтуы тиіс деп түсіндіріледі. Бұл ретте бизнес қайтарымды жасау үшін қажетті барлық салымдар мен процестерді міндетті түрде қамтымауы тиіс екендігі түсіндіріледі. Бұл түзетулер шоғырландырылған қаржылық есептілікке әсер етпеді, бірақ егер Топ бизнесті біріктіру бойынша мәміле жасаса, болашақта қолданылуы мүмкін.

ҚЕХС (IFRS) 7, ҚЕХС (IFRS) 9 және ҚЕХС (IAS) 39 – «Базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы»

ҚЕХС (IFRS) 7, ҚЕХС (IFRS) 9, ҚЕХС (IAS) 39 «Қаржы құралдары: тану және бағалау» түзетулері базалық пайыздық ставканың реформасы тікелей әсер ететін хеджирлеудің барлық қатынастарына қолданылатын бірқатар босатуларды көздейді. Базалық пайыздық ставканы реформалау, егер оны қолдану нәтижесінде хеджирлеу объектісі бойынша немесе хеджирлеу құралы бойынша базалық пайыздық ставкаға негізделген акша ағындарының пайда болу мерзімдеріне және/немесе шамасына қатысты белгісіздік туындаса, хеджирлеу қатынастарына әсер етеді. Бұл түзетулер шоғырландырылған қаржылық есептілікке әсер еткен жоқ, өйткені Топта пайыздық мөлшерлемелерге негізделген хеджирлеу қатынастары жоқ.

ҚЕХС С (IAS) 1 және ҚЕХС (IAS) 8-ге түзетулер «Маңыздылықты айқындау»

Түзетулер маңыздылықтың жаңа анықтамасын ұсынады, оған сәйкес «егер ақпаратты өткізіп жіберу, бұрмалау немесе бүркемелеу нақты есеп беруші ұйым туралы қаржылық ақпаратты ұсынатын осы қаржылық есептілік негізінде олар қабылдайтын жалпы мақсаттағы қаржылық есептіліктің негізгі пайдаланушыларының шешімдеріне әсер етеді деп негізді түрде күтуге болатын болса, ақпарат маңызды болып табылады». Түзетулерде маңыздылық тұтастай қаралатын қаржылық есептілік мәнмәтініндегі ақпараттың (жеке-жеке немесе басқа ақпаратпен жиынтықта алынған) сипатына немесе сандық маңыздылығына байланысты болады деп түсіндіріледі. Егер қаржылық есептіліктің негізгі пайдаланушыларының шешімдеріне әсер етеді деп негізді түрде күтуге болатын болса, ақпараттың бұрмалануы маңызды болып табылады. Бұл түзетулер шоғырландырылған қаржылық есептілікке әсер етпеді және болашақта да әсер етпейді деп күтілуде.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Топ алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)**

2018 жылғы 29 наурызда шығарылған «Қаржылық есептерді ұсынуудың тұжырымдамалық негіздері»

Тұжырымдамалық негіздер стандарт болып табылмайды және Тұжырымдамалық негіздердің бірде-бір ережесі стандарттың қандай да бір ережесінен немесе талабынан басым күшке ие емес. Тұжырымдамалық негіздердің мақсаттары: ҚЕХС жөніндегі кеңеске стандарттарды әзірлеуде жәрдемдесу; стандарттардың бірде-біреуі белгілі бір операцияны немесе басқа оқиғаны реттемеген кезде есеп саясатының ережелерін әзірлеу кезінде қаржылық есептерді жасаушыларға жәрдемдесу; және стандарттарды түсіну мен түсіндіруде барлық тараптарға жәрдемдесу. Бұл құжат Тұжырымдамалық негіздердің ережелеріне сәйкес өзінің есеп саясатын әзірлейтін ұйымдарға әсер етеді. Тұжырымдамалық негіздердің қайта қаралған редакциясы бірнеше жаңа тұжырымдамаларды, активтер мен міндеттемелердің жаңартылған анықтамаларын және оларды тануға арналған өлшемшарттарды қамтиды, сондай-ақ кейбір елеулі ережелерді түсіндіреді. Бұл құжатты қайта қарау шоғырландырылған қаржылық есептілікке әсер еткен жоқ.

ҚЕХС (IFRS) 16 түзетулері – «Covid-19 пандемиясымен байланысты жалға беру бойынша жеңілдіктер»

2020 жылғы 28 мамырда ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 16 «Жалдау» – «Covid-19 пандемиясына байланысты жалға беру жеңілдіктері» түзетулерін шығарды. Бұл түзету жалға алушылар үшін Covid-19 пандемиясының тікелей салдары ретінде туындайтын жалға беру бойынша басқаға беру жағдайында жалдау шарттарының түрленуін есепке алу бөлігінде ҚЕХС (IFRS) 16 талаптарын қолданудан босатуды көздейді. Практикалық сипаттағы жеңілдету ретінде жалға алушы жалға беруші Covid-19 пандемиясына, жалдау шартының өзгеруіне байланысты жалға беруші берген жалдау бойынша жеңілдіктің бар-жоғын талдауға шешім қабылдауы мүмкін. Осындай шешім қабылдаған жалға алушы Covid-19 пандемиясымен байланысты жалдау бойынша жеңілдікке байланысты жалдау төлемдерінің кез келген өзгерісін, егер ол жалдау шартының модификациясы болмаса, ҚЕХС (IFRS) 16 сәйкес есепте қалай көрінетініне ұқсас ескеруі керек. Осы түзету 2020 жылғы 1 маусымнан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты қолданылады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Бұл түзету шоғырландырылған қаржылық есептілікке әсер еткен жоқ.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде шығарылған, бірақ Топтың қаржылық есептілігі шығарылған күнге әлі күшіне енбеген жаңа стандарттар, түзетулер мен түсіндірулер келтірілген. Топ осы стандарттарды, түзетулер мен түсіндірулерді, егер қолданылатын болса, олар күшіне енген күннен бастап қолдануға дайын.

ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттарын» шығарды, ол ақпаратты тану және бағалау, ұсыну және ашу мәселелерін қарастыратын сақтандыру шарттарына арналған қаржылық есептіліктің жаңа стандарты болып табылады. ҚЕХС (IFRS) 17 күшіне енген кезде, ол 2005 жылы шығарылған ҚЕХС (IFRS) 4 «Сақтандыру шарттарын» алмастырады. ҚЕХС (IFRS) 17 сақтандыру шарттарының барлық түрлеріне, оларды шығаратын ұйымның түріне, сондай-ақ дискрециялық қатысу шарттары бар белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына қарамастан (яғни, өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан басқа сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру) қолданылады. Қолдану саласынан бірнеше ерекшеліктер бар. ҚЕХС (IFRS) 17 негізгі мақсаты сақтандырушылар үшін неғұрлым тиімді және дәйекті болып табылатын сақтандыру шарттарын есепке алу үлгісін ұсыну болып табылады. Негізінен алдыңғы жергілікті есеп саясатына негізделген ҚЕХС (IFRS) 4 талаптарына қарағанда, ҚЕХС (IFRS) 17 бухгалтерлік есептің барлық тиісті аспектілерін қамтитын сақтандыру шарттарын есепке алудың жан-жақты үлгісін ұсынады:

- Тікелей қатысу шарттарымен сақтандыру шарттары үшін белгілі бір модификациялар (ауыспалы сыйақы әдісі).
- Жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлу негізіндегі тәсіл) негізінен қысқа мерзімді шарттар үшін. ҚЕХС (IFRS) 17 2023 жылғы 1 қаңтардан басталатын немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте салыстырмалы ақпаратты ұсыну талап етіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)***ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары» (жалғасы)*

Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі, егер ұйым сондай-ақ ҚЕХС (IFRS) 17 бірінші қолдану күніне немесе оған дейін ҚЕХС (IFRS) 9 және ҚЕХС (IFRS) 15 қолданады деген жағдайда. Бұл стандарт Компанияға қолданылмайды.

ҚЕХС (IAS) 1 түзетулер – «Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеу»

2020 жылғы қаңтарда ҚЕХС Кеңесі міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеуге қатысты талаптар түсіндірілетін ҚЕХС (IAS) 69-76-тармақтарына түзетулер шығарды. Түзетулерде мыналар түсіндіріледі:

- міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығы дегеніміз не;
- міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығы есепті кезеңнің соңында болуы керек;
- міндеттемелерді жіктеуге ұйымның міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығын орындау мүмкіндігі
- міндеттеме шарттары оның жіктелуіне әсер етпейді, егер айырбасталатын міндеттемеге енгізілген туынды құрал үлестік құрал болса.

Бұл түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ретроспективті түрде қолданылады. Қазіргі уақытта Топ осы түзетулердің міндеттемелердің ағымдағы сыныптамасына ықтимал әсерін және қолданыстағы қарыз шарттары бойынша шарттарды қайта қарау қажеттілігін талдайды.

ҚЕХС (IFRS) 3 түзетулер – «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер»

2020 жылғы мамырда ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 3 «Бизнес бірлестіктері» – «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер» түзетулерін шығарды. Бұл түзетулердің мақсаты – 1989 жылы шығарылған «Қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну тұжырымдамасы» сілтемелерін 2018 жылғы наурызда шығарылған «Қаржылық есептерді ұсынудың тұжырымдамалық негіздері» сілтемелеріне, стандарт талаптарына елеулі өзгерістер енгізбестен ауыстыру болды. Кеңес, егер олар жекелеген операциялар шеңберінде туындаған болса, ҚЕХС (IFRIC) 37 қолдану саласына немесе ҚЕХС (IFRIC) 21 «Міндетті төлемдер» түсіндірмесіне жататын міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «2-ші күнгі» әлеуетті пайда немесе залалдың туындауын болдырмау үшін ҚЕХС (IFRS) 3-ке тану қағидатынан алып тастауды қосты. Сонымен бірге Кеңес «Қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну тұжырымдамасына» сілтемелерді ауыстыру әсер етпейтін шартты активтерге қатысты қолданыстағы ҚЕХС (IFRS) 3 талаптарын түсіндіруге шешім қабылдады. Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді және перспективті түрде қолданылады.

ҚЕХС (IAS) 16 түзетулер – «Негізгі құралдар: мақсатты пайдалануға дейінгі түсімдер»

2020 жылдың мамыр айында ҚЕХС Кеңесі «Негізгі құралдар: мақсатты пайдалануға дейінгі түсімдер» құжатын шығарды, бұл ұйымдарға объектінің бастапқы құнынан осы объектіні орналасқан жеріне жеткізу және оны пайдалану үшін талап етілетін күйге келтіру процесінде, басшылықтың ниетіне сәйкес, өндірілген өнімді сатудан түскен кез-келген түсімдерді алып тастауға тыйым салады. Оның орнына ұйым осындай бұйымдарды сатудан түсетін түсімдерді, сондай-ақ осы бұйымдарды пайда немесе шығын құрамында өндіру құнын мойындайды. Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ұйым осы түзетулерді алғаш рет қолданатын қаржылық есептілікте ұсынылған кезеңнің ең алғашқысы басталған (немесе одан кейін) күні пайдалану үшін қолжетімді болған негізгі құралдар объектілеріне ретроспективті түрде қолданылуға тиіс. Бұл түзетулер Топқа айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

ҚЕХС (IAS) 37 түзетулер – «Ауыртпалықты шарттар – шартты орындауға арналған шығындар»

2020 жылғы мамырда ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IAS) 37-ге түзетулер шығарды, онда ұйым шарттың ауыртпалықты немесе залалды болып табылатындығын бағалау кезінде қандай шығындарды ескеруі тиіс екендігі түсіндіріледі. Түзетулер «шартқа тікелей байланысты шығындарға» негізделген тәсілді қолдануды көздейді. Тауарларды немесе көрсетілетін қызметтерді ұсынуға арналған шартқа тікелей байланысты шығындар осы шартты орындауға арналған қосымша шығындарды да, шартты орындауға тікелей байланысты бөлінген шығындарды да қамтиды. Жалпы және әкімшілік шығындар шартқа тікелей байланысты емес, сондықтан олар шарт бойынша контрагенттің нақты өтеуіне жататын жағдайларды қоспағанда, алынып тасталады. Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Топ осы түзетулерді алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезең басталған күні өзінің барлық міндеттерін әлі орындамаған шарттарға осы түзетулерді қолданатын болады.

ҚЕХС (IFRS) 1 «Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарын бірінші қолдануға» түзету – Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарын алғаш қолданатын еншілес ұйым

2018-2020 жылдар кезеңіндегі ҚЕХС-тің жыл сайынғы жетілдіру процесі шеңберінде ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 1 «Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарын бірінші қолдануға» түзету шығарды. Осы түзетуге сәйкес ҚЕХС(IFRS) 1 D16 (а) тармағын қолдануды шешетін еншілес ұйым негізгі ұйымның ҚЕХС-қа көшу күнін негізге ала отырып, негізгі ұйымның қаржылық есептілігінде көрсетілген сомаларды пайдалана отырып, жинақталған бағамдық айырмаларды бағалауға құқылы. Осы түзету ҚЕХС(IFRS) 1 D16 (а) тармағын қолдануды шешетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға да қолданылады. Осы түзету 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі.

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдарына» түзету – қаржылық міндеттемелерді тану тоқтатылған жағдайда «10% тест» өткізу кезінде комиссиялық сыйақы

2018-2020 жылдар кезеңіндегі ҚЕХС-тің жыл сайынғы жетілдіру процесі шеңберінде ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзету шығарды. Түзетуде комиссиялық сыйақының сомасы түсіндіріледі, ұйым жаңа немесе түрлендірілген қаржылық міндеттеменің шарттары бастапқы қаржылық міндеттеменің шарттарынан айтарлықтай өзгеше болып табылатындығын бағалау кезінде ескереді. Мұндай сомаларға басқа тараптың атынан кредитор немесе қарыз алушы төлеген немесе алған комиссиялық сыйақыны қоса алғанда, белгілі бір кредитор мен қарыз алушы арасында төленген немесе алынған комиссиялық сыйақылар ғана жатады. Ұйым осы түзетуді алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе одан кейін) өзгертілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты осы түзетуді қолдануға тиіс.

Осы түзету 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Компания осы түзетуді алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе одан кейін) өзгертілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты осы түзетуді қолданады. Бұл түзету Топқа айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

ҚЕХС (IAS) 41 «Ауыл шаруашылығына» түзету – әділ құнды бағалау кезінде салық сату

2018-2020 жылдар кезеңіндегі ҚЕХС-тің жыл сайынғы жетілдіру процесі шеңберінде ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IAS) 41 «Ауыл шаруашылығына» түзету шығарды. Осы түзету ҚЕХС (IAS) 41-дің 22-тармағындағы ұйымдардың ҚЕХС (IAS) 41 қолдану саласына жататын активтердің әділ құнын бағалау кезінде салық салуға байланысты ақша ағындарын есепке енгізбеуі туралы талапты жоққа шығарады. Ұйым осы түзетуді 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын бірінші жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе одан кейін) әділ құнды бағалауға қатысты перспективті түрде қолдануға тиіс. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Бұл стандарт Топқа қолданылмайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР**

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есепті кезеңнің аяғында есептілікте ұсынылатын түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ міндеттемелер шарттары туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Топтың тәуекелдерге бейімділігі туралы және белгісіздіктер туралы өзге ақпаратты ашу мына ескертпелерде ұсынылған:

- қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаты мен саясаты (40-ескертпе);
- сезімталдықты талдау туралы ақпаратты ашу (40-ескертпе).

Бағалау мәндері және болжаулар

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің теңгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін. Топтың болжаулары мен бағалау мәндері шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау кезінде қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Алайда ағымдағы жағдаяттар мен болашаққа қатысты болжаулар нарықтық өзгерістер мен Топ бақылауында емес жағдаяттарға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер олардың пайда болуына қарай болжауларда көрініс табады.

Топтың негізгі құралдарының әділ құнын бағалау

2019 жылдың ішінде Топтың негізгі құралдардың қайта бағалауы үшін Топ тәуелсіз кәсіби бағалаушыларды жұмысқа тартады.

Әділ құнды бағалаған кезде Топ пайдаланған бағалау әдістері бағаланатын активті ең жақсы және ең тиімді пайдалану тұрғысынан қарастырылады. БМТ мен Магистралдық суағызғысын қоспағанда, Топ активтерін ең жақсы және ең тиімді пайдалану оларды операциялық қызметте пайдалану болып табылады. БМТ активтерін ең жақсы және ең тиімді пайдалану оларды сату болып табылады. Магистралдық суағызғысы активтерін ең жақсы және ең тиімді пайдалану оларды өңірдегі мұнай өндіруші компаниялардың активтерімен жиынтықта пайдалану болып табылады.

Қазақстан Республикасы қалаларындағы Топтың тиісті жер учаскелерімен бірге офистік ғимараттарының, Грузиядағы жер учаскелерін (Батуми к.), сондай-ақ көлік құралдарының және өзге де жеке мамандандырылмаған активтердің әділ құнын бағалау үшін пайдаланған бастапқы деректер әділ құн иерархиясындағы 2-ші деңгейге жатады (бағасы белгіленбейтін байқалатын бастапқы деректер).

Топтың қалған негізгі құралдары мамандандырылған болып табылады және олардың әділ құнын айқындаған кезде әділ құн иерархиясындағы 3-ші деңгейге жататын бастапқы деректер пайдаланды (байқалмайтын бастапқы деректер).

БМТ-дан басқа Топ компанияларының мамандандырылған активтерін бағалау әдістемесі бастапқыда амортизацияланған қалпына келтіру құнын бағалауға негізделген («шығын әдісі»). Нарықтық әдіс бойынша БМТ негізгі құралдарының әділ құны анықталды.

Әділ құнын бағалау кезінде бағалаушы Топтың мамандандырылған негізгі құралдарының экономикалық тозу мөлшерін анықтау үшін кірістер әдісін қолдана отырып, тиісті кірістілігіне тест жүргізді. БМТ мен Магистралдық суағызғысын қоспағанда, Топ компанияларының негізгі құралдарының өтелетін құны дисконтталған ақша ағыны моделінің негізінде айқындалды. Ақша ағындарының болжамдары Топ басшылығымен бекітілген Топ компанияларының бизнес-жоспарларына негізделген. Кіріс әдісін қолдану кезінде келесі негізгі болжамдар жасалды:

	Ақша ағымдарын туындататын бөлімдер	
	Мұнайды тасымалдау (Компания)	БТК
Дисконттау мөлшерлемесі (WACC)	13,94%	11,82%
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	3,29%	2%

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Топтың негізгі құралдарының әділ құнын бағалау (жалғасы)*

2019 жылы кірістер әдісі бойынша алынған нәтижелер амортизациялық ауыстыру құны бойынша айқындалған көрсеткіштерден төмен болды және, тиісінше, Топтың негізгі құралдарының әділ құны ретінде алынды. Кірістер әдісінің бағалау нәтижелері дисконттау мөлшерлемесінің және ұзақ мерзімді өсу қарқынының өзгеруіне, сондай-ақ ұсынылатын қызметтерді сату көлемдеріне қатысты болжамдарға, ұсынылатын қызметтердің тарифтері деңгейіне сезімтал болды.

Дисконттау мөлшерлемесінің 0,5%-ға өсуі немесе ұзақ мерзімді өсу қарқынының 0,5%-ға төмендеуі Топтың негізгі құралдарының әділ құнының сәйкесінше 19.504.759 мың теңгеге немесе 15.177.369 мың теңгеге төмендеуіне әкеледі.

Нәтижесінде, 2020 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған он екі айда Компанияның негізгі құралдарының теңгерімдік құны (технологиялық мұнайды қоспағанда) 71.339.490 мың теңгеге ұлғайды (*б-ескертілме*). Сонымен бірге, қайта бағалау резерві арқылы таза қайта бағалау 85.991.715 мың теңгені құрады, ал шығындар 14.652.225 мың теңге мөлшерінде пайда мен залал арқылы танылды. Негізгі құралдардың тозуы негізінен БМТ негізгі құралдарының құнсыздануымен байланысты.

Әр есепті беру күнге Топ негізгі құралдардың баланстық құны мен есепті күнге әділ құны арасындағы айырмашылықтардың бар-жоғын анықтайды. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания басшылығы негізгі құралдардың әділ құнына қатысты бағалауды қайта қарады. Магистралдық Суазғысын қоспағанда, Топтың мамандырылған активтерінің әділ құнындағы ауытқуларды бағалау үшін Топ басшылығы негізгі құралдарды пайдаланудан күтілетін болашақ ақша ағындарының дисконтталған құнын есептеді. Магистральдық Суазғызғының мамандандырылған активтерінің әділ құнының ықтимал ауытқуларын бағалау үшін Топ басшылығы активтерді ауыстырудың өзекті құнын есептеді. Топтың мамандырылмаған активтерінің әділ құнындағы ауытқуларды бағалау үшін Топ басшылығы ұқсас активтердің нарықтық бағаларын анықтады.

Талдау нәтижелері бойынша Топ басшылығы 2020 жылдың соңында Топтың негізгі құралдарының баланстық құны мен олардың әділ құны арасында айтарлықтай айырмашылықтар болмағанын анықтады.

Технологиялық мұнайды қайта бағалау

Технологиялық мұнайды қайта бағалау мұнайдың әділ бағасының ауытқуы айтарлықтай жиі әрі елеулі болатындықтан, әр есеп күніне жүргізіледі. Компанияның технологиялық мұнайы аралық кезеңдердің әр есеп беру күнінде және 2020 және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қайта бағаланды.

Технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатында 2-деңгейге жатады (бағасы белгіленбейтін байқалатын бастапқы деректер).

Топ басшылығы технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтау кезінде келесі пайымдауларды назарға алды:

- технологиялық мұнай құбырды пайдалану үдерісінің ажырағысыз бөлігі, онсыз тасымалдау мүмкін емес және тиісінше бағалау нысаны мамандандырылған актив болып табылады;
- технологиялық мұнай ТМРК қойған шектеулер нәтижесінде сатыла да және өзгелер түрде пайдаланыла да алмайды;
- ТМРК және Қазақстан Республикасының Үкіметі елдегі жалпы баға индексіне тарифтердің жағымсыз әсерінің алдын алу үшін оларды мұқият қадағалап отырады (экспорт үшін және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттің тарифтарын қоспағанда), және тиісінше егер мұнай халықаралық нарық бағасы бойынша бағаланған болса, оның құнын өтеуге мүмкіндік бермейтін деңгейде белгіленуі мүмкін;
- және егер Топқа құбырдың жаңа бөліктерін толтыру үшін қосымша мұнай сатып алу қажет болса, онда мұнай өндіруші ұйымдар Топтың талабы бойынша Топтың магистралдық құбыр жүйесін толтыру үшін мұнай жеткізу деген тасымалдау келісім-шарттарының талаптарын қолданатын болады;
- мұнай өндіруші ұйымдар үшін ішкі баға немесе ҚМГ тобының мұнай зауыттарына жеткізілетін толлингтік мұнай бағасы қолданылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Технологиялық мұнайды қайта бағалау (жалғасы)*

Осы факторлардың бәрін ескере отырып, 2020 жылғы 31 желтоқсанға Топтың технологиялық мұнайының әділ құны бір тонна үшін 38.336 теңге бағасы ретінде анықталды (2019 жылғы 31 желтоқсанға: бір тонна үшін 63.774 теңге). Мұнайдың әділ құнының өзгеруінен болған өзге де жиынтық залал 2020 жылы 66.267.938 мың теңгені (2019 жылы: өзге де жиынтақ кіріс 1.938.556 мың теңге) құрады, сондай-ақ 2020 жылы 492.886 мың теңге мөлшерінде (2019 жылы: өзге де жиынтақ кіріс 3.216.187 мың теңге) артық мұнайдың қосымша бағалауы танылды. 2020 жылы қайта бағалауға байланысты өзге де жиынтық залал 65.775.052 мың теңгені (2019 жылы: өзге де жиынтық кіріс 5.154.743 мың теңге) құрады (*б-ескертпе*).

2020 жылғы 31 желтоқсанға құбырдағы мұнай көлемі 2.618 мың тоннаны құрады (2019 жылғы 31 желтоқсан: 2.605 мың тонна). 2020 жылдың соңына жүргізілген түгендеу нәтижесі бойынша 12.857 тонна (2019 жылы: 50.431 тонна) артық мұнай кіріске алынды, сондай-ақ есепті кезеңде 176 тонна (2019 жылы: 120 тонна) мұнай есептен шығарылды.

БТК жер пайдалану құқығының құнсыздануы

БТК жер учаскелерінің нарықтық құнына негізделген әділ құнын тәуелсіз бағалау нәтижелері бойынша Топ 2019 жылы 3.832 мың АҚШ доллары (1.467.158 мың теңгеге баламалы) көлемінде БТК жер пайдалану құқығының бұрын танылған құнсыздануын қалпына келтірді (*8-ескертпе*).

Негізгі құралдардың пайдалы қызмет мерзімі

Топ негізгі құралдар қызметінің қалған пайдалы қызмет мерзімін ең әрі дегенде әрбір қаржы жылының соңына бағалайды және егер күтілетіні бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер ҚЕХС (IAS) 8 «Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктерге» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «Магистралдық құбыр туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Топтың пайдалану аяқталғаннан кейін магистралдық құбырды (мұнай құбырын) жою және бұдан әрі қоршаған ортаны қалпына келтіру, соның ішінде жерді қайта өңдеу жөнінде іс-шаралар жүргізу бойынша заңды міндеттемесі бар. Құбырлардың пайдалы қолдану мерзімі біткенде ауыстыруға байланысты, жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме іс-шаралары жүргізіледі.

Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемеге резерв Топ есептеген Қазақстан Республикасында қолданылатын техникалық ережелер мен нормаларға сәйкес бөлшектеу және жерді қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізу құнының негізінде бағаланады. 2020 жылдағы 31 желтоқсанға 1 км құбырды бөлшектеу бойынша шығын сомасы 6.560 мың теңгені құрайды (2019 жылдағы 31 желтоқсанға: 5.954 мың теңге).

Сондай-ақ активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу жөніндегі міндеттемелер құрамында қалдықтар орналастырылатын полигондарды жою бойынша резерв көрсетілген. Резерв Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі талаптарына сәйкес 2013 жылы құрылған, оған сай қалдықтарды орналастыру полигонының меншік иелеріне полигон жабылғаннан кейін жерлерді қайта өңдеу және қоршаған ортаға әсерді бақылау үшін жою қоры құрылады.

Есепті күнгі жағдай бойынша резервтер сомасы төменде берілген міндеттемені орындаудың күтілетін мерзімін, инфляция мөлшерлемесін және есепті кезеңнің аяғына дисконт мөлшерлемесін пайдалана отырып белгіленді:

<i>Пайыз ретінде</i>	2020 жыл	2019 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	6,71%	7,46%
Инфляция мөлшерлемесі	5,54%	5,48%
Міндеттемені орындаудың мерзімі	14 жыл	15 жыл

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме (жалғасы)

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Топ есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде өтеу мерзімдері активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдаланады.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге арналған резервтің теңгерімдік құны 33.688.837 мың теңгені құрады (2019 жылғы 31 желтоқсанда: 27.780.887 мың теңге) (27-ескертіпте).

Залалды жою кезіндегі шығындарды бағалау табиғатты қорғау талаптарындағы және заңнаманы түсіндірудегі әлеуетті өзгерістерге ұшырайды. Сондай-ақ, мұндай шығындарды бағалау кезіндегі айқынсыздықтар балама таңдаулардағы, бұзылған жерлерді жою мен қайта қалпына келтіру әдістеріндегі, дисконт деңгейлері мен инфляция мөлшерлемесіндегі және осы міндеттеме күшіне енетін кезеңдегі әлеуетті өзгерістерді қамтиды.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің маңызды болжамдарының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің (төмендеуі)/өсуі
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	2.270.872 (2.116.743)
Инфляция мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	(2.149.147) 2.285.660

Жеткізушілерге берілген алғытөлемдердің құнсыздануы бойынша резервтері

Топ жеткізушілерге берілген ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді алғытөлемдердің құнсыздануына катысты резервтерді мойындады. Резервті бағалау кезінде мердігерлердің қызметіндегі бұрынғы және күтілетін нәтижелер есепке алынды. Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері шоғырландырылған қаржы есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда осы резервтер сәйкесінше, 811.543 мың теңге және 742.567 мың теңге сомасында қалыптасты (10 және 13-ескертіптер).

Қаржылық активтер бойынша резервтер

Топ дебиторлық берешек және кредиттік мекемелердегі қаражаттар (акша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) бойынша күтілетін несиелік залалдарға резервтер құрайды.

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік залалдарды бағалау кезінде Топ стандартта көзделген жеңілдетілген тәсілді қолданды және күтілетін несиелік залалдарды аталған қаржы құралдарының бүкіл қызмет ету мерзімі ішінде есептеді. Топ қарыз алушыларға тән факторларға және жалпы экономикалық жағдайларға түзетілген кредиттік залалдарды өтеу тәжірибесін ескере отырып дайындалған бағалау резервтер моделін пайдаланды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (акша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары), бағалы қағаздардағы инвестицияларға катысты Топ 12 айлық кезең ішінде күтілетін несиелік залалдарды есептеді. 12 айлық несиелік залалдар – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын күтілетін несиелік залалдарды білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік залалдардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының несиелік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде күтілетін несиелік залалдарға тең сомада бағаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Қаржылық активтер бойынша резервтер (жалғасы)*

Топ, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Топ, егер ішкі немесе сыртқы акпарат, Топтың қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Топ келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады. Сонымен, 2020 және 2019 жылғы 31 желтоқсанда күтілетін несиелік залалдар бойынша резервтер 5.565.145 мың теңге және 4.952.944 мың теңге көлемінде қалыптастырылды (12, 16 және 17-ескертпелер).

Салықтар бойынша резервтер

Күрделі салық заңнамасын түсіндіруге, салық заңнамасындағы өзгерістерге, сондай-ақ келешекте салық салынылатын кірістерді алу мерзімі мен сомаларына қатысты айқындық жоқ. Шарттық қатынастардың ұзақ мерзімді сипатының күрделілігін ескергенде, нақты нәтижелер мен қабылданып рұқсат етілген нәтижелер арасында пайда болған айырма немесе мұндай рұқсат етілген нәтижелердің болашақтағы өзгеруі пайда салығы бойынша шығыстар немесе кірістер сомасы есептілігінде көрсетілген болашақ түзетулерге әкелуі мүмкін. Негізделген болжауларға сүйене отырып, Топ салық органдары жүргізген салық тексеруінен болуы мүмкін салдарына арнап резерв жасайды. Осындай резервтердің мөлшері түрлі факторларға, мысалы, алдыңғы тексерулердің және салық заңнамасын салық төлеуші компанияның және тиісті салық органының түсіндіруіне тәуелді болады. Талдаудағы мұндай айырмашылықтар мемлекеттегі басымды жағдайға байланысты көптеген сұрақтар туындайды.

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер

Мерзімі ұзартылған салық активтері шегерілетін уақытша айырмашылықтар, пайдаланылмаған салық залалдары және салық жеңілдіктері бойынша оған қарағанда салық залалдары есептелуі мүмкін салық салыныатын пайда алу мүмкін болатын мөлшерде танылады.

Болашақ салық салыныатын пайданы алудың ықтимал мерзімі мен мөлшері негізінде шоғырландырылған қаржылық есептілігінде тануға болатын мерзімі ұзартылған салық активтері сомасын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдауы қажет. 2020 жылғы 31 желтоқсанда мерзімі ұзартылған салық бойынша танылған активтер сомасы 13.044.282 мың теңге болды (2019 жылғы 31 желтоқсанда: 11.176.846 мың теңге) (36-ескертпе). 2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың мерзімі ұзартылған салық бойынша танылмаған активтері болған жоқ.

Қызметкерлерге сыйақылар

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарлық әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарлық әдіс дисконттау мөлшерлемелері, келешекте еңбекақының өсімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйақылар өсімі туралы болжамдарды қамтиды.

Негізгі болжауларды бағалаудың күрделілігіне және еңбек қызметінің аяқталуы бойынша қызметкерлерге төленетін сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына байланысты мұндай міндеттемелер осындай болжаулардың өзгерістеріне аса сезімтал. Барлық болжау әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Топ есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде өтеу мерзімдері қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Қызметкерлерге сыйақылар (жалғасы)*

Өлім-жітім деңгейі ашық қол жетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Болашақ еңбекақы мөлшерінің көбеюі және зейнетақы мөлшерінің көбеюі күтіліп отырған болашақ инфляция қарқынына негізделеді.

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанына қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді бағалау үшін пайдаланылған негізгі актуарлық болжаулар келесі түрде көрсетілген:

	2020 жыл	2019 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	6,71%	7,28%
Болашақта еңбекақының өсуі	5,34%	5,00%
Өлім-жітім пайызы	5,81%	5,09%

2020 жылғы 31 желтоқсанға еңбек қызметінің аяқталуынан кейін қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттеменің орташа ұзақтығы 18,8 жылды құрады (2019 жылғы 31 желтоқсанда: 19,3 жыл).

2019 жылы жұмыс істемейтін зейнеткерлер мен мүгедектерді әлеуметтік қолдау туралы ережеге енгізілген кейбір өзгерістерге байланысты Компания өз міндеттемелерін қайта қарады және 369.482 мың теңгені өткен кезеңдегі қызмет көрсету құны ретінде көрсетті (21-ескертпе).

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің маңызды болжауларының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің өсуі/(төмендеу)
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	1.375.854 (1.258.190)
Болашақта еңбекақының өсуі	-0,5% +0,5%	(1.269.468) 1.381.397
Өмірдің ұзақтығы	-1 жыл +1 жыл	(229.521) 228.580

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

2019 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технология- лық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға жалпы теңгерімдік құны	21.750.408	234.950.826	23.621.024	111.687.588	182.703.715	160.974.494	20.900.293	36.402.095	792.990.443
Валютаны қайта есептеудің әсері	(68.422)	-	(223.048)	(860.836)	(527.523)	-	(7.036)	47.384	(1.639.481)
Түсімдер	-	75.434	2.711.868	18.209	2.277.559	-	769.665	36.413.000	42.265.735
Шығарылу	(1.400.156)	(910.442)	(152.045)	(182.024)	(2.120.999)	(7.310)	(542.231)	(89.674)	(5.404.881)
Жете бағалау (активті қайта бағалаудан болған резерв)	3.760.170	40.974.514	1.401.903	5.125.188	31.622.144	5.154.743	1.974.108	1.141.096	91.153.866
(Құнсыздану)/жете бағалау (пайдалар мен залалдар арқылы), нетто	(26.761)	664.400	(1.031.517)	(5.883.295)	(5.774.565)	-	(209.625)	(2.350.763)	(14.612.126)
Қайта бағалаудан болған жинақталған өтелім мен құнсыздануды алу	-	(43.990.419)	(6.694.396)	(21.263.640)	(62.823.961)	-	(12.957.244)	(321.557)	(148.051.217)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	(73.519)	-	(339.155)	(672.938)	(31.483)	-	(604)	-	(1.117.699)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	7.856	1.352.304	728.208	3.262.878	16.172.930	-	219.535	(21.743.711)	-
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (8-ескертпе)	-	-	-	-	-	-	-	(245.274)	(245.274)
Ауыстырулар мен аударымдар	-	26.464	(728.305)	(3.413.930)	4.141.436	-	(36.728)	11.063	-
2019 жылғы 31 желтоқсанға жалпы теңгерімдік құны	23.949.576	233.143.081	19.294.537	87.817.200	165.639.253	166.121.927	10.110.133	49.263.659	755.339.366
Валютаны қайта есептеудің әсері	1.786.462	-	93.151	(196.814)	37.229	-	889	38.166	1.759.083
Тозу	-	23.130	3.055.322	203.791	1.652.443	-	238.965	44.537.447	49.711.098
Шығарылу	(60.483)	(330.858)	(20.737)	(38.917)	(183.241)	(1.064)	(238.333)	(17.542)	(891.175)
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резервтен түсімдер (27-ескертпе)	-	410.941	-	-	-	-	-	-	410.941
Құнсыздануды қалпына келтіру/(есептеу) (активті қайта бағалаудан болған резерв)	-	65.834	-	-	-	(65.775.052)	-	-	(65.709.218)
Жете бағалау (пайдалар мен залалдар арқылы)	-	-	-	-	-	-	-	49.202	49.202
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	-	-	(51.399)	(5.867)	-	-	-	-	(57.266)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	-	22.171.009	430.258	6.892.147	10.584.438	-	330.920	(40.408.772)	-
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (8-ескертпе)	-	-	-	-	-	-	-	(226.536)	(226.536)
Ауыстырулар мен аударымдар	-	(100.889)	(84.688)	52.494	112.641	-	20.442	-	-
2020 жылғы 31 желтоқсанға жалпы теңгерімдік құны	25.675.555	255.382.248	22.716.444	94.724.034	177.842.763	100.345.811	10.463.016	53.235.624	740.385.495

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технология- лық мұнай	Өзге де	Аяқталмаға н құрылыс	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(35.420.503)	(5.469.079)	(17.643.196)	(51.697.315)	-	(10.682.006)	(304.732)	(121.216.831)
Валютаны қайта есептеудің әсері	-	-	66.207	72.951	99.573	-	4.478	-	243.209
Тозу	-	(14.748.940)	(2.795.570)	(6.519.063)	(23.328.207)	-	(4.427.486)	-	(51.819.266)
Шығарылу	-	793.849	136.384	122.789	2.066.580	-	528.911	21.411	3.669.924
Құнсыздану (пайдалар мен залалдар арқылы)	-	(268)	-	(1.588)	-	-	-	(38.243)	(40.099)
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв)	-	(1.083)	-	(6.325)	-	-	-	-	(7.408)
Қайта бағалудан болған жинақталған өтелім мен құнсыздануды алу	-	43.990.419	6.694.396	21.263.640	62.823.961	-	12.957.244	321.557	148.051.217
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	-	-	189.980	8.829	2.465	-	604	-	201.878
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (8-ескертпе)	-	-	-	-	-	-	-	7	7
Ауыстырулар мен аударымдар	-	533	1.178	85.494	(87.118)	-	(87)	-	-
2019 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(5.385.993)	(1.176.504)	(2.616.469)	(10.120.061)	-	(1.618.342)	-	(20.917.369)
Валютаны қайта есептеудің әсері	-	-	2.230	5.298	(694)	-	(1.094)	-	5.740
Тозу	-	(14.227.031)	(2.914.998)	(6.657.563)	(25.640.576)	-	(3.111.750)	-	(52.551.918)
Шығарылу	-	155.266	8.439	11.252	171.681	-	236.852	-	583.490
Құнсыздану (пайдалар мен залалдар арқылы)	-	(1.068)	(2.663)	-	-	-	-	(31.451)	(35.182)
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв)	-	(4.209)	(2.267)	(1.627)	-	-	-	(2.561)	(10.664)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	-	-	18.000	2.466	-	-	-	-	20.466
Ауыстырулар мен аударымдар	-	10.508	1.356	(364)	(11.473)	-	(27)	-	-
2020 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(19.452.527)	(4.066.407)	(9.257.007)	(35.601.123)	-	(4.494.361)	(34.012)	(72.905.437)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технология- лық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Жалпы теңгерімдік құны	25.675.555	255.382.248	22.716.444	94.724.034	177.842.763	100.345.811	10.463.016	53.235.624	740.385.495
Жинақталған тозу және құнсыздану	-	(19.452.527)	(4.066.407)	(9.257.007)	(35.601.123)	-	(4.494.361)	(34.012)	(72.905.437)
Теңгерімдік құн	25.675.555	235.929.721	18.650.037	85.467.027	142.241.640	100.345.811	5.968.655	53.201.612	667.480.058
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Жалпы теңгерімдік құны	23.949.576	233.143.081	19.294.537	87.817.200	165.639.253	166.121.927	10.110.133	49.263.659	755.339.366
Жинақталған тозу және құнсыздану	-	(5.385.993)	(1.176.504)	(2.616.469)	(10.120.061)	-	(1.618.342)	-	(20.917.369)
Теңгерімдік құн	23.949.576	227.757.088	18.118.033	85.200.731	155.519.192	166.121.927	8.491.791	49.263.659	734.421.997

Егер жинақталған тозуды және жинақталған құнсыздануды шегергенде активтер бастапқы баға бойынша ескерілсе, шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылған негізгі құралдардың әрбір қайта бағаланған санатының теңгерімдік құны төмендегідей көрсетіледі:

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технология- лық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсанға	19.626.982	171.963.756	16.799.118	63.016.044	110.093.905	30.405.235	4.880.812	53.213.837	469.999.689
2019 жылғы 31 желтоқсанға	17.966.615	154.981.672	15.537.257	59.764.353	112.835.701	30.407.824	6.273.128	49.777.755	447.544.305

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

2020 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- Өзен – Атырау – Самара магистралды мұнай құбырларының құбыр желісінің учаскілерін ауыстыру;
- магистральдық мұнай құбыры объектілерінің (сорғы станциялары, байланыс желілері, автоматика жүйесі және басқалары) ауыстыруы, қайта құруы және құрылысы.

2019 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- Астрахань – Маңғышлақ магистралды суағызғысында құбыр учаскесін ауыстыру;
- Өзен – Атырау – Самара, Прорва – Құлсары магистралды мұнай құбырларының құбыр желісінің учаскілерін ауыстырумен күрделі жөндеу;
- магистралды мұнай құбыры объектілерін (байланыс желілері, электрмен жабдықтау, автоматика жүйесі және басқалары) ауыстыру және қайта құру.

2020 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша:

- толығымен амортизацияланған, бірақ әлі күнге дейін қолданыстағы негізгі құралдардың жалпы теңгерімдік құны мен тиісті жинақталған амортизациясы 3.537.132 мың теңгені құрады (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 1.030.764 мың теңге);
- аяқталмаған құрылыс 3.667.280 мың теңге көлемінде (2019 жылғы 31 желтоқсанда: 3.669.128 мың теңге) құрылыс жұмыстары үшін сатып алынған материалдар мен босалқы бөлшектерді қамтиды.

31 желтоқсанда аяқталған 2020 жыл үшін аяқталмаған құрылыс құнына кіргізілген тозу сомасы 22.253 мың теңгені құрады (2019 жыл үшін: 26.734 мың теңге).

7. ПАЙДАЛАНУ ҚҰҚЫҒЫ ТҮРІНДЕГІ АКТИВТЕР

2019 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдалану құқығы түріндегі активтер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Пайдалану құқығы түріндегі активтер				
	Жер	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар, жабдық және беріліс құрылғылары	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға қалдық құн	–	–	–	–	–
Есеп саясатындағы өзгерістер	97.419	4.512.445	373.420	–	4.983.284
Түсімдер (24-ескертпе)	–	–	–	341.652	341.652
Амортизация (24-ескертпе)	(10.951)	(1.254.808)	(84.932)	(72.201)	(1.422.892)
2019 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	86.468	3.257.637	288.488	269.451	3.902.044
Түсімдер (24-ескертпе)	216.948	–	119.511	–	336.459
Шығарылу	–	–	(1.009)	(30.554)	(31.563)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (8-ескертпе)	(117.514)	–	–	–	(117.514)
Амортизация (24-ескертпе)	(106.950)	(1.254.808)	(115.286)	(64.563)	(1.541.607)
2020 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	78.952	2.002.829	291.704	174.334	2.547.819
2020 жылғы 31 желтоқсанға					
Бастапқы құн	131.814	6.106.397	514.457	303.459	7.056.127
Жинақталған амортизация	(52.862)	(4.103.568)	(222.753)	(129.125)	(4.508.308)
Қалдық құн	78.952	2.002.829	291.704	174.334	2.547.819
2019 жылғы 31 желтоқсанға					
Бастапқы құн	131.814	6.106.397	399.633	341.652	6.979.496
Жинақталған амортизация	(45.346)	(2.848.760)	(111.145)	(72.201)	(3.077.452)
Қалдық құн	86.468	3.257.637	288.488	269.451	3.902.044

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**8. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР**

2019 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша материалдық емес активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Лицензиялар	Бағдарла- малық жасақтама	Жерді пайдалануға арналған құқықтар	Өзге де	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға қалдық құн	385.291	1.242.087	5.232.792	31.129	6.891.299
Түсімдер	169.893	21.119	-	3	191.015
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (6-ескертпе)	86.225	159.042	-	-	245.267
Амортизация	(128.506)	(348.364)	(193.732)	(4.362)	(674.964)
Құнсыздануды қайта қалпына келтіру (5-ескертпе)	-	-	1.467.158	-	1.467.158
Шығарылу	-	(62.635)	-	-	(62.635)
Валютаны қайта есептеу	(5.851)	-	(323.192)	-	(329.043)
2019 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	507.052	1.011.249	6.183.026	26.770	7.728.097
Түсімдер	22.871	12.779	-	-	35.650
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (6-ескертпе)	102.574	123.962	-	-	226.536
Амортизация	(177.410)	(325.054)	(213.412)	(3.947)	(719.823)
Пайдалану құқығы түріндегі активтерден түсімдер (7-ескертпе)	117.514	-	-	-	117.514
Шығарылу	(15.213)	(57.954)	-	-	(73.167)
Аударымдар мен ауыстырулар	1.935	(1.935)	-	-	-
Шығарылудан жинақталған тозу	15.213	57.954	-	-	73.167
Валютаны қайта есептеу	1.977	-	(222.587)	-	(220.610)
2020 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	576.513	821.001	5.747.027	22.823	7.167.364
2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша					
Бастапқы құн	1.459.593	5.017.171	8.198.470	93.279	14.768.513
Жинақталған амортизация және құнсыздану	(883.080)	(4.196.170)	(2.451.443)	(70.456)	(7.601.149)
Қалдық құн	576.513	821.001	5.747.027	22.823	7.167.364
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша					
Бастапқы құн	1.220.215	4.940.617	8.514.525	93.279	14.768.636
Жинақталған амортизация және құнсыздану	(713.163)	(3.929.368)	(2.331.499)	(66.509)	(7.040.539)
Қалдық құн	507.052	1.011.249	6.183.026	26.770	7.728.097

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. БІРЛЕСКЕН БАҚЫЛАУДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

2019 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	ҚҚ	МұнайТас	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға	10.513.603	19.487.720	30.001.323
Есеп саясатындағы өзгерістер	(398.494)	–	(398.494)
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың пайдасындағы үлесі	12.695.882	942.519	13.638.401
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың өзге де жиынтық кірісіндегі/(залалындағы) үлесі	6.756.413	(82.304)	6.674.109
Жарғылық капиталына қосымша салымдар	–	5.100.000	5.100.000
2019 жылғы 31 желтоқсанға	29.567.404	25.447.935	55.015.339
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың пайдасындағы үлесі	8.491.918	1.238.394	9.730.312
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың өзге де жиынтық залалындағы үлесі	(1.150.944)	(171.892)	(1.322.836)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	36.908.378	26.514.437	63.422.815

2019 жылдың соңында қатысушылардың шешімімен МұнайТастың жарғылық капиталы жалпы сомасы 10.000.000 мың теңгеге ұлғайтылды, соның ішінде Компанияның үлесі 5.100.000 мың теңге құрады. Компанияның ақшалай қаражатпен енгізген салымының сомасы 100.000 мың теңге құрады, 5.000.000 мың теңге мөлшеріндегі қалған сома 2019 жылдың 31 желтоқсанында бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның жарғылық капиталына салым бойынша міндеттеме ретінде танылды.

2020 жылдың маусымында Компания МұнайТастың жарғылық капиталына салым салу міндеттемесін орындады.

Төмендегі кестелерде бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар туралы Топтың барабар үлесін қоса қаржы ақпараты берілген:

Мың теңгемен	ҚҚ			
	2020 жылғы 31 желтоқсан		2019 жылғы 31 желтоқсан	
	50%	100%	50%	100%
Бірлескен кәсіпорындардың активтері мен міндеттемелері				
Қысқа мерзімді активтер	35.114.810	70.229.620	26.652.051	53.304.102
Ұзақ мерзімді активтер	107.775.535	215.551.070	112.103.745	224.207.490
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(22.730.676)	(45.461.352)	(21.010.934)	(42.021.868)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(83.251.291)	(166.502.582)	(88.177.458)	(176.354.916)
Таза активтер / инвестицияның теңгерімдік құны	36.908.378	73.816.756	29.567.404	59.134.808
Анықтамалық				
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	24.593.042	49.186.084	15.968.565	31.937.129
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер, сауда және өзге де кредиторлық берешек және бағалау міндеттемелерін қоспағанда	(17.764.072)	(35.528.144)	(15.056.917)	(30.113.834)
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер, сауда және өзге де кредиторлық берешек және бағалау міндеттемелерін қоспағанда	(66.833.998)	(133.667.995)	(75.869.231)	(151.738.462)

ҚҚ-ның ұзақ мерзімді қаржы міндеттемелері 2018 жылғы 27 маусымдағы агент ретінде әрекет ететін «Алматы қаласындағы Қытай Сауда-Өнеркәсіптік Банкі»-мен бірлесе отырып Қытай Сауда-Өнеркәсіптік Банкімен қарыз туралы келісім бойынша міндеттемелер болып табылады. Несие сомасы 540 миллион АҚШ долларын құрады (тартылған күнге 191.756.400 мың теңгеге баламалы), несие мерзімі ертерек өтеу мүмкіндігімен 6 жылды құрайды. Бұл қарыздың мақсаты Қытайдың Сауда-Өнеркәсіптік Банкімен АйЭнджи Н.В. Банкінің және Қытайдың Сауда-Өнеркәсіптік Банкімен «Алматы қаласындағы Қытай Сауда-Өнеркәсіптік Банкі» АҚ-мен болған несиелерді қайта қаржыландыру. Бұл қайта қаржыландырудың нәтижесінде банктің маржасын 3,96%-дан 2,375%-ға дейін төмендетілді және негізгі қарызды өтеу мерзімін 2023 жылдан бастап 2024 жылға дейін кейінге қалдырды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. БІРЛЕСКЕН БАҚЫЛАУДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Компания және ҚҚҚ-ның екінші үлестесі осы қарыздар бойынша қамтамасыз ету ретінде кепілдік берген жоқ.

2020 жылғы 31 желтоқсанға сыйақымен бірге қарыз сомасы 401.977 мың АҚШ долларын (169.196.139 мың теңгеге баламалы), 2019 жылғы 31 желтоқсанға 475.319 мың АҚШ долларын (181.852.296 мың теңгеге баламалы) құрады.

Мың теңгемен	МұнайТас			
	2020 жылғы 31 желтоқсан		2019 жылғы 31 желтоқсан	
	51%	100%	51%	100%
Бірлескен кәсіпорындардың активтері мен міндеттемелері				
Қысқа мерзімді активтер	8.075.486	15.834.286	12.193.177	23.908.190
Ұзақ мерзімді активтер	22.374.126	43.870.835	17.450.072	34.215.827
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(1.154.719)	(2.264.155)	(1.471.757)	(2.885.798)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(2.780.455)	(5.451.873)	(2.723.557)	(5.340.308)
Таза активтер / инвестицияның теңгерімдік құны	26.514.438	51.989.093	25.447.935	49.897.911
Анықтамалық				
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	4.430.616	8.687.482	6.565.142	12.872.827
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер, сауда және өзге де кредиторлық берешек және бағалау міндеттемелерін қоспағанда	-	-	-	-
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер, сауда және өзге де кредиторлық берешек және бағалау міндеттемелерін қоспағанда	-	-	-	-

Мың теңгемен	ҚҚҚ			
	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін			
	2020 жыл	2019 жыл	50%	100%
	50%	100%	50%	100%
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың жылдағы пайда мен залал және өзге де жиынтық кірісі туралы ақпарат				
Түсім	38.913.981	77.827.962	38.093.128	76.186.256
Жалғасатын қызметтен жылдағы пайда	8.491.918	16.983.836	12.695.882	25.391.764
Тоқтатылған қызметтен салықтан кейінгі жылдағы пайда/(залал)	-	-	-	-
Өзге де жиынтық (залал)/кіріс	(1.150.944)	(2.301.888)	6.756.413	13.512.826
Жиынтық кіріс жиыны	7.340.974	14.681.948	19.452.295	38.904.590
Дивидендтер	-	-	-	-
Анықтамалық				
Тозу және амортизация	(7.362.363)	(14.724.725)	(6.753.476)	(13.506.951)
Пайыздық кірістер	111.604	223.208	97.095	194.190
Пайыздық шығыстар	(3.777.288)	(7.554.576)	(5.443.989)	(10.887.978)
Бағамдық айырмадан түскен (залал)/кіріс	(6.665.780)	(13.331.560)	363.920	727.840
Табыс салығы бойынша шығыстар	(2.829.302)	(5.658.604)	(3.141.393)	(6.282.786)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. БІРЛЕСКЕН БАҚЫЛАУДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Мың теңгемен	МұнайТас			
	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін			
	2020 жыл	2019 жыл	2020 жыл	2019 жыл
	51%	100%	51%	100%
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың жылдағы пайда мен залал және өзге де жиынтық кірісі туралы ақпарат				
Түсім	3.825.734	7.501.439	3.690.358	7.235.996
Жалғасатын қызметтен жылдағы пайда	1.238.394	2.428.224	942.519	1.848.076
Тоқтатылған қызметтен салықтан кейінгі жылдағы пайда	-	-	-	-
Өзге де жиынтық залал	(171.892)	(337.043)	(82.304)	(161.380)
Жиынтық кіріс жиыны	1.066.502	2.091.181	860.215	1.686.696
Дивидендтер	-	-	-	-
Анықтамалық				
Тозу және амортизация	(1.109.565)	(2.175.618)	(1.028.403)	(2.016.476)
Пайыздық кірістер	437.091	857.041	614.557	1.205.014
Табыс салығы бойынша шығыстар	(311.078)	(609.957)	(231.209)	(453.351)

10. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР ҮШІН ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін үшінші тараптарға алғытөлемдер	885.818	1.640.395
Минус: құнсыздану бойынша резерв	(810.896)	(741.920)
Жиыны	74.922	898.475

Негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдердің құнсыздану резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	741.920	744.818
Валютаны қайта есептеу	68.976	(2.898)
31 желтоқсанға	810.896	741.920

11. ҚОРЛАР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қорлар келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Босалқы бөлшектер	3.254.942	3.265.439
Отын	2.398.257	1.184.427
Құрылыс материалдары	787.269	799.249
Арнайы киім	717.797	360.870
Тауарлар	426.763	78.972
Химиялық реагенттер	278.469	190.344
Өзге де	371.459	399.200
Жиыны	8.234.956	6.278.501

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ұзақ мерзімді дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	1.146.596	1.206.111
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(163.195)	(77.485)
Жиыны	983.401	1.128.626

Өзге де ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар резерв келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	77.485	-
Жылдағы есептеу, нетто (31-ескертпе)	85.710	77.485
31 желтоқсанға	163.195	77.485

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың сауда дебиторлық берешегі	6.871.092	7.406.294
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі (38-ескертпе)	1.966.138	2.446.713
Үшінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	701.529	767.842
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешегі (38-ескертпе)	509	509
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(5.272.466)	(4.763.120)
Жиыны	4.266.802	5.858.238

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар резервіндегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	4.763.120	4.701.509
Жылдағы есептеу, нетто (31-ескертпе)	203.551	128.775
Резерв арқылы есептен шығару	-	(3.066)
Валюталарды қайта есептеу	305.795	(64.098)
31 желтоқсанға	5.272.466	4.763.120

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың сауда және өзге де дебиторлық берешегі мына валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	3.666.155	5.152.735
АҚШ долларымен	591.799	693.253
Ресей рублімен	2.113	2.303
Өзге де валютада	6.735	9.947
Жиыны	4.266.802	5.858.238

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)**

Төменде бағалау резервтер моделін пайдалана отырып, сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша Топтың кредиттік тәуекелге ұшырағыштығы туралы ақпарат келтірілген:

Мың теңгемен	Сауда және өзге де дебиторлық берешек					
	Мерзімі өтпеген	Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі				Жиыны
		3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	
2020 жылдың 31 желтоқсанына						
Дефолт болған жағдайда есептелген жалпы теңгерімдік құн	4.639.148	338.154	107.892	139.708	5.460.962	10.685.864
Күтілетін несиелік шығындар	(190.891)	(16.485)	(19.751)	(25.880)	(5.182.654)	(5.435.661)

Мың теңгемен	Сауда және өзге де дебиторлық берешек					
	Мерзімі өтпеген	Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі				Жиыны
		3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	
2019 жылдың 31 желтоқсанына						
Дефолт болған жағдайда есептелген жалпы теңгерімдік құн	6.136.378	558.655	254.038	230.709	4.647.689	11.827.469
Күтілетін несиелік шығындар	(145.384)	(2.043)	(41.372)	(12.065)	(4.639.741)	(4.840.605)

13. ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жеткізішулерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға алғытөлемдер (38-ескертпе)	395.440	549.212
Үшінші тараптарға алғытөлемдер	329.525	710.000
	724.965	1.259.212
Минус: құнсыздану	(647)	(647)
Жиыны	724.318	1.258.565

14. ӨТЕЛУГЕ ЖАТАТЫН ҚҚС ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР БОЙЫНША АЛДЫН АЛА ТӨЛЕМ

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Өтелуге жататын ағымдағы ҚҚС	7.465.375	6.705.365
Өтелуге жататын ұзақ мерзімді ҚҚС	2.047.148	1.958.523
Өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	548.642	415.730
Жиыны	10.061.165	9.079.618

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ АКТИВТЕР**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Мұнайды тасымалдау бойынша көлік экспедиция қызметтері үшін берешек	8.150.231	6.726.960
Сақтандыру бойынша алдын ала төлем	70.638	35.760
Үшінші тараптардың болашақ кезеңдер шығыстары	31.183	34.805
Қызметкерлердің берешегі	15.504	31.905
Өзге де	17.889	30.206
Жиыны	8.285.445	6.859.636

16. БАНК САЛЫМДАРЫ

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банк салымдары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ долларымен көрсетілген қысқа мерзімді банк салымдары	27.359.150	45.910.799
Теңгемен көрсетілген ұзақ мерзімді банк салымдары	3.588.695	2.158.180
Теңгемен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	35.293	39.791
АҚШ долларымен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	34.824	69.414
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(105.651)	(78.017)
Жиыны	30.912.311	48.100.167

Қысқа мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік шығындар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	59.604	27.462
Жылдағы есептеу, нетто (35-ескертпе)	26.754	32.142
31 желтоқсанға	86.358	59.604

Ұзақ мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік шығындар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	18.413	24.130
Жылдағы есептеу/(қалпына келтіру), нетто (35-ескертпе)	880	(5.717)
31 желтоқсанға	19.293	18.413

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банк салымдары келесі түрде көрсетілді:

- өтеу мерзімі 2021 жылдың қаңтарынан маусымға дейінгі кезеңде аяқталатын (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 2020 жылдың қаңтарынан маусымға дейінгі кезеңде), пайыздық жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 0,55%-ға дейін (2019 жылғы 31 желтоқсанға: жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 1,2%-ға дейінгі) 3 айдан 12 айға дейінгі мерзімге АҚШ долларында орналастырылған қысқа мерзімді салымдар;
- Компания қызметкерлерін тұрғын үймен қамтамасыз ету аясында жеңілдетілген несиелеу мөлшерлеменен орналастырылған, сәйкесінше, 2028 жылға және 2030 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен пайдалануға шектелген ұзақ мерзімді банк салымдары (2019 жылғы 31 желтоқсанға: сәйкесінше, 2028 жылға және 2027 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**17. АҚША ҚАРАЖАТТАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БАЛАМАЛАРЫ**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттар және олардың баламалары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Банктердегі теңгемен көрсетілген мерзімді салымдар	34.440.034	19.238.432
Банктердегі теңгемен көрсетілген ағымдағы шоттар	10.948.018	2.920.193
Банктердегі АҚШ долларымен көрсетілген ағымдағы шоттар	6.263.193	4.365.671
Банктердегі ларимен көрсетілген ағымдағы шоттар	326.205	2.080.907
Банктердегі Ресей рублімен көрсетілген ағымдағы шоттар	26.260	32.182
Банктердегі еуромен көрсетілген ағымдағы шоттар	8.839	22.573
Банктердегі өзге де ағымдағы шоттар	25.639	23.175
Кассадағы қолма-қол ақша	257	280
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(23.833)	(34.322)
Жиыны	52.014.612	28.649.091

Ақша қаражаттары және олардың баламалары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	34.322	22.902
Жылдағы (қалпына келтіру)/есептеу, нетто (35-ескертпе)	(8.327)	8.858
Валютаны қайта есептеу	(2.162)	2.562
31 желтоқсанға	23.833	34.322

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша теңгемен орналасқан ағымдағы шоттар мен 3 айға дейінгі мерзімді салымдардың сыйақы 6,50%-дан бастап 8,40%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2019 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 6,75%-дан бастап 8,60%-ға дейін).

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша АҚШ долларымен орналасқан ағымдағы шоттардың сыйақы 0,25%-дан бастап 4%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді.

18. САТУҒА АРНАЛҒАН ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсандағы аяқталған он екі айлық кезеңдегі сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің өзгерістері келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	879.814	2.406.231
Негізгі құралдардан ауыстырылған (6-ескертпелер)	36.800	915.821
Сатылған	(53.144)	(1.481.495)
Жылдағы құнсыздануды есептеу (33-ескертпе)	(232.631)	(960.743)
31 желтоқсанға	630.839	879.814

2020 және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құрамына Алматы қаласындағы кеңсе ғимараты, сондай-ақ пайдаланылмаған көлік құралдары көрсетілген. Топ бұлардың құнын өтелімді пайдалану арқылы емес, сату арқылы өтемекші. Осы активтер олардың теңгерімдік және сату шығындарын шегергендегі әділ құнының ең азы бойынша танылды және ағымдағы жағдай бойынша дереу сатуға дайын. Есепті кезеңнің соңында бұл активтердің теңгерімдік құны сату шығындарын шегергендегі әділ құнынан аспайды.

Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен кірістің нетто-сомасы 63.446 мың теңгені құрады (32-ескертпе).

2019 жылдың 12 айдың ішінде Павлодардағы әкімшілік ғимараттың мүлкі он жылға бөліп төлеу шартымен, сондай-ақ жеке автокөліктер сатылды. Көрсетілген активтерді сатудан түскен таза кіріс 34.624 мың теңгені құрады (32-ескертпе).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. ОБЛИГАЦИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

2017 жылдың желтоқсан айында 2017 жылғы 7 қарашадағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен Компания «DSFK арнайы қаржылық компаниясы» ЖШС-нің (бұдан әрі – DSFK облигациялары) облигацияларын сатып алды, сатып алынған облигацияларды «RBK банкі»-АҚ да (бұдан әрі – «RBK банкі») орналастырылған қаражатпен төледі. Облигациялардың номиналды сомасы 5.019.520 мың теңгені құрады, облигациялар саны 5.019.520 мың дана. DSFK облигацияларының жылдық сыйақы мөлшерлемесі 0,01% және өтеу мерзімі 15 жыл. Жоғарыда аталған облигациялар «Қазакмыс Корпорациясы» ЖШС 1.379.913 мың теңге сомасында қаржы кепілдігімен қамтамасыз етілген. Топтың сұрауы бойынша, облигацияларды шығарған күннен бастап бес жыл өткеннен кейін кепілдік талап етілуі мүмкін.

2020 жылы Топ 12,29% нарықтық несие мөлшерлемесін басшылыққа ала отырып, облигациялардың әділ құнын қайта қарады және нәтижесінде облигациялардың әділ құнын қайта қараудан кірісті 221.984 мың теңге сомасында таныды. (2019 жылы: Топ 12,4% нарықтық несие мөлшерлемесін басшылыққа ала отырып, облигациялардың әділ құнын қайта қарады және нәтижесінде облигациялардың әділ құнын қайта қараудан кірісті 165.251 мың теңге сомасында таныды) (34-ескерту). Атап айтқанда, облигацияларға инвестициялардың теңгерімдік құны 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 913.746 мың теңгені құрады (2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 919.511 мың теңге).

2020 және 2019 жылдардың ішінде эмитент 1 облигацияға 1 теңге бағасымен, сәйкесінше, 227.749 мың және 74.177 мың облигацияларды қайта сатып алды.

20. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ**Жарғылық капитал**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жарғылық капиталы жарияланған, шығарылған және 62.503.284 мың теңге көлемінде толық төленген 384.635.600 жай акциядан құралды, жарияланған бірақ шығарылмаған және төленбеген 1 акцияны қоспағанда.

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал Компанияның акцияларды шығаруға байланысты 565.717 мың теңге мөлшерінде шеккен кеңес беру қызметтердің құны шегеріліп көрсетілді және 61.937.567 мың теңгені құрады.

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар

2016 жылдың ішінде Компания миноритарлық акционердің өтініші негізінде және директорлар Кеңесінің шешімінен кейін 9.549 мың теңге көлемінде орналастырылған 7.500 жай акциясын қайта сатып алды.

Активтерді қайта бағалау бойынша резервтер

Активтерді қайта бағалау бойынша резерв Топтың негізгі құралдарының қайта бағалануы және құнсыздануы негізінде және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың негізгі құралдарын қайта бағалау бойынша резервтегі үлесінен құралған.

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Топтың негізгі құралдарын қайта бағалау бойынша резерв	191.551.374	266.033.531
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың негізгі құралдарын қайта бағалау бойынша резервтегі үлесі	30.081.441	33.551.968
Жиыны	221.632.815	299.585.499

Есептілік валютасын қайта есептеу резерві

2020 жылғы 31 желтоқсанға есептілік валютасын қайта есептеу резерві 38.325.342 мың теңгені құрады (2019 жылғы 31 желтоқсанға 37.737.309 мың теңге). Бұл резервтің өзгеруі валюта айырбастау бағамының өзгеру салдарынан шетел кәсіпорындарының есептілігінің қайта есептелуімен байланысты (4.2-ескерту).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**20. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ (жалғасы)****Капиталдың өзге де резервтері**

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша меншікті капиталдың өзге де резервтері 5.999.468 мың теңгеге тең жинақталған залалды құрады (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 1.893.432 мың теңге). Осы резервтің белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша өзгерісі Топтың және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың міндеттемелерін қайта бағалаудан болатын актуарлық шығынды тануымен негізделген. Белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша Топтың міндеттемелерін қайта бағалаудан болған актуарлық шығындар 4.220.893 мың теңгені (21-ескертпе) құрады, оның салықтық әсері 116.009 мың теңгені (36-ескертпе) құрайды. 2019 жылдың ұқсас кезеңінде белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша Топтың міндеттемелерін қайта бағалаудан болатын актуарлық пайда 1.872.560 мың теңгені құрады (21-ескертпе), оның салық әсері 51.467 мың теңгені құрады (36-ескертпе).

Дивидендтер

2020 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналысының 2020 жылғы 27 мамырдағы шешіміне сәйкес 2019 жылдың қорытындысы бойынша (бір акция үшін 118 теңгені есептегендегі) 45.386.116 мың теңге сомасында дивидендтер төленуге есептелген және төленген, оның ішінде 2019 жылы алынған таза пайданың есебінен 45.121.438 мың теңге және өткен жылдардың үлестірілмеген пайдасы есебінен 264.678 мың теңге мөлшерінде, оның ішінде ҚМГ-ға – 40.848.301 мың теңге (38-ескертпе) және миноритарлық акционерлерге – 4.537.815 мың теңге төленді.

2019 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналысының 2019 жылғы 28 мамырдағы шешіміне сәйкес 2018 жылдың қорытындысы бойынша бір акция үшін 104 теңгені есептегендегі 40.001.322 мың теңге сомасында дивидендтер төленуге есептелген және төленген, оның ішінде 2018 жылы алынған таза пайданың есебінен 38.484.983 мың теңге және өткен жылдардың үлестірілмеген пайдасы есебінен 1.516.339 мың теңге мөлшерінде, оның ішінде ҚМГ-ға – 36.001.892 мың теңге (38-ескертпе) және миноритарлық акционерлерге – 3.999.430 мың теңге төленді.

Акцияға пайда

Акцияға базалық пайда сомалары Топтың бас компаниясы жай акцияларын ұстаушыларына тиісті кезеңдегі таза пайданы кезең ішіндегі айналымдағы жай акциялардың өлшенген орташа санына бөлу жолымен есептелген.

Компания Топтың бас компаниясы ретінде айырбасталымды қаржы құралдарын шығармайтындықтан бір акцияның базалық пайдасы акцияға таратылған пайдаға тең.

Төменде акцияға базалық пайда есептеуде пайдаланылған пайда мен акциялар саны туралы ақпарат келтірілген.

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Топтың бас компаниясының жай акцияларын ұстаушыларына тиісті таза пайда	55.953.898	45.121.438
Акцияға базалық пайданы есептеуге арналған жай акциялардың өлшенген орташа саны	384.628.099	384.628.099
Топтың бас компаниясы ретінде Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті есепті жылдағы пайдаға қатысты акцияға базалық пайда (теңгемен)	145	117

Жай акциялардың теңгерімдік құны

Төменде Топтың бас компаниясы үшін ҚҚБ талаптарына сәйкес бір жай акцияның теңгерімдік құны көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Активтер жиыны	859.162.401	912.813.470
Минус: материалдық емес активтер (8-ескертпе)	(7.167.364)	(7.728.097)
Минус: міндеттемелер жиыны	(206.644.140)	(209.834.504)
Жай акциялардың теңгерімдік құнын есептеуге арналған таза активтер	645.350.897	695.250.869
Жай акциялар саны	384.628.099	384.628.099
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	1.678	1.808

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**21. ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРГЕ СЫЯҚЫЛАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

Негізінен, зейнетақыға қосымша төлемнен және барлық қызметкерлерге қатысты мерейтой күндеріне байланысты төлемнен тұратын Топтың қызметкерлерге берілетін сыйақылар бойынша міндеттемелері бар. Бұл төлемдер қамтамасыз етілмеген.

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	21.559.008	15.756.306
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	693.235	658.941
Жиыны	22.252.243	16.415.247

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған ағымдағы қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қантарға қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	16.415.247	13.604.374
Таза пайыздық шығыстар (35-ескертпе)	1.166.996	1.182.087
Ағымдағы кезеңнің қызметтер құны (30, 31-ескертпелер)	1.023.026	721.869
Өткен кезеңнің қызметтер құны (5, 30, 31-ескертпелер)	—	(369.482)
Пайда және залал арқылы көрсетілген актуарлық залалдар (33-ескертпе)	188.150	77.964
Өзге жиынтық кіріс арқылы көрсетілген актуарлық залалдар (20-ескертпе)	4.220.893	1.872.560
Төленген сыйақылар	(762.069)	(674.125)
31 желтоқсанға қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	22.252.243	16.415.247

22. БОЛАШАҚ КЕЗЕҢДЕР КІРІСТЕРІ

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша болашақ кезеңдер кірісі, негізінен БТК жекелеген активтерін контрагентке ұзақ мерзімді жалға беруді қамтамасыз ететін 8.693.200 мың теңге мөлшеріндегі Топ кепілдігін білдіреді (2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 8.141.994 мың теңге).

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы міндеттемелер сомасының ұлғаюы есепті күнгі айырбас бағамының өзгеруімен, сондай-ақ кезең ішіндегі міндеттемелерді амортизациялаумен байланысты.

23. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек	20.148.254	10.318.431
Байланысты тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек (38-ескертпе)	1.607.708	3.743.715
Үшінші тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек	596.774	1.116.797
Байланысты тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек (38-ескертпе)	—	4.181
Жиыны	22.352.736	15.183.124

Сауда және өзге де кредиторлық берешек 14.387.429 мың теңге мөлшеріндегі негізгі құралдармен және аяқталмаған күрделі құрылысқа қатысты (2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 7.730.268 мың теңге) байланысты және үшінші тараптардың алдындағы берешектерді қамтыды. Кредиторлық берешектің ұлғаюы жылдың аяғында капиталды келісім-шарттардың орындалуымен, негізінен Өзен-Атырау-Самара мұнай құбырының учаскелерін ауыстырумен байланысты.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**23. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешектің ағымдағы құны мына валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	21.732.754	14.576.983
АҚШ долларымен	276.413	179.750
Ресей рублімен	5.156	4.830
Еуромен	2.525	23.667
Өзге де валютада	335.888	397.894
Жиыны	22.352.736	15.183.124

24. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған жалдау бойынша міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	1.994.823	1.912.220
Міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	1.415.473	2.891.445
Жиыны	3.410.296	4.803.665

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанда аяқталған он екі айлық кезеңдердегі міндеттемелердің ағымдағы құнының өзгерісі келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	4.803.665	–
Есеп саясатындағы өзгерістер	–	5.513.329
Кезеңдегі төлемдер	(2.047.939)	(1.851.566)
Міндеттемелер бойынша дисконттың амортизациясы (35-ескертпе)	494.662	638.724
Кезең ішіндегі түсімдер (7-ескертпе)	336.459	341.652
Сауда және басқа да кредиторлық берешектерге/(ден) аударым	(141.081)	161.526
Шығарылу	(35.470)	–
31 желтоқсанға	3.410.296	4.803.665

Төменде жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген жалдауға байланысты шығындар құны бойынша акпарат берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылдың 31 желтоқсан- ында аяқталған жыл үшін	2019 жылдың 31 желтоқсан- ында аяқталған жыл үшін
Пайдалану құқығы түріндегі активтердің амортизациясы (7-ескертпе)	1.541.607	1.422.892
Міндеттемелер бойынша дисконт амортизациясы (35-ескертпе)	494.662	638.724
Төмен құнды активтер бойынша жалдау шығындары (30 және 31-ескертпелер)	30.907	35.000
Жиыны	2.067.176	2.096.616

25. АЛЫНҒАН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер (38-ескертпе)	13.151.992	11.220.896
Үшінші тараптардан алынған алғытөлемдер	7.663.873	7.258.086
Жиыны	20.815.865	18.478.982

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛКЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. ТӨЛЕМГЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төлемге өзге де салықтар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Жеке табыс салығы	3.134.337	3.382.103
Бейрезидент – заңды тұлғалардан түсетін төлемдерден табыс салығы	1.037.543	1.071.635
Әлеуметтік салық	725.436	708.284
Мүлікке салынатын салық	123.686	126.139
Төленуге жататын ҚҚС	24.986	19.067
Өзге де салықтар	372.751	390.338
Жиыны	5.418.739	5.697.566

27. РЕЗЕРВТЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтердің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

Қысқа мерзімді резервтер

<i>Мың теңгемен</i>	Салықтар бойынша резерв (БМТ)	Өтемдік тариф резерві (Компания)	Демеушілік көмек көрсету резерві (Компания)	Өзге де резервтер	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға	192.484	1.046.994	-	396.126	1.635.604
Бір жылға резервті есептеу, нетто (31, 33-ескертпелер)	-	18.100	1.200.000	206.298	1.424.398
Резервті қолдану	-	(1.062.122)	(1.200.000)	(476.604)	(2.738.726)
Валютаны қайта есептеу	(13.432)	-	-	(1.291)	(14.723)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	179.052	2.972	-	124.529	306.553
Бір жылға резервті есептеу (30, 31, 33-ескертпелер)	255.932	-	-	765.472	1.021.404
Резервті қолдану	-	(2.665)	-	(75.186)	(77.851)
Валютаны қайта есептеу	(2.289)	-	-	21.533	19.244
2020 жылғы 31 желтоқсанға	432.695	307	-	836.348	1.269.350

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың басқа резервтеріне мұнай өнімдерін ауыстырып тиеу кезінде келтірілген залалжарды өтеуге байланысты клиенттің БМТ алдындағы болжамды міндеттемелері, сондай-ақ Грузия кеден қызметі БМТ-на салынған айыппұлдар кіреді (41-ескертпе).

Мемлекет басшысының 2018 жылдағы 29 қыркүйектегі тапсырмасын және ҚМГ Басқармасының 2019 жылдағы 11 ақпандағы шешімін, сонымен қатар Компанияның Директорлар кеңесінің 2019 жылғы 29 қаңтардағы шешімін орындау мақсатында 2019 жылы Компания Түркістан қаласында объектінің құрылысына жалпы сомасы 2.200.000 мың теңгеге демеушілік көмек көрсетті, оның 1.200.000 мың теңгесі 2019 жылғы наурызда есептелген резервтің есебінен төленді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. РЕЗЕРВТЕР (жалғасы)****Ұзақ мерзімді резервтер**

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания ағымдағы үздік есептік бағалауды ескере отырып, ұзақ мерзімді резервтерді қайта қарады. Пайдаланылған жорамалдар мен дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгерістерге сезімталдық 5-ескертпеде көрсетілген.

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға сальдо	27.780.887	21.109.397
Актив арқылы бір жылға есептеу (6-ескертпе)	410.941	-
Бағалауды өзге жиынтық залал арқылы қайта қарау	4.516.118	3.334.156
Пайдалар мен залалдар арқылы резервті қалпына қайта келтіру (32, 33-ескертпе)	(1.195.741)	(207.747)
Пайдалар мен залалдар арқылы бағалауды қайта қарау (32, 33-ескертпе)	83.695	1.653.085
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв дисконтының амортизациясы (35-ескертпе)	2.092.937	1.891.996
31 желтоқсанға сальдо	33.688.837	27.780.887

28. ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Еңбекақы мен өзге де сыйақылар	10.893.589	11.099.128
Байланысты тараптардың алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек (38-ескертпе)	7.701.845	8.193.956
Үшінші тараптар алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек	4.878.213	5.192.306
Зейнетақы қоры алдындағы берешек	952.276	870.184
Үшінші тараптардан болашақ кезеңдер табыстарының ағымдағы бөлігі	654.336	576.806
Өзге де есептеулер	383.366	341.844
Жиыны	25.463.625	26.274.224

Еңбекақы және өзге де сыйақылар құрамына еңбекақы төлеу бойынша ағымдағы берешектер, жыл қорытындысы бойынша сыйақы төлеу бойынша міндеттемелер, демалысақы төлеу бойынша міндеттемелер кіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**29. ТҮСІМ**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін түсім келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2020 жыл				
	Мұнай тасымалдау және сонымен байланысты қызметтер	Мұнайды ауыстырып құю	Су тасымалдау	Өзге де	Сегменттер бойынша жиын
Шикі мұнайды тасымалдау	194.051.103	-	-	-	194.051.103
Құбырларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	17.066.891	-	-	-	17.066.891
Су тасымалдау	-	-	6.643.175	-	6.643.175
Мұнайды және мұнай өнімдерін ауыстырып құю және темір жолмен тасымалдау	-	6.152.285	-	-	6.152.285
Теңіз кемежай қызметтері	-	-	-	5.933.564	5.933.564
Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлем	2.790.960	-	-	-	2.790.960
Мұнайды көлік экспедициялау қызметтері	686.051	-	-	-	686.051
Мұнайды сақтау бойынша қызметтер	80.927	-	-	-	80.927
Өзге де	44.878	-	2.639	1.769.609	1.817.126
Жиыны	214.720.810	6.152.285	6.645.814	7.703.173	235.222.082
Географиялық аймақтар					
Қазақстан	189.286.371	3.332.074	6.645.814	-	199.264.259
Ресей	25.434.439	-	-	-	25.434.439
Грузия	-	2.103.685	-	6.503.312	8.606.997
Өзге мемлекеттер	-	716.526	-	1.199.861	1.916.387
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	214.720.810	6.152.285	6.645.814	7.703.173	235.222.082
Табысты тану мерзімі					
Белгілі бір уақытта	197.653.919	6.152.285	6.645.814	7.703.173	218.155.191
Уақыт кезеңі ішінде	17.066.891	-	-	-	17.066.891
Жиыны	214.720.810	6.152.285	6.645.814	7.703.173	235.222.082

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**29. ТҮСІМ (жалғасы)**

Мың теңгемен	2019 жыл				
	Мұнай тасымалдау және сонымен байланысты қызметтер	Мұнайды ауыстырып құю	Су тасымалдау	Өзге де	Сегменттер бойынша жиын
Шикі мұнайды тасымалдау	199.874.262	-	-	-	199.874.262
Құбырларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	16.077.069	-	-	-	16.077.069
Су тасымалдау	-	-	7.576.717	-	7.576.717
Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлем	5.248.781	-	-	-	5.248.781
Теңіз кемежай қызметтері	-	-	-	4.960.464	4.960.464
Мұнайды және мұнай өнімдерін ауыстырып құю және темір жолмен тасымалдау	-	4.437.846	-	-	4.437.846
Мұнайды көлік экспедициялау қызметтері	677.031	-	-	-	677.031
Мұнайды сақтау бойынша қызметтер	52.861	-	-	-	52.861
Өзге де	101.665	-	6.661	612.593	720.919
Жиыны	222.031.669	4.437.846	7.583.378	5.573.057	239.625.950
Географиялық аймақтар*					
Қазақстан	197.920.245	2.105.402	7.583.378	-	207.609.025
Ресей	24.111.424	-	-	-	24.111.424
Грузия	-	1.601.162	-	5.561.954	7.163.116
Өзге мемлекеттер	-	731.282	-	11.103	742.385
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	222.031.669	4.437.846	7.583.378	5.573.057	239.625.950
Табысты тану мерзімі					
Белгілі бір уақытта	205.954.600	4.437.846	7.583.378	5.573.057	223.548.881
Уақыт кезеңі ішінде	16.077.069	-	-	-	16.077.069
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	222.031.669	4.437.846	7.583.378	5.573.057	239.625.950

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде ең ірі бес жүк жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 49.310.766 мың теңгені, 33.747.370 мың теңгені, 12.399.989 мың теңгені, 11.120.462 мың теңгені және 6.081.249 мың теңгені құрады (2019 жылға: тиісінше, 53.294.711 мың теңгені, 32.177.845 мың теңгені, 11.417.470 мың теңгені, 13.868.640 мың теңгені және 9.525.424 мың теңге).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**30. ӨТКІЗІМНІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өткізімнің өзіндік құны келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	56.718.591	54.667.892
Тозу және амортизация	53.173.092	52.498.771
Отын және материалдар	8.553.505	8.839.641
Табыс салығынан басқа салықтар	8.533.127	8.595.272
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	8.425.072	8.274.395
Электр энергиясы	7.105.495	6.888.443
Күзет қызметтері	5.681.646	5.266.613
Газ шығындары	2.671.579	2.662.309
Темір жол қызметтері	2.514.250	1.629.495
Тамақтану және мекендеу	1.929.573	2.022.624
Қоршаған ортаны қорғау	1.670.489	2.097.765
Еңбек қызметінің аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (21-ескертпе)	972.123	318.435
Сақтандыру	719.451	665.263
Іссапар шығыстары	662.038	971.107
Аутстаффинг қызметтері	429.386	426.839
Байланыс қызметтері	384.323	382.931
Өндірістік активтерді диагностикалау	365.939	337.544
Көлік шығыстары	150.251	184.944
Активтерді жалдау (24-ескертпе)	4.446	8.965
Қоршаған ортаны қорғау резервін есептеу (27-ескертпе)	446	-
Өуеден күзету қызметтері	-	239.144
Өзге де	2.351.771	2.893.459
Жиыны	163.016.593	159.871.851

31. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін жалпы және әкімшілік шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	9.567.728	9.592.215
Қайырымдылыққа арналған шығыстар	1.440.953	2.235.607
Тозу және амортизация	1.618.003	1.391.617
Кеңсеге қызмет көрсету	532.254	511.978
Кеңес беру қызметтері	290.935	358.096
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті есептеу, нетто (12-ескертпе)	289.261	206.260
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	268.532	289.248
Аутстаффинг қызметтері	258.762	244.602
Қысқа мерзімді езервтер бойынша шығындар есептеу (27-ескертпе)	255.932	315.138
Табыс салығынан басқа салықтар	251.026	385.317
Материалдар және отын	250.842	53.201
Өтеуге тиісті ҚҚС-ті есептен шығару бойынша шығыстар	200.563	99.133
Ескірген қорлар бойынша резервті есептеу, нетто	177.757	201.231
Ақпараттық қамту	151.603	126.764
Байланыс қызметтері	114.302	163.929
Іссапар шығыстары	81.354	338.041
Әлеуметтік сала бойынша шығыстар	76.060	298.176
Банк қызметтері	68.632	67.839
Еңбек қызметінің аяқталғанға байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (21-ескертпе)	50.903	33.952
Сақтандыру және қауіпсіздікті қамтамасыз ету	43.008	56.421
Көлік шығыстары	34.565	15.190
Активтерді жалдау (24-ескертпе)	26.461	26.035
Жарнама шығыстары	22.184	106.911
Өзге де	542.512	761.495
Жиыны	16.614.132	17.878.396

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

2020 жылдағы қайырымдылық шығыстары үкіметтің COVID-19 коронавирустық инфекциямен күрес саласында жүргізіп отырған саясатын қолдау мақсатында Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау ұйымдарына демеушілік көмек ретінде берілген 1.000.000 мың теңге көлеміндегі өкпені жасанды желдету аппараттарын сатып алумен байланысты.

Самұрық-Қазына АҚ Директорлар Кеңесінің 2020 жылдағы 8 қазандағы шешімі неізінде және мемлекет Басшысының 2018 жылдағы 29 қыркүйектегі тапсырмасына сәйкес 2020 жылы Компания Түркістан қаласындағы объектінің құрылысына қосымша қаржыландыру ретінде 405.809 мың теңге көлемінде демеушілік көмек көрсетті.

2019 жылдағы қайырымдылық шығыстары Түркістан қаласындағы құрылыс салу үшін 2.200.000 мың теңгеге демеушілік көмек көрсетумен байланысты.

32. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КІРІСТЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Айыппұлдар мен өсімақылардан болған кіріс	1.497.383	867.020
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервін қайта қарау және қалпына келтіруден кіріс, нетто (27-ескертпе)	1.112.046	–
Болашақ кезеңдегі кірістердің амортизациясы	267.758	246.812
Қорларды өткізуден болған кіріс, нетто	127.934	39.580
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің шығуарылуынан болған кіріс, нетто (18-ескертпе)	63.446	34.624
Қорларды кіріске алудан түскен кіріс	8.512	74.338
Сақтандыру төлемдерін өтеуден түсетін кіріс	496	127.013
Өзге де кірістер	90.415	169.064
Жиыны	3.167.990	1.558.451

33. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ШЫҒЫСТАР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Негізгі құралдар бойынша ҚҚС есептен шығарудан болған залал	1.823.703	865.265
Қысқа мерзімді резервтер бойынша шығындарды есептеу/(қалпына келтіру), нетто (27-ескертпе)	765.026	(90.740)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануынан болған шығын (18-ескертпе)	232.631	960.743
Ақтуарлық залалдар (21-ескертпе)	188.150	77.964
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығарылуынан болған залалдар, нетто	118.644	73.809
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві бойынша бағалауды қайта қарау және қалпына келтіру, нетто (27-ескертпе)	–	1.445.338
Өзге де шығыстар	475.454	374.574
Жиыны	3.603.608	3.706.953

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржылық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Банк салымдарынан және ағымдағы шоттардан пайыздық кіріс	2.658.267	2.356.914
Облигациялардың әділ құнын қайта қараудан болған кіріс (19-ескертпе)	221.984	165.251
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконттың амортизациясы	13.736	136.479
Пайдалану құқығы түріндегі активтерді жалдауды тоқтатудан болған кіріс	3.905	–
Өзге де қаржылық кірістер	156.612	16.833
Жиыны	3.054.504	2.675.477

35. ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржылық шығындар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві дисконттың амортизациясы (27-ескертпе)	2.092.937	1.891.996
Қызметкерлерге сыйақы: таза пайыздық шығыстар (21-ескертпе)	1.166.996	1.182.087
Жалдау міндеттемелері бойынша дисконт амортизациясы (24-ескертпе)	494.662	638.724
Ақша қаражаттары және олардың баламалары мен банк салымдары бойынша күтілетін несиелік залалдар резервін есептеу, нетто (16, 17-ескертпелер)	19.307	35.283
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконтты есептеу	–	136.100
Өзге де қаржылық шығындар	1.404	–
Жиыны	3.775.306	3.884.190

36. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін табыс салығы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	17.245.410	18.274.732
Өткен кезеңдерде ағымдағы табыс салығы бойынша бағалаудағы өзгерістер	69.953	(83.663)
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша үнемділік	(4.179.652)	(4.236.858)
Табыс салығы	13.135.711	13.954.211

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

2020 және 2019 жылдарға табыс салығы мөлшерлемесіне көбейтілген бухгалтерлік пайда мен табыс салығы бойынша шығыстар арасындағы салыстырмалы тексеру:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Салық салуға дейінгі пайда	69.089.609	59.075.649
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайдадан түскен табыс салығы бойынша шығыстар	13.817.922	11.815.130
Өткен кезеңдерде ағымдағы табыс салығы бойынша бағалаудағы өзгерістер	69.953	(83.663)
Шетелдік кәсіпорындардың ауыстырылмайтын залалдары, нетто	461.358	-
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер бойынша шегерілмейтін шығындар	409.939	276.396
Салық мөлшерлемелеріндегі айырмашылық	-	2.808.506
Өтеуге жатпайтын ҚҚС	388.728	191.400
Артық технологиялық мұнайдан түскен кіріс	123.695	789.688
Өкілдік шығыстар және мерекелік іс-шаралар	-	76.146
Айыппұлдар бойынша шегерілмейтін шығындар	247	63.304
Негізгі құралдарға қатысты салық салынатын уақытша айырмашылықтардың бағалауын қайта қарау	(212.064)	281.813
Өзге де (салық салынбайтын табыс)/шегерілмейтін шығыстар, нетто	21.995	463.171
Өзге де түзетулердің салық әсері		
Үлестік қатысу әдісімен есепке алынатын бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың пайдасы	(1.946.062)	(2.727.680)
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген табыс салығы бойынша шығыстар	13.135.711	13.954.211

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап Қазақстан Республикасы Салық кодексінің бақыланатын шетелдік компанияларға (бұдан әрі – «БШК») салық салу бөлігінде өзгерістер күшіне енді.

Көрсетілген Салық кодексіне сәйкес бір мезгілде мынадай шарттарға сәйкес келетін тұлға БШК деп танылады: 1) тұлға бейрезидент – заңды тұлға болып табылады; 2) Қазақстан Республикасының резиденті болып табылатын заңды немесе жеке тұлғаға тікелей немесе жанама түрде немесе сындарлы түрде қатысу үлесінің (дауыс беретін акциялардың) 25 және одан да көп пайызы тиесілі; 3) бейрезидент – заңды тұлғаның пайдасына салықтың тиімді мөлшерлемесі – 10 пайыздан кем.

БШК жеке қаржылық есептілігінің деректеріне сәйкес пайдасы Қазақстан Республикасының резидент-компаниясының салық салынатын кірісі болып табылады.

Топ басшылығы талдау жүргізіп, БШК анықтамасына Топтың келесі компаниялары жататынын анықтады: БМТ, РТЛ және БТК. Осыған байланысты, Компания Топтың бас компаниясы ретінде БТК және РТЛ пайдасын өзінің 2020 жылға арналған салық салынатын кірісіне қосты. БМТ көрсеткіштері Компанияның салық салынатын кірісіне енгізілмеген, өйткені БМТ 2020 жылғы жеке қаржылық есептілікте таза залалды мойындады.

2020 жылғы 1 қаңтарға дейін колданыста болған Қазақстан Республикасының Салық кодексінің редакциясына сәйкес Топтың резидент емес компанияларының пайдасы Компанияның салық салынатын кірісіне енгізілмеген, өйткені Қазақстан Республикасы Грузиямен және Біріккен Араб Әмірліктерімен қосарланған салық салу мәселелерін реттейтін халықаралық шарттарды жасасқан.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Қаржылық жағдай туралы тиісті есептердің жасалу күніне шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген активтерді және міндеттемелер мен сомаларды есептеу үшін салық негіздеме аралығындағы уақытша айырмаларға қолданылатын заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген мерзімі ұзартылған салық сальдосы 31 желтоқсанға келесіні қамтиды:

Мың теңгемен	2020 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	Өзге де	2019 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	Өзге де	Үлестірілмеген пайдаға жатқызу	2019 жылғы 1 қаңтар
Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер										
Қызметкерлерге беретін сыйақылар мен өзге де ақылар және тиісті шығындар (20-ескертпе)	2.270.557	(21.351)	116.009	(81)	2.175.980	170.964	51.467	(13)	-	1.953.562
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер бойынша құнсыздану резерві	10.781	-	-	-	10.781	-	-	-	-	10.781
Ескірген және өтімсіз қорлар бойынша резерв	40.855	(3.386)	-	-	44.241	40.888	-	-	-	3.353
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв	6.737.767	196.178	903.224	82.188	5.556.177	667.465	666.831	-	-	4.221.881
Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелерге резерв және өзге де резервтер	61	(8.758)	-	-	8.819	594	-	-	-	8.225
Жалдау бойынша міндеттемелер	682.059	(280.486)	-	39.076	923.469	(179.197)	-	-	1.102.666	-
Төленетін салық	141.817	22.652	-	-	119.165	(6.751)	-	-	-	125.916
Облигацияларға инвестицияларды қайта бағалау	138.783	61.538	-	-	77.245	(24.359)	-	-	-	101.604
Залалдарды кейінгі кезеңдерде аудару	2.464.878	913.214	-	-	1.551.664	856.708	-	-	-	694.956
Топ ішіндегі операциялар бойынша іске асырылмаған пайда	87.063	(178.797)	-	-	265.860	(135.961)	-	-	-	401.821
Күтілетін несиелік залалдар	241.732	25.044	-	-	216.688	36.110	-	-	-	180.578
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконт	227.929	1.172	-	-	226.757	226.757	-	-	-	-
Жиыны	13.044.282	727.020	1.019.233	121.183	11.176.846	1.653.218	718.298	(13)	1.102.666	7.702.677
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер										
Негізгі құралдар	(74.756.641)	3.137.998	13.143.976	(77.475)	(90.961.140)	2.367.392	(18.231.513)	-	-	(75.097.019)
Пайдалану құқығы түріндегі активтер	(509.564)	314.634	-	(43.789)	(780.409)	216.248	-	-	(996.657)	-
Жиыны	(75.266.205)	3.452.632	13.143.976	(121.264)	(91.741.549)	2.583.640	(18.231.513)	-	(996.657)	(75.097.019)
Мерзімі ұзартылған салық бойынша таза міндеттемелер	(62.221.923)	4.179.652	14.163.209	(81)	(80.564.703)	4.236.858	(17.513.215)	(13)	106.009	(67.394.342)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Негізгі құралдар бойынша мерзімі ұзартылған салықтар салық және бухгалтерлік есепке алудағы негізгі құралдардың амортизацияның түрлі мөлшерлемелері мен негізгі құралдардың құнсыздануынан болған салық және бухгалтерлік базалардың арасындағы айырманы құрайды.

Мерзімі ұзартылған салықтың активі, болашақта салық салынған кірістің пайда болу ықтималдығына, біршама активтің пайдаланылуына байланысты көрсетілеген дәрежеде танылады. Мерзімі кейінге қалдырылған салықтың активтері солармен байланысты салық жеңілдіктердің жүзеге асырылу ықтималдығы болмайтын дәрежеде азайтылады.

37. СЕГМЕНТТЕР ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТ

Басқару мақсатында Топ қызмет көрсетуіне байланысты бизнес-бөлімшелерге бөлінген және төрт есептік сегменттен тұрады:

- мұнай тасымалдау және сонымен байланысты қызметтер;
- мұнайды ауыстырып құю;
- су тасымалдау;
- өзге де сегменттер.

Сәйкестендірілетін, бірақ жеке есептік шектен аспайтын сегменттер «Өзге де сегменттерге» біріккен (жеке сегменттердің түсім мөлшері жиынтық түсімнің кемінде 10% құрайды). Оларға БТК құрғақтық, паромдық және контейнерлік терминалдарды қолдана отыра құрғақ жүкті (аршылмаған кант, аммоний нитраты, цемент, дән, күнбағыс және күнжара) ауыстырып тиеу, сондай-ақ жолаушы терминалының қызметі жатады.

Мұнай тасымалдаумен байланысты қызметтерге есептік шектен аспайтын және қызметтің негізгі түрімен немесе мұнай құбырлары деген Компанияның негізгі активтерімен тығыз байланысқан Компаниямен көрсетілетін мұнайды сақтау, экспедиторлық, пайдалану және құбырларға техникалық қызмет көрсету қызметтері кіреді. Қызметтің кейбір түрлері бойынша Топ басшылығына жеке басқарушылық есептілік берілмейді және осыған орай мұндай қызметтер жеке сегмент болып бөлінбейді.

БМТ пайдалана отырып, БТК арқылы мұнай мен мұнай өнімдерін ауыстырып құю бойынша қызметтер «Мұнайды ауыстырып құю» сегментіне кіреді. Мұнай терминалының кірістері мұнай мен мұнай өнімдерін сақтау, ауыстырып құю және жөнелту арқылы туындайды. РТЛ ұсынатын мұнайды экспедициялау қызметтеріне азербайжан-грузин шекарасынан Батуми терминалына теміржол арқылы мұнай мен мұнай өнімдерін тасымалдау жатады. Қызметтің бұл түрі мұнайды ауыстырып құюмен тікелей байланысты, сондықтан жеке сегменттікке бөлінбейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. СЕГМЕНТТЕР ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТ (жалғасы)**

	2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жылда					2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жылда						
	Мұнай тасымалдау және байланысты қызметтер (Қазақстан)	Мұнайды ауыстырып құю (Грузия)	Су тасымалдау (Қазақстан)	Өзге де	Түзетулер мен алып тастаулар	Сегменттер бойынша жиын (шоғырландырылған)	Мұнай тасымалдау және байланысты қызметтер (Қазақстан)	Мұнайды ауыстырып құю (Грузия)	Су тасымалдау (Қазақстан)	Өзге де	Түзетулер мен алып тастаулар	Сегменттер бойынша жиын (шоғырландырылған)
<i>Мың теңгемен</i>												
Түсім												
Сыртқы клиенттерге сату	214.720.810	6.152.285	6.645.814	7.703.173	-	235.222.082	222.031.669	4.437.846	7.583.378	5.573.057	-	239.625.950
Сегментаралық сату	771.041	-	77.076	-	(848.117)	-	845.333	-	83.048	-	(928.381)	-
Барлық түсім	215.491.851	6.152.285	6.722.890	7.703.173	(848.117)	235.222.082	222.877.002	4.437.846	7.666.426	5.573.057	(928.381)	239.625.950
Қаржы нәтижелері												
Пайда мен залал арқылы негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануын қалпына келтіру/(есептеу)	(35.182)	49.202	-	-	-	14.020	2.248.788	(11.696.677)	(2.245.133)	(1.492.045)	-	(13.185.067)
Еншілес ұйымдарға инвестициялардың құнсыздануы	(3.534.256)	-	-	-	3.534.256	-	(16.205.432)	-	-	-	16.205.432	-
Тозу мен амортизация	(49.286.407)	(822.372)	(3.695.387)	(986.929)	-	(54.791.095)	(48.371.061)	(1.511.187)	(3.090.401)	(917.739)	-	(53.890.388)
Пайыздар бойынша кірістер	2.110.771	46.308	354.411	146.777	-	2.658.267	2.080.787	21.441	155.140	99.546	-	2.356.914
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар пайдасындағы үлесі	9.730.312	-	-	-	-	9.730.312	13.638.401	-	-	-	-	13.638.401
Табыс салығы бойынша (шығыстар)/үнемділік	(13.911.276)	-	911.068	(68.634)	(66.869)	(13.135.711)	(15.255.873)	-	1.394.707	(74.277)	(18.768)	(13.954.211)
Сегмент пайдасы/(залалы)	55.346.099	(2.468.769)	(3.825.374)	3.615.299	3.286.643	55.953.898	46.982.093	(13.671.522)	(4.391.173)	(67.002)	16.269.042	45.121.438
Өзге ақпаратты ашу												
Активтер жиыны	774.775.719	38.864.304	59.337.371	16.914.690	(30.729.683)	859.162.401	850.670.882	34.273.177	37.714.300	17.833.668	(27.678.557)	912.813.470
Міндеттемелер жиыны	188.729.640	8.339.490	1.751.086	11.120.863	(3.296.939)	206.644.140	193.054.249	5.450.760	1.496.097	12.040.490	(2.207.092)	209.834.504
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар (9-ескертпе)	63.422.815	-	-	-	-	63.422.815	55.015.339	-	-	-	-	55.015.339
Күрделі шығындар	47.033.059	1.088.228	1.031.386	709.084	(115.009)	49.746.748	40.984.572	393.973	687.081	537.933	(146.809)	42.456.750
Негізгі құралдар	47.027.731	1.076.238	1.019.470	702.469	(114.810)	49.711.098	40.794.706	393.973	687.081	536.784	(146.809)	42.265.735
Материалдық емес активтер	5.328	11.990	11.916	6.615	(199)	35.650	189.866	-	-	1.149	-	191.015

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**38. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР**

Егер тараптың бір жағы екінші жақты бақылай алса немесе қаржылық не операциялық шешім қабылдаған кезде екінші жаққа едәуір әсер етсе, «Байланысты тараптар туралы ақпараттар ашуға» ҚЕХС (IAS) 24 сәйкес тараптар байланысты деп саналады. Әр байланысты тараппен болуы мүмкін қатынасты бағалаған кезде тек заңдығына ғана емес, қарым-қатынастың мәніне де назар аударылады.

Байланысты тараптармен жасалған мәмілелер тараптар арасында келісілген, байланысты және кейбір реттелетін қызметтерді есепке алмағанда үшінші тарапқа қолданылатын тарифтермен берілетін, нарық мөлшерлемесі бойынша жүзеге асырылмаған жағдайларда жүзеге асырылған.

Келесі кестелерде 2020 және 2019 жылдары байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің жалпы сомасы мен 2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанына тиісті сальдо көрсетілген.

Байланысты тараптардан сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда және өзге де дебиторлық берешегі			
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		969.932	931.715
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		535.390	639.045
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		460.816	875.953
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешектің жиыны	12	1.966.138	2.446.713
ҚМГ мен «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де дебиторлық берешегі			
		509	509
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешектің жиыны	12	509	509
Минус: күтілетін несиелік залалдар резерві		(5.055)	(4.586)
Жиыны		1.961.592	2.442.636

Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		394.336	548.107
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер		1.104	1.105
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер жиыны	13	395.440	549.212

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**38. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек			
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		1.087.746	2.919.074
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		507.202	815.957
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		12.760	8.684
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін сауда кредиторлық берешектің жиыны	23	1.607.708	3.743.715
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек			
		-	2.344
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		-	1.837
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		-	-
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін өзге де кредиторлық берешектің жиыны	23	-	4.181
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін сауда және өзге де кредиторлық берешектің жиыны		1.607.708	3.747.896

Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		12.896.046	10.979.288
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		255.946	241.608
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер жиыны	25	13.151.992	11.220.896

Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек		7.701.845	8.193.956
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері бойынша берешек жиыны	28	7.701.845	8.193.956
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек			
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек		62.412	52.873
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек жиыны		62.412	52.873
Байланысты тараптар алдында өзге де міндеттемелердің жиыны		7.764.257	8.246.829

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**38. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Топтың байланысты тараптармен 31 желтоқсанда аяқталатын жыл бойы жасалған мәмілелері келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2020 жылғы	2019 жылғы
Байланыс тараптарға сату		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	122.418.453	127.191.643
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	10.147.818	9.473.092
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	7.401.728	7.824.032
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	65.916	534.291
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	42.856	31.880
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	—	950
Жиыны	140.076.771	145.055.888

ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың негізгі қызметінен болған түсім мұнай және су тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен байланысты.

Байланысты тараптардан сатып алынған қызметтер мен активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2020 жылғы	2019 жылғы
Байланысты тараптардан сатып алу		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	5.476.823	5.892.343
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу	2.665.102	16.608.319
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	1.873.448	2.675.196
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	134.193	84.103
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу	9.657	204.201
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қорларды сатып алу	180	—
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қорларды сатып алу	153	572.619
Жиыны	10.159.556	26.036.781

2019 жылы Компания, негізінен магистралды мұнай құбырын ауыстыруға арналған жобалар бойынша құрылыс аралығындағы байланысты тараптан 16.608.319 мың теңгеге негізгі құралдарды сатып алды.

Дивидендтер төлеміне катысты байланысты тараптарға ақша ағыны келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2020 жылғы	2019 жылғы
Байланысты тараптарға ақша ағыны		
ҚМГ дивидендтерін төлеу (20-ескертпе)	40.848.301	36.001.892
Жиыны	40.848.301	36.001.892

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін негізгі басқарушы қызметкерлерге есептелген сыйақының жалпы сомасы 793.977 мың теңге құрады (2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 887.705 мың теңге). Басты қызметкерлерге төлемдер негізінен келісімшарттар және Компанияның ішкі ережелерімен белгіленген еңбекақы және сыйақылар бойынша шығыстардан тұрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**39. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР****Қызмет жүргізу шарттары**

Нарықтық экономиканың талаптарына сәйкес болатын, Қазақстан экономикалық реформалар және өзінің құқықтық, салық және әкімшілік инфрақұрылысын дамытуды жалғастыруда. Қазақстан экономикасының тұрақтылығы осы реформалардың жүзеге асырылуынан және экономикалық, қаржылық және акша-кредит саясаты саласындағы Үкімет қабылдаған шаралардың тиімділігіне тәуелді.

2015 жылы шикі мұнай бағасының айтарлықтай төмендеуі және қазақстандық теңгенің құнсыздануы Қазақстан экономикасына айтарлықтай теріс әсер етуі жалғастырылды. Басқа да факторлармен бірге осы факторлардың жиынтығы капиталдың қол жетімділігінің төмендеуіне, капитал құнының артуына, инфляцияның өсуіне және экономикалық өсуіне катысты белгісіздікке әкелді. Топ басшылығы қазіргі жағдайда Топтың экономикалық тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін тиісті шаралар қабылдайтынын айтты.

Коронавирустық пандемия (COVID-19)

Коронавирус пандемиясының (COVID-19) таралуына байланысты көптеген елдер, оның ішінде Қазақстан Республикасы карантиндік шараларды енгізді, бұл нарыққа қатысушылардың іскерлік белсенділігінің деңгейі мен ауқымына айтарлықтай әсер етті. Пандемияның өзі де, оның салдарын азайту шаралары да әртүрлі салалардағы компаниялардың қызметіне әсер етуі мүмкін деп күтілуде. Алайда, қазіргі уақытта Компания басшылығы Компанияның болашақ қызметіне осындай әсердің тиімділігіне жеткілікті сенімділікпен баға бере алмайды.

Салық салу

Қазақстандық салық салу заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілері әрдайым өзгерістер мен әр түрлі түсіндірмелердің мән-мағынасы болады. Жергілікті, облыстық және ұлттық салық органдарының әр түрлі пікірлері болатын жағдайлары сирек емес, соның ішінде кірістердің, шығыстардың және қаржылық есептіліктің басқа да баптары ҚЕХС-ке сәйкес есепке алу туралы пікірлері бар. Қазақстанда қолданыстағы заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылыққа қолданылатын айыппұл мен өсімпұл жүйесі өте қатаң.

Санкциялар, әдетте, қосымша есептелген салықтар сомасының 80% мөлшеріндегі айыппұлды және әрбір өткізіп алған күн үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық банкімен белгіленген ресми қайта қаржыландыру ставкасының 1,25 еселенген мөлшерінде есептелген өсімақыны құрайды. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары кез келген есептелген салықтың туындысы болуы мүмкін. Салық салу кезеңдері тексерудің алдындағы жылдың күнтізбелік бес жыл мөлшерінде салық органдары тексеру үшін қол жетімді болады. Белгілі жағдайларда тексерулер бұдан ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін.

Қазақстандық салық салу жүйесіне тән белгісіздік нәтижесінде салық, айыппұлдық ықпалшара мен өсімпұл сомасы, егер ондайлар болса, қазіргі уақытқа дейін шығысқа жатқызатын және 2020 жылдың 31 желтоқсанына есептелген соманы асып кетуі мүмкін. Басшылық 2020 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнамаға түсінік беру тиісті деп есептейді және салық бойынша тек осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілгендерді алмағанда Топтың ұстанымы расталады деген ықтимал бар.

Трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау кең масштабта таралған және халықаралық бизнеске тура немесе жанама қатысты көптеген операцияларына қолданылады, бұл ретте операция қатысушылары байланысты тараптар болатындығына немесе болмайтындығына назар аудармайды. Трансфертті баға белгілеу бойынша заңнама операцияларға қолданылатын салықтар, «ұзартылған қол» принципі бойынша белгіленген нарық бағаларының негізінде есептелгенін талап етеді.

Трансферттік баға белгілеу туралы заң толық емес және заңның кейбір ережелеріне байланысты прецедентті жағдайлары бар. Оның үстіне, заңда толық нұсқауы жоқ. Нәтижесінде, операцияның әралуан түріне қолданылатын трансфертті баға белгілеу бойынша бақылауды іске асыру реттелмеген.

Қазақстанның трансфертті баға белгілеу туралы заңнамасына байланысты белгісіздіктің болуы салық органдарының Топ ұстанымынан бөлек ұстанымды қабылдауына әкелу қауіптілігі бар, ол өз кезегінде 2020 жылғы 31 желтоқсанға қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар тудыруы мүмкін.

Басшылық 2020 жылғы 31 желтоқсанға қолданыстағы заңнамаға түсінік беру дұрыс деп санайды және салық бойынша Топ ұстанымы құпталады деген ықтимал бар.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**39. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Салық салу (жалғасы)***Грузиядағы кәсіпорындардың салық міндеттемелері*

2015 жылы Грузияның салық қызметтері (бұдан әрі – «ГСК») 2010-2014 жылдар кезеңінде БТП салықтық тексерулер нәтижесінде 2.224 мың АҚШ доллары (936.104 мың теңгеге баламалы) мөлшерінде салықтар мен айыппұлдарды қоса есептеді. Грузия кірістер қызметінің уәкілетті органдарында 2015 жылдан бастап 2020 жылға дейінгі кезеңде жүргізілген ГСК шешімдеріне шағым жасау нәтижесінде қоса есептелген салықтар мен айыппұлдар сомасы төмендетіліп, 2020 жылғы 31 желтоқсанға 1.805 мың АҚШ долларын (759.743 мың теңгеге баламалы) құрады.

БМТ тобының басшылығы жергілікті салық заңнамасын және ұқсас салықтық талқылаулар бойынша ағымдағы практиканы талдауды негізге ала отырып, 2016 жылдың соңында 701 мың АҚШ доллары (295.058 мың теңгеге баламалы) сомасына салық төлеу бойынша міндеттемелерді, оның ішінде 409 мың АҚШ доллары (172.152 мың теңгеге баламалы) сомасына салық төлеу бойынша резервтерді мойындады. Қалған 1.104 мың АҚШ доллары (464.685 мың теңгеге баламалы) мөлшеріндегі сома қосымша міндеттемелер ретінде танылмайды, өйткені басшылық БТП апелляциясы оң болады деп есептейді және осы бөліктегі қаржы ресурстарының кету ықтималдығын екіталай деп бағалайды. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аталған мәселеге қатысты апелляциялық шағым Кутаиси қалалық сотында жатыр.

Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелер

Қазақстанда қоршаған ортаны қорғау бойынша заңнама даму үдерісі үстінде, сондықтан үнемі өзгерістерге шалдығады. Заңнаманың өзгеруі нәтижесінде пайда болған ықтимал міндеттемелер шынайы бағалана алмайды. Ағымдағы заңнамаға сәйкес, басшылық Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілгендерді қоспағанда, қаржылық жағдайына және оның қызметінің нәтижесіне едәуір теріс әсер ететін мүмкін әлде ықтимал міндеттемелер болмайды деп есептейді (5, 27-ескертпелер).

Сақтандыру мәселелері

Қазақстан Республикасында сақтандыру саласы даму сатысында, сондықтан әлемнің басқа өңірлерінде таралған сақтандырудың көптеген нысандары бізде әлі қол жетімді емес.

Топ, үшінші тұлға алдында Компанияның немесе оның қызметіне жататын объектілерде болған апаттан мүлікке немесе қоршаған ортаға залал келтірілгені үшін жауапкершілік артатын мүлікті сақтандырады.

Шарттық міндеттемелер

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың негізгі құралдар мен құрылыс қызметтерін 42.183.935 мың теңгеге (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 22.828.704 мың теңге) сатып алуға шарттық міндеттемелері болған.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлесіп бақылайтын кәсіпорындардың негізгі құралдар мен құрылыс қызметтерін сатып алу жөніндегі шарттық міндеттемелерінде Компанияның үлесі 2.901.809 мың теңгені (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 8.193.937 мың теңге) құрады.

Компанияның инвестициялық бағдарлама бойынша міндеттемелері

Компанияда 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 2015-2019 жылдарға арналған бекітілген инвестициялық бағдарлама бойынша жалпы сомасы 26,6 миллиард теңгеге орындалмаған міндеттемесі болған. Бұл сомма (магистральдық құбырлар жүйесі бойынша Қазақстан Республикасының ішкі нарығына мұнай айдау қызметіне келетін үлесте) Қазақстан Республикасының табиғи монополиялар туралы заңнамасының талаптарына сәйкес ТМРК-мен 2021-2025 жылдарға Компанияның магистральдық құбыр жүйесі арқылы мұнай айдау бойынша реттелетін қызметке арналған тарифте ескерілді (ТМРК-нің 2020 жылғы 27 қарашадағы № 71-ОД бұйрығы).

Сонымен қатар, 2020 жылдың қараша айында Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі мен ТМРК-нің бірлескен бұйрығымен 2021-2025 жылдар кезеңіне арналған инвестициялық бағдарлама бекітілді, оның орындалу міндеттемелерінің сомасы 214 миллиард теңгені құрды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**39. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның инвестициялық бағдарламасы жөніндегі міндеттеме**

2020 жылдың 27 тамыздағы Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Табиғи монополияларды реттеу комитетінің Алматы қаласы бойынша Департаменті (бұдан әрі – ТМРКД) басшысының бұйрығына сәйкес 2020 жылдың 1 қазанынан бастап 2022 жылдың 30 қыркүйегіне дейін ҚҚҚ-ның реттелетін мұнай айдау қызметіне уақытша өтемдік тарифтер енгізілді. Уақытша өтемдік тарифтерді бекіту үшін ҚҚҚ-ның 2015-2019 жылдарға арналған бекітілген инвестициялық бағдарламасының іс-шараларын орындамау негіз болды. Өтемақы сомасы (негізсіз кіріс), ТМРКД есептеуі бойынша, 29 миллиард теңге құрады (Компанияның үлесі 14,5 миллиард теңге).

Инвестициялық бағдарламаның іс-шараларын жүзеге асырмау ішкі нарыққа мұнай тасымалдау көлемінің төмендеуімен және аталған инвестициялық бағдарлама кезеңінде ұлттық валютаның АҚШ долларына қатысты бағамының өзгеруімен байланысты қаражаттың жетіспеушілігімен байланысты, бұл ҚҚҚ валюта несиесіне қызмет көрсету үшін қаржылық жүктеменің өсуіне алып келді.

ҚҚҚ 2020 жылғы 18 қыркүйегінде ТМРК-ке жоғарыда аталған бұйрықтың күшін жою туралы өтініш (шағым) жіберді. ТМРК-нің 2020 жылғы 5 қарашадағы шешімімен ҚҚҚ-ның өтініші (шағымы) қабылданады. 2020 жылдың 5 қарашасында ҚҚҚ Алматы қаласының мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотына (МАЭС) ТМРКД-ның бұйрығына наразылық білдіруге өтініш берілді. МАЭС-ның 2020 жылдың 23 желтоқсандағы шешімімен Бұйрық заңсыз деп танылды. 2021 жылғы 26 қаңтарда ТМРКД Алматы қалалық сотына МАЭС-тың шешіміне апелляциялық шағым түсірді.

«Нормативтік құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жоғары тұрған мемлекеттік органға немесе сотқа осы бұйрықтың күшін жою туралы өтініш беру оның қолданылуы тиісті шешім қабылданғанға дейін тоқтатыла тұрады.

Уақытша өтемдік тарифтерді қолданудың ҚҚҚ мен Компания активтерінің құнына әсерін талдау нәтижелері бойынша құнсыздану анықталған жоқ.

Сот талқылаулары*БМТ бизнес-контрагенттерімен сот талқылау*

2016 жылғы 19 желтоқсанда Грузияның сот атқарушы органдарынан БМТ бизнес-контрагенттерінің (бұдан әрі – «талапкерлер») БМТ-ның нарықтағы үстем жағдайды пайдаланбауы, сондай-ақ қызмет көрсету шартын жасасу туралы талаптарды қамтитын талапты қозғағанға дейін қамтамасыз ететін сот ұйғарымын орындау туралы ұсыныс алынды. Аталған ұйғарымға сәйкес сот БМТ-ның меншігіндегі жылжымайтын мүлікке – жер учаскесіне (Батуми к.), сондай-ақ онда орналасқан ғимараттар мен құрылыстарға тыйым салу туралы қаулы шығарды. Көрсетілген мүліктің жалпы баланстық құны 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 4,85 миллион АҚШ долларын (2,041 миллион теңгеге баламалы) құрады. Тыйым салыну мүлікті иеліктен шығаруды шектейді, бірақ БМТ операциялық және қаржылық қызметіне әсер етпейді. 2016 жылғы 23 желтоқсанда БМТ жоғарыда аталған ұйғарымға Тбилиси қалалық сотына шағым түсірді. БМТ басшылығы талапкерлердің БМТ-ға қоятын кінәрат-талаптарын негізсіз деп санайды және сотқа осы іс бойынша БМТ ұстанымымен талап арызға пікір жіберді.

2019 жылғы 12 ақпанда Тбилиси қалалық соты талапкерлердің пайдасына шешім шығарды, сонымен қатар БМТ-ның шағымы ішінара қанағаттандырылды. Сот шешімінің нәтижесінде бизнес-контрагенттер алдындағы БМТ-ның таза міндеттемелері 15,65 миллион АҚШ долларын (6,587 миллион теңгеге баламалы) құрады. 2020 жылғы 27 ақпанда Тбилиси апелляциялық соты 2019 жылғы 12 ақпандағы шешімнің күшін жойып, істі бірінші сатыдағы сотқа жіберді. Тбилиси апелляциялық сотының шешімін назарға ала отырып, 2020 жылғы 31 желтоқсанда Топ басшылығы осы іс бойынша қосымша міндеттемелерді мойындамады. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша БМТ бірінші сатыдағы сотта осы мәселе бойынша сот талқылауын жалғастыруда.

Бизнес-контрагенттің БМТ-ға қоятын талабы

2014 жылы БМТ мен бизнес-контрагент (Сатып алушы) арасында құрылыс туралы шарттар жасалды, оған сәйкес Сатып алушы БМТ аумағында резервуарлар салу және жүктерді ауыстырып тиеу бойынша БМТ қызметтеріне құқық алды. Сатып алушының айтуынша, БМТ осы шарттардың талаптарын сақтамайды, осыған байланысты ол аталған талап-арыздарға бастамашылық жасаған.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**39. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Сот талқылаулары (жалғасы)***Бизнес-контрагенттің БМТ-ға қоятын талабы (жалғасы)*

2020 жылғы 21 қазандағы сот ұйғарымының негізінде Сатып алушының талап-арызын қамтамасыз ету ретінде Грузия банктеріндегі шоттарда орналастырылған БМТ-ның ақша қаражатына тыйым салынды. Соттың аталған ұйғарымы сатып алушының БМТ тарапынан кедергілер жасауға тыйым салу және 12,5 миллион АҚШ доллары (5.261 миллион теңгеге баламалы) мөлшерінде алынбаған кіріс түріндегі залалды өтеу туралы талабы бойынша қабылданды.

Соттың 2020 жылғы 19 қарашадағы ұйғарымымен Сатып алушының талап арызы қараусыз қалдырылды, дауды қарау тоқтатылды, барлық тыйым салулар мен шектеулер алынып тасталды.

БМТ-мен ГТЖ сот талқылауы

2005 жылы «Грузин темір жолы» АҚ (бұдан әрі – «ГТЖ») 2003 жылғы аралығындағы кезеңде вагон-цистерналарды пайдаланғаны және вагон-цистерналардың БМТ тұйықтарында тұрып қалуына байланысты жүкті сақтағаны үшін 14 миллион лари (1.805 миллион теңгеге баламалы) мөлшеріндегі соманы өндіріп алу туралы БМТ-ға қарсы Тбилиси қалалық сотына талап арыз берді. 2019 жылғы 16 сәуірде Тбилиси қалалық соты 8,4 миллион лари (1.083 миллион теңгеге баламалы) мөлшеріндегі ГТЖ талаптарын ішінара қанағаттандырды. 2020 жылдағы 16 сәуірде БМТ Грузия Жоғарғы Сотына кассациялық шағым түсірді. 2020 жылдағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ бұл мәселе бойынша қосымша міндеттемелерді мойындамады, өйткені басшылық қаржы ресурстарының кету қаупін мүмкін деп бағалайды.

БТК басқару келісімді тоқтату

БМТ мен Грузия Үкіметінің арасындағы БТК-ны сенімгерлікпен басқару туралы Келісімге сәйкес, егер БТК қатарынан 2 жыл бойы ауыстырып тиеудің жылына 4 миллион тонна ең аз көлемі бойынша өз міндеттемелерін орындай алмаған жағдайда, Грузия Үкіметінің Келісімді тоқтатуға құқығы бар. Сонымен қоса, жыл сайын ауыстырып тиеу көлемі 6 миллион тоннадан кем құрайтын жағдайда, БМТ келесі айыппұлдарды төлеуге міндетті:

- 1 миллион тонна көлеміне дейін орындалмағанда – 1 тоннаға 0,1 АҚШ доллары (он АҚШ центі);
- 1 миллион тоннадан 2 миллион тонна көлеміне дейін орындалмағанда – 1 тоннаға 0,2 АҚШ доллары (жиырма АҚШ центі);
- 2 миллион тоннадан астам көлемінде орындалмағанда – 1 тоннаға 1 АҚШ доллар.

Топ басшылығының пікірінше, 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, БТК мен Грузия Үкіметінің арасындағы Келісім тоқтау қаупіне ұшыраған жоқ, себебі БТК арқылы ауыстырып тиеудің нақты көлемі 2020 жылдың ішінде 5,873 миллион тоннаны (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 5,9 млн. тоннаны) құрады. Келісімге сәйкес, 2020 жылға нақты мөлшердің негізінде, Топ 13 мың АҚШ доллар (5.472 мың теңгеге баламалы) мөлшерінде күтілетін айыппұлдар бойынша резервті есептеді.

40. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Топтың негізгі қаржылық міндеттемелері құрамына сауда және өзге де кредиторлық берешектер кіреді. Көрсетілген қаржы құралдары ең бастысы Топтың шаруашылық қызметіне қаржыландыруды тарту үшін қолданылады. Топтың тікелей шаруашылық қызметінің нәтижесінде пайда болатын сауда дебиторлық берешегі, ақша мен ақша баламалары бар.

Топ несиелік тәуекелден, валюталық тәуекелден және өтімділік тәуекелден тұратын нарық тәуекеліне бейім. Топ басшылары шолу жасайды және осы тәуекелдерді басқару үшін қабылданатын келесі шараларды бекітеді.

Несиелік тәуекел

Топ мәмілелерді тек белгілі және несиені өтеуге қабілетті тараптармен жасайды. Топ саясатына сәйкес, коммерциялық несие шартына қарай сауда операцияларын жасауды қалайтын барлық клиент, несиелік тексеру рәсімінен өтуге жатады. Сондай-ақ, Топқа берешекті қайтармау тәуекелін төмендетуде сенімділікті қамтамасыз ету үшін осындай сатып алушының дебиторлық берешегі үздіксіз мониторингке алынады. Тәуекелдің ең жоғары мөлшері дебиторлық берешектің теңгерімдік құны болады. Топта несиелік тәуекелдің маңызды шоғырлануы жоқ.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**40. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Несиелік тәуекел (жалғасы)**

Топ ақша қаражаттарын, салымдарды казахстандық және шетелдік банктерде орналастырады (16 және 17-ескертпелер). Топ басшылығы төтенше несиелік тәуекелдерді алып тастау мақсатында осы банктердің кредиттік рейтингін мерзімді түрде қарайды. ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес Топ кредиттік мекемелердегі қаражаттарға несиелік залалдар резервін таныйды.

Келесі кестеде «Moody's», «Fitch Ratings» және «Standard & Poor's» агенттіктерінің несие рейтингін қолдана отыра есепті күнге банк салымдары мен ақша қаражаттары бойынша сомалар көрсетілген:

Банктер	Орналасқан жері	Рейтинг		2020 жылғы 31 желтоқсанға	
		2020 жылғы 31 желтоқсанға	2019 жылғы 31 желтоқсанға	2020 жылғы 31 желтоқсанға	2019 жылғы 31 желтоқсанға
«Қазақстанның Халық Банк» АҚ	Қазақстан	BB+/Тұрақты	BB+/Жағымды	79.906.160	70.920.702
Halyk Bank of Georgia	Грузия	BB/Тұрақты	BB/Жағымды	1.766.559	1.726.629
Emirates NBD Bank PJSC	БАӘ	A+/Тұрақты	□+/Тұрақты	1.081.318	299.950
TBC Bank	Грузия	Ba2/Тұрақты	Ba2	90.075	495.837
Bank of Georgia	Грузия	Ba2/Тұрақты	Ba3/Ba2	47.984	55.093
Hellenic Bank	Кипр	B3/Жағымды	B+/Caa1	30.726	248.301
«Сбербанк России» АҚ	Ресей	BBB/Тұрақты	Baa3	3.413	7.511
«ForteBank» АҚ	Қазақстан	B/Тұрақты	B+/Тұрақты	424	2.994.955
«Qityn Bank» АҚ (EB China Citic Bank Corporation Ltd)	Қазақстан	BBB-/Тұрақты	—	7	—
Жиыны				82.926.666	76.748.978

Өтімділік тәуекел

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Топ ақша қаражаттарының тапшылық тәуекелдігіне бақылау жасайды. Осы құралдың көмегі арқылы қаржылық инвестициямен және қаржы активтерімен байланысты төлем мерзімі (мысалы, дебиторлық берешек, басқа да қаржы активтері), сондай-ақ операциялық қызметтен болатын болжамды ақша ағындары талданады.

Келесі кестеде 2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың қаржылық міндеттемелері бойынша осы міндеттемелерді өтеу мерзіміне қарай шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы ақпарат берілген.

Мың теңгемен	Сұраныс бойынша	1 жылдан кем	1 жылдан 2 жылға дейін	2 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан артық	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	—	22.352.736	—	—	—	22.352.736
Жалдау бойынша міндеттемелер	—	1.994.823	1.035.973	288.124	91.376	3.410.296
Жиыны	—	24.347.559	1.035.973	288.124	91.376	25.763.032
2019 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	—	15.183.124	—	—	—	15.183.124
Өзге де міндеттемелер	5.000.000	—	—	—	—	5.000.000
Жалдау бойынша міндеттемелер	—	1.912.220	1.811.043	982.616	97.786	4.803.665
Жиыны	5.000.000	17.095.344	1.811.043	982.616	97.786	24.986.789

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**40. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Валюталық тәуекелдік**

Валюталық тәуекелдікке ұшырайтын, шетел валютасымен көрсетілген активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасы төменгі кестеде берілген.

<i>Мың теңгемен</i>	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Өзге валюталар	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсанға					
Активтер	34.162.608	28.373	8.839	332.940	34.532.760
Міндеттемелер	276.414	5.156	2.525	335.887	619.982
2019 жылғы 31 желтоқсанға					
Активтер	51.086.579	34.485	22.573	2.100.802	53.244.439
Міндеттемелер	787.685	77.358	45.475	747.198	1.657.716

Топтың операцияларымен байланысты валюталық тәуекелдерді төмендетуге ықпал ететін ресми құралдары жоқ. Топта шетел валютасында жасалатын мәмілелермен байланысты тәуекелдер бар. Ондай тәуекелдер АҚШ долларында болатын кіріске байланысты пайда болады.

Келесі кестеде Топтың салық салғанға дейінгі пайдаға (активтер мен міндеттемелердің әділ құнындағы болуы мүмкін өзгерістерге байланысты) өзге көрсеткіштердің тұрақтылығы жағдайында АҚШ доллары, ресей рублі мен еуро айырбас бағамының болуы мүмкін өзгерістеріне сезімталдығы көрсетілген. Топтың меншік капиталына әсері аз.

<i>Мың теңгемен</i>	Валюта айырбас бағамының өсуі/төмендеуі	Салық салғанға дейінгі пайдаға әсер
2020 жыл		
АҚШ доллары	+14,00% -11,00%	4.744.067 (3.727.481)
Ресей рублі	+15,00% -15,00%	3.483 (3.483)
Еуро	+14,00% -11,00%	884 (695)
2019 жыл		
АҚШ доллары	+12,00% -9,00%	6.035.867 (4.526.900)
Ресей рублі	+12,00% -12,00%	(5.145) 5.145
Еуро	+12,00% -9,00%	(2.748) 2.061

Капиталды басқару

Капиталды басқаруға байланысты Топтың негізгі мақсаты тұрақты несие төлеу қабілетін қамтамасыз ету және Топ қызметін жүргізу үшін капиталдың барабар деңгейі мен акционердің пайдасын барынша көбейту. Топ капиталдың құрылымын басқарады және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. Топ капитал құрылымын сақтау немесе өзгерту мақсатында дивидендтерді төлеу мөлшерін реттей алады, акционерге капиталды қайтара алады немесе жаңа акцияларды шығара алады.

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталатын жылдарда объектілерде, саясатта және капиталды басқару үдерістерінде өзгерістер болған емес.

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың айтарлықтай берешек сомасы болған жоқ. Топ есепті күнге берешектен асатын елеулі акша қаражатына ие.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**40. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Қаржы құралдарының әділ құны**

Ақша қаражаттардың, банктердегі салымдардың, сауда және өзге де дебиторлық берешектің, сауда және өзге де кредиторлық берешектердің және басқа да қаржылық міндеттемелердің теңгерімдік құны қаржы құралдары дерегінің қысқа мерзімді болғанына орай олардың әділ құнына шамамен тең.

41. ЕСЕП БЕРУ КҮНІНЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР**Бизнес-контрагенттің БМТ-ға қоятын талабы**

2021 жылғы 5 ақпанда БМТ-ға бизнес-контрагенттердің бірінен 12,5 миллион АҚШ доллары (5.248 миллион теңгеге баламалы) мөлшерінде алынбаған кіріс түріндегі залалды өтеу туралы, сондай-ақ оларды бір жақты тәртіппен өзгерту құқығынсыз ауыстырып тиегені үшін тіркелген тарифтерді белгілеу туралы талап-арыз келіп түсті. Бұған дейін, 2014 жылы БМТ мен бизнес-контрагент арасында құрылыс туралы шарттар жасалған болатын, оған сәйкес бизнес-контрагент БМТ аумағында резервуарлар салу және жүктерді ауыстырып тиеу бойынша БМТ қызметтеріне құқық алды. Бизнес-контрагенттің пікірінше, БМТ осы шарттардың талаптарын сақтамайды, осыған байланысты ол аталған талап-арыздарға бастамашылық жасаған.

2021 жылғы 11 ақпанда БМТ Батуми қалалық сотының 2021 жылғы 27 қаңтардағы анықтамасын алды, ол бойынша осы талап қоюды қамтамасыз ету ретінде Батуми қаласындағы баланстық құны 3,5 миллион АҚШ доллары (1.470 миллион теңгеге баламалы) жер учаскесіне иеліктен шығаруға және оған ипотека ауыртпалығын салуға тыйым салынды. БМТ бизнес-контрагенттің талап арыздарын мойындамайды және 2021 жылғы 12 ақпанда соттың жоғарыда көрсетілген ұйғарымына Батуми қалалық сотына шағым түсірді, сондай-ақ бизнес-контрагенттің талап арызына пікір енгізді.

БМТ мүлкіне салықтық кепіл құқығы/ипотека

2021 жылғы 3 ақпанда БМТ Грузия Кірістер қызметінің аудит департаментінен БМТ қызметін тексерудің басталғаны туралы хабарлама алды. Тексеру нәтижесінде мұнай өнімдерін ауыстырып тиеу кезінде кедендік рәсімдеу рәсімдерінің бұзылғаны анықталды. Грузия Қаржы министрлігінің Кірістер қызметі Кеден департаментінің 2021 жылғы 5 ақпандағы хаттамалары мен талаптарына сәйкес БМТ-ға 4 миллион лари (508 миллион теңгеге баламалы) мөлшерінде айыппұлдар мен салықтар салынды. Топ 2020 жылға шоғырландырылған қаржылық есептілікте салықтар мен айыппұлдардың ұсынылған сомасына резерв есептеді.

Ұсынылған салықтар мен айыппұлдарға байланысты, Грузияның қаржы министрлігі Кірістер қызметінің 2021 жылғы 9 ақпандағы хабарламасы бойынша БМТ мүлкінің барлық түрлеріне салық кепілі/ипотека шектеуі қойылды. БМТ басшылығы БМТ-ның барлық мүлкінен теңгерімдік құны 4,4 миллион АҚШ доллар (1.847 миллион теңгеге баламалы) болатын жер учаскесіне салық кепілін/ипотекасын ауыстыру бойынша жұмыс жүргізуде.

БМТ басшылығы ұсынылған салықтар мен айыппұлдарға белгіленген тәртіппен шағымдануға ниетті. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті шығару күніне Грузия мемлекеттік органдарының БМТ қызметін тексеруі аяқталған жоқ.